

4

Joulukuu
2008

YDIN

www.ydinlehti.fi

9 euroa

LAMA:

*poliittinen kulutus
ja talouskriisi*

Suomi jatkaa aseistautumista

Thaimaan ja Burman
vastavoimat

OBAMAN YHDYS-VAALIT

Rauhankoulu

Rauhan ja kehityksen toimintapäivät

Rauhankoulu järjestää kouluille toimintapäiviä ja koulutusta kasvatustieteen ammattilaisille.

Lisätietoja ja materiaaleja
www.rauhanliitto.fi/
rauhankoulu

TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTIESTYÖVAKAON

Miksi pienaseita vastustetaan kansainvälisessä kampanjassa?

Pienaseilla on sekä sisä- että ulkopoliittisia vaikutuksia.

Suomessa on maailman maista neljänneksi eniten käsiaseita kodeissa, sodan jäljiltä ja keräilijöiden harrasteen seurauksena. Metsästys ja ampumaurheilu ovat niin ikään aseiden määrään vaikuttavia tekijöitä.

Maailman pienaseet on erityisen ajankohtainen meillä Suomessa juuri nyt.

5€
(+postitus)

Tilaukset:
rauhanliitto@rauhanliitto.fi
tai puh. 09-75682828

Tilaa joululahjaksi

YDIN

Uuden sukupolven vaihtoehtolehti!

Tilaa Ydin omaksi tai lahjaksi!

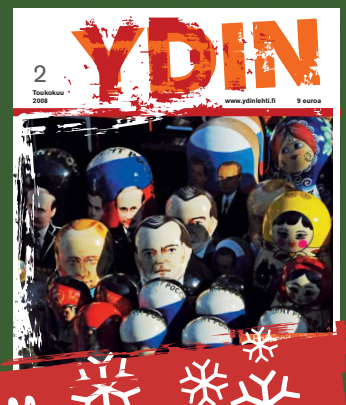

Kestotilaus 28 €

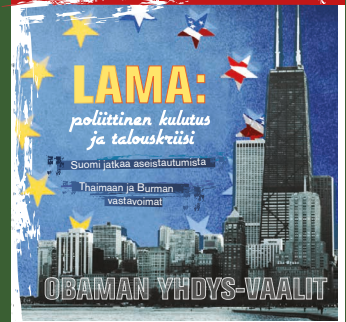
Opiskelijatarjous 20 €

www.ydinlehti.fi

Lahjaksi
35 euroa
(1 vuosi, 4 nroa)

Saat kaupan päälle
2 numeroa vuodelta 2008!

TSEKKA ROSEBUDIN KIRJAKAUPAT HELSINGISSÄ

KIRJOJA JOTKA MUUTTAVAT MAAILMAA

ATENEUM
Ateneumin kirjakauppa

KIASMA
Kiasma-kauppa

Like-
kirjakauppa
Iso Roobertinkatu 20

Rosebud.
Kirjakauppa.
Mariankatu 21

ROSEBUD
www.rosebud.fi

Emilia Palonen on Ytimen päätoimittaja ja kulttuuripolitiikan lehtori Jyväskylän yliopistossa.

Suomessa ei näy OBAMA-VALLANKUMOUSTA

[SYKSYNI kului Obama-manian keskellä Yhdysvalloissa. Chicagossa lähes kaikki toivoivat oman kaupungin senaattorin voittoa.

Edellisen kerran ”toinen kaupunki” Chicago nousi kansallisen politiikan keskipisteeseen elokuussa 1968. Mellakoiden jälkeen käsitys liberaaleista muuttui: radikaaleja väkivaltaisia ja perhearvottomia, valtion symboleita ja kirkkoa hyljeksiviä hippejä! Konservatiivit ottivat perinteisen liberalismiin järjestyksenpalauttajan roolin. Nyt asiat ovat toisin. Etenkin Irakin sodan jälkeen valkoinen työväenluokkakin suhtautuu epäilevästi sotavoimien käyttöön, **Peter Beinart** pohti *Time* lehdes- sä 24.11.

Joko voisimme karistaa tuon 40 vuoden taakan?

Sain puhelun Suomesta: **Tuomas Enbuske** kysyy vaalitunnelmia radio-ohjelmassaan ja viittaa Ytimeen vasemmistolaisena lehtenä. Hymisen jotain, sillä oikeastaan tahdon puhua jostain ihan muusta – kertoa vaikkapa läpituokevasta ilosta, että yhdysvaltalaiset valitsivat mustan presidentin.

[YDIN on aikalailta punavihreä lehti. Jos *Suomen Kuvalehti* tai *Helsingin Sanomat* ovat oikeistolaisia lehtiä, niin varmaan Ydin on vasemmistolainen lehti. Se pyrkii kritisoimaan sitä ”neutraalia” maailmankuvaa, jota nämä mediat keskimäärin tuottavat. HS ja SK eivät kuitenkaan tahdo liittää poliittista identiteettiään, ja Ydin on avoimen kriittinen ja kansainvälisesti suuntautuva lehti.

Ydintä eivät tue puolueet, eikä Ydin puolueita. Itse en kuulu Sadankomiteaa kummempaan poliittisiin järjestöihin. Kasvoin pasifisti-liberaaliksi ex-kokoomuslaisessa kodissa ja opiskelin jälki-marxilaisten ohjauksessa.

Näitä maailmankuvia yhdistää se, että vastustimme Neuvostoliittoa, kannatamme tasa-arvoa, radikaalia demokratiaa tai ainakin demokratian kehittämistä. Toivomme puoluerajat ylittävää kriittistä keskustelua elämän eri osa-alueilla sekä menestystä sosiaalisen, ympäristöllisen ja taloudellisen tasa-arvon sekä kulttuurin-, sananvapauden ja demokratian puolueille.

Vasemmisto-oikeisto-jakolinja on poliittinen työkalu, jolla yksinkertaistetaan politiikan ja identiteettien kenttää. Se luo yhte-

näisyyttä puolelle tai toiselle rajalinjaa. Se myös rajaa pois toisen puolen ja sen argumentit: lopettaa keskustelun. Siksi – vaikka politiikassa kannattaa myös luoda keskustelua niiden välille, jotka jakavat monia näkökulmia – Ytimen on vaikea niellä vasemmistolaisen leimaa.

Syksyn kunnallisvaaleissa hävisi jälleen vasemmisto. ”Toivon talkoiden” markkinointi luo käsitystä tuoreudesta ja vihreys on valttia. Vasemmisto on kuulemma vanhoja põliseviä setiä ja jatkumoa keskustelulle, joka 60-luvun jälkeisille sukupolville on vähintäänkin väärin määritelty.

Vaarana on, että käy samoin kuin Yhdysvalloissa: niin kutsuttu oikeisto pääsee vuosiksi määrittelemään koko vasemmiston väsyneiksi hipeiksi, joilla ei ole käsitystä taloudesta tai realipolitiikasta.

Vaarana on, että käy kuin Yhdysvalloissa: oikeisto pääsee määrittelemään koko vasemmiston väsyneiksi hipeiksi.

[ON USKOMATONTA,

että Suomessa on yhä tavallista ajatella, että Nato on kiistaton hyvän lähettiläs, sotavoimiin ja salaiseen poliisiin voi kritiikittä luottaa ja finanssikapitalismi toimii.

Jopa Yhdysvalloissa nämä on todettu vanhanaikaisiksi. Sodan vuosina alkanut vallankumous nosti Obaman voittoon: on muutoksen aika, vaikkamme vielä tiedä, mihin muutos vie. Pysyvää yhteistä rintamaa ei demokradiassa ole.

Suomen PENiä repii kiista, jossa perulaista maahanmuuttajarunoilijaa **Roxana Crisologia** syytetään sananvapausperiaatteen rikkomisesta. Väitös perustuu Crisologon kommentteihin, jotka nostivat myönteiseen valoon **Hugo Chávezin** yksittäisiä politiikkaehdotuksia, ja tästä syntyneeseen oletukseen hänen jäsenyydestään Hands Off Venezuelassa ja PAND:issa.

Tuntuu siltä, että myös Suomessa vasemmistolaisuus on leima, jota oikeisto käyttää sulkeakseen eriävät mielipiteen oman totuutensa ulkopuolelle. Toki myös toisinpäin. Mutta täysin mustavalkoisesti?

Hei punertavat, vihertävät, vapaamieliset, maahanmuuttajamyönteiset ja rauhantahtoiset ystävät, missä on meidän vallankumouksemme, joka rikkoo 60-luvun rajalinjat – ja luo uusia? **YD:**

3 Pääkirjoitus

5 Ytimekkäästi

Media:

7 Koulusurma speaktaakelin yhteiskunnassa
JOHANNA SUMIALA & SALLI HAKALA

8-9 Rypälease – Suomi turvaa ja levittää?
Poliisi omistajana aseliikkeessä
OILI ALM

10 Thaimaan eliitti poliittisessa umpikujassa
MARJA-LEENA HEIKKILÄ-HORN

14 Obaman kampanja veti mukaansa
JANNE HUKKA

16 Populisti-pragmatisti presidentti
EMILIA PALONEN

Ydintä etsimässä:

19 Tasa-arvo edistyy kun sen puute paljastetaan
LOTTA VIINIKKA

20 Finanssikriisin murtuvat ja jatkuvat kuvitelmat
VILLE-PEKKA SORSA

22-27 Kulutan, siis olen
– entä vastarinnan strategiat?
ELINA TURUNEN

Identiteettiostoksilla
EEKKU AROMAA

Jolie ja Bono: aikamme populaarit profeetat
RIINA YRJÖLÄ

28 Onko kriisinhallinta
hyvää kehitysyhteistyötä?
LIISA LAAKSO

31 Kenian väkivaltaisuudet käräjille?
TOMI TOIVIO

32 Tarkkaile tai sinua rangaistaan!
BEN HAYES

34 Lama varjosti Pekingin
kansalaisfoorumia
OILI ALM

35 Burma-Myanmar – paradoksien maa
KO KO THETT

Me = Suomessa:

37 Ehdotonta vankeutta totaalikieltäytyjille

38 Paradoksista ilmastopolitiikkaa EU:ssa
HAASTATELUSSA OSCAR REYES

Politiikan ytimeistä:

41 Mikä mättää Euroopan parlamentin
näkyvyydessä?
REINO PAASILINNA

42-43 Euroopan sosiaalifoorumi keräsi jengit
Vaihtoehtomedia marginaalissa
EMILIA PALONEN

Talous, sota ja sosiaalifoorumi
KALLE KALLIO

44 Ydinkirjat

46 Vapaa kahlittu sana
RITA DAHL

49 Tapahtumat

Rauhan ytimeistä:

50 Vuoden 1968 jälkeen
KALEVI SUOMELA

YDIN-LEHTI Rauhanasema, Veturitori 3, 00520 Helsinki
p. 044 575 7763, ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi

PÄÄTOIMITTAJA Emilia Palonen, p. 040 507 7198
emilia.palonen@ydinlehti.fi

TOIMITUSSIHTEERI Oili Alm, p. 044 575 7763
oili.alm@ydinlehti.fi

HALLITUKSEN PJ Jorma Bergholm
jorma.bergholm@paasitorni.fi

TÄMÄN NUMERON TOIMITUSKUNTA
Rita Dahl, Janne Hukka, Mari Hyrkkänen,
Kristiina Koivunen, Riitta Oittinen,
Tuuli Saarikoski ja Elina Turunen.

ULKOASU Teppo Jäntti ja Leila Oksa

TAITTO Paula Laitinen

KANNEN KUVA Paula Laitinen sekä Riitta Oitti-
nen ja Emilia Palonen

TILAUKSET ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi
Maksamalla tilille 800013 – 1509924
Ydin ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

TILAUSHINNAT
35 euroa / vuosi
28 euroa / kestotilaus
20 euroa / opiskelijatarjous

Maahanmuuttaja pormestariksi Rotterdamiin

Rotterdamiin on nimitetty uusi pormestari. Nimitys on herättänyt keskustelua, ja laitaoikeisto onkin jo aiemmin kritisoinut kaksoiskansalaisuudesta **Ahmed Aboutaleb**ia, työväenpuolueen marokkolaissyntyistä poliitikkoa. Oikeistolle Aboutaleb'n nimitys oli jonkinmoinen yllätys, Rotterdam tunnettiin vain jonkin aikaa sitten laitaoikeiston LPF-puolueen kannatusalueena. Kaupunki on kuitenkin vankasti monikulttuurinen, sillä lähes puolet sen asukkaista on etnisesti ei-hollantilaisia alkuperää. **YD**

Miinakampanjoitsija rikkoi kansallista turvallisuutta?

Eteläkorealainen kuvatoimittaja **Si-Woo Lee** pidätettiin vuonna 2007 kansallista turvallisuutta koskevan lain rikkomisesta. Lee on kuvittanut kansainvälisen henkilömiinojen vastaisen kampanjan vuosiraporttia vuosina 1999–2003. Lee oli valokuvannut eteläkorealaisia sotilastukikohtia.

Pidättämisenä jälkeen Lee oli pitkään nälkälakossa. Kansainvälisen miinakampanjan ICBL:n ja Amnestyn kampanjojen tuloksena Lee vapautettiin syyskuussa 2007 ja seuraavassa tammikuussa syytteet purettiin. Helmikuussa 2008 kansallinen syyttäjä käynnisti jutun uudelleen.

Lee jatkaa oikeusprosessiaan vapaalla jalalla, mutta pahimmillaan häntä odottaa kuolemantuomio – raskas hinta sananvapaudesta. **YD**

Blogit pannaan

Internet-sensuuri kehittyi Turkissa samaa tahtia kuin nettikahvilat yleistyivät. Maa on kieltänyt jo aiemmin YouTube'n ja estänyt pääsyn monille internetsivuille, joiden nimi viittaa kurdeihin. Diyarbakirin ensimmäisen asteen tuomioistuimien päättyi lokakuussa, että myös blogit rikkovat lakia 5651 ja määräsi turkkilaiset internet-operaattorit estämään pääsyn blogspot.com:iin.

Vastalauseiden myrskyn jälkeen tuomioistuimien perui päätöksen neljä päivää myöhemmin. Asia käsitellään uudestaan, kun tuomioistuimien on tutustunut riittävästi blogeihin voidakseen ratkaista asian lopullisesti. EU on kritisoinut Turkia sananvapauden parantumisen hitaudesta myös tänä syksynä.

Laki 5651 http://www.rst.org/article.php?id_article=29112 **YD**

Yliopistolaiset vaativat demokratiaa

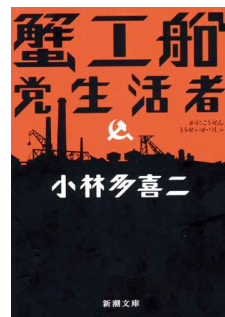
Lappeenrannan teknillisen yliopiston ilmoitus lokakuun lopussa aloittaa henkilöstön yt-neuvottelut osana yliopiston strategista kehittämistä on saanut jo ennalta huolestuneet akateemiset liitot varpaillleen. Tieteentekijöiden liitto on jo pitkään varoittanut hallituksen yliopistouudistuksen lisäävän kohtuuttomasti yritysten valtaa yliopistojen hallinnassa ja rapistavan demokratiaa.

Liitot sanovat, että LTY:n suunnitelma vähentää henkilöstöä on seurausta hallituksen omasta politiikasta, joka kannustaa yliopistoja profiloitumaan kilpaillakseen tehokkaammin jo valmiiksi vähäisestä rahoituksesta. Tämän lisäksi ne pelkäävät Lappeenrannasta tulevan huono esimerkki muille yliopistoille, jotka ovat saamassa pikapuoliin laajennettuja työnantajaoikeuksia uudistuksen kautta.

Suomen yliopistolaiset eivät ole suinkaan yksin, sillä oikeistohallitukset niin Ranskassa kuin Italiassa ovat lanseeranneet samanlaisia yksityistämishankkeita modernisaation nimeen vedoten. Lokakuussa yli 100 000 italialaista tutkijaa ja opiskelijaa marssi Rooman kaduilla osoittamassa mieltään Berlusconi'n esittämää suunnitelmaa vastaan pakottaa yliopistoja hakemaan rahoitusta yrityksiltä.

Helsingin yliopiston opiskelijat valtasivat Vanhan ylioppilastalon 24. marraskuuta. Valtaajat vaativat, että ehdotettu yliopistolaki heitetään romukoppaan. **YD**

Japanilaisen työläisromaanin paluu

Vasemmistolaisen kirjailija **Takiji Kobayashi**n romaanista *Kanikosen* (1929) on tullut yllättäen bestseller. Kirja käsittelee alusta, jolla pyydettiin ja säilöttiin rapuja. Laivan nälkäpalkkaa nauttivat työntekijät järjestäytyivät ja alkoivat vaatia parempia työoloja.

Työläiskirjallisuuden klassikkoa on verrattu muun muassa *Vihan hedelmiin*. Japanin kommunistisen puolueen toimihenkilöt pitävät kirjan ansiona, että heidän jäsenmääränsä on alkanut kasvaa 1000

hengen vuosivauhdilla. *Kanikosen*in yhtenä kiinnostavana piirteenä on pidetty sitä, että se reagoi aikanaan voimakkaasti fasismiin. Nykysuosiota on tulkittu kovenevilla taloudellisilla olosuhteilla. **YD**

ILMOITUSKOOT JA -HINNAT

(hintoihin lisätään alv 22 %)
1/1 sivua 196x255 mm 1200 euroa
1/2 sivua 196x125 mm 650 euroa tai
96x255 mm 650 euroa
1/3 sivua 196x82 mm 440 euroa
1/4 sivua 96x125 mm 350 euroa
1/6 sivua 196x39 mm 220 euroa
1/8 sivua 96x60 mm 200 euroa

JULKAISIJA Ydin-julkaisut ry.
42. vuosikerta
(Rauhaa kohti -lehden 81. vuosikerta)

PAINOPIAIKKA Miktor Oy

ISSN 0356-357X

YDIN on Kultti ry:n jäsenlehti. Lehti pidättää itsellään oikeuden käsitellä sille toimitettua materiaalia. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisussa sattuneesta virheestä rajoittuu ilmoituksesta maksetun määrän palauttamiseen. Huomautukset 14 päivän kuluessa.

IRTONUMEROITA: Akateeminen kirjakauppa (Helsinki keskusta, Iso Omena, Itäkeskus, Tapiola, Oulu, Turku, Tampere), Rosebud (Helsinki) ja Stockmann (Helsinki).

Ydin-lehti on vuonna 2008 saanut ulkoasianministeriöltä EU- ja kehityspoliittista tiedotustukea näitä aihepiirejä koskevien artikkeleiden julkaisemiseen.

Missä viipyy Georgian jälkihoito?

Georgian elokuisen konfliktin aikana tapettiin satoja siviilejä, tuhansia loukkaantui ja lähes 200 000 joutui jättämään kotinsa. Sata päivää sodan päättymisen jälkeen konfliktin jälkihoito on pahasti kesken. Yli 20 000 ihmistä on yhä paossa alueelta, eikä väitteitä sotarikoksista ole selvitetty puolueettomasti, väittää Amnesty.

Amnestyn raportin mukaan molemmat Georgian sodan osapuolet syylistyivät viisi päivää kestäneiden vihamielisyyksien aikana vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin ja kansainvälisen humanitäärin oikeuden loukkauksiin.

Molemmat pommittivat siviilien asuinalueita, ja siviilejä kuoli konfliktissa huomattavasti enemmän kuin sotilaita. Georgia ja Venäjä pudottivat asuinalueille myös lukuisia siviileitä tappaneita rypälepommeja.

Lue Amnestyn raportti verkossa www.amnesty.org

Sananvapaustaisteluita – PENissä?

PENin, Kiilan ja Sadankomitean itsenäisyyspäivän matinean suunnittelussa PENin sisäisestä kiistasta kehkeytyi julkinen kiista – sananvapaudesta.

PENin puheenjohtaja **Jukka Mallinen** ei tahtonut perulaisen maahanmuuttajarunoilijan **Roxana Crisologon** esiintyvän itsenäisyyspäivän matineassa. Hän epäili tätä *Kansan Uutisten Viikkolehden* haastattelun perusteella Hands Off Venezuelan ja PANDin jäseneksi.

– Tuntuu, kuin olisin poliisin kuulustelussa. Sellaista tapahtuu Perussa usein – mutta Suomessa? Crisologo ihmetteli sähköpostissaan *Ytimelle*.

Crisologo ei ole Hands Off Venezuelan eikä PANDin jäsen, mutta ihmettelee jäsenyyksien merkitystä taiteelle.

– Omat mielipiteeni poikkeavat käsittääkseni sekä Hands Off -järjestön turhan kritiikittömästä ihailusta että monien **Hugo Chávezin** vastustajien mustavalkoisesta asenteesta, hän selittää 17. marraskuuta toisessa avoimessa kirjeessään PENille.

Helsingissä kunnallisvaaliehdokkaana ollut Crisologoa epäilyttävät mm. sananvapauskysymykset Venezuelassa, mutta Yhdysvaltain imperialisien politiikan vastustamisen tai muun muassa Etelän pankin rakentamisen politiikoissa on monia lupaavia asioita.

Crisologo esiintyi tänä syksynä PENin 80-vuotisjuhlassa järjestelykomitean kutsusta. PENin puheenjohtaja Jukka Mallinen ei komiteaan kuulunut. Hän on päättänyt PENin tuovan itsenäisyyspäivän matineaan ”suomalaista kärkirunoutta”.

– Sadankomitealla ei ole tässä mitään osaa emmekä ota kantaa PENin sisäisiin asioihin, painottaa puheenjohtaja **Kalle Kallio** ja luottaa PENin hoitavan oman osansa ohjelmasta laadukkaasti.

Itsenäisyyspäivän matinea on 6.12. klo 14, ravintola Dubrovnikissa, Helsingin Eerikinkadulla.

Suomen PENissä korkeintaan kolmasosa jäsenistä saa olla ulkomalaisia – hallitukseen heitä ei voi valita (johtosääntö v. 1984). Vertailun vuoksi: Kiilan hallitukseen kuuluu **Yousif Abu Al Fawz**, Kirjailijaliittoon pääsevät suomeksi julkaisevat, Amnesty ei puhu kansallisuudesta tai ulkomaalaisista mitään. Jukka Mallinen kirjoitti [<http://www.parnaso.fi/index.php?itemid=878>] (22.11., klo 09.50.): ”Jokainen voi vakuuttaa [Crisologoa puolustaneen] **Rita Dahlin** valitusten aiheettomuudesta käymällä katsomassa Suomen Penin sivuja, jossa hyvämaineiset Suomen kansalaiset kertovat, miten asia todella on.”

Kaksi isää vs. kaksi vaimoa?

Yhdysvaltojen marraskuisissa vaaleissa äänestettiin muustakin kuin presidentistä. Seksuaalisessa tasavertaisuudessa otettiin takapakkia Kaliforniassa, jossa toukokuussa laillistetut homoavioliitot kiellettiin.

Homoavioliittojen puolustajien suuttumuksen kohteeksi nousi mormonikirkko, joka oli tukenut seksuaalivähemmistöjen vastaista *Proposition 8* -kampanjaa miljoonilla dollareilla. Tuhansilta kirkkoo vastaan mieltään osoittaneilta LGTB-aktivisteilta ei jäänyt huomaamatta asetelman tragikoomisuus: vastakkain ovat suvaitsevan yksivaiheisuuden puolustajat ja monivaiheisuutta sympatisoiva uskonlahko, jonka omasta elämänuodosta on myös tehty lainsuojaton.

Selkeäkielisyys kunniaan!

Kielineuvonta, kielenhuolto ja selkeäkielisyys ovat kulttuurin ja hallinnon globalisoituessa yhä tärkeämpiä. Hallituksen tuottavuusohjelmassa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen työpaikat vähenisivät kolmasosalla. Kotus tutkii suomea ja vähemmistökieliä. Jo 9000 allekirjoitti: www.adressit.com/kotus_focis

Kepa kyseenalaistaa ”vapaata” kauppaa

Kaupankäynti rikkaiden ja kehitysmaiden välillä on epäreilua ja suosii länsimaiden yrityksiä, sanoo Kehitys yhteistyön palvelukeskus uudessa raportissaan. Kauppasopimuksia solmivat teolliset valtiot luottavat liikaa markkinaideologiaan eivätkä köyhät maat saa ääntään lainkaan kuuluville. Suomen hallituksen tulisikin ottaa oikeasti demokraatia tukeva linja tulevissa kauppaneuvotteluissa – ja kehitysmaiden rohkeasti mallia omaa talouttaan suojelevasta Kiinasta, Kepa kehottaa.

www.kepa.fi/palvelut/julkaisut/raportit/pdf/kauppapolitiikan_gloaalit_kipupisteet

Vaihtoehto-Nobel rauhanjournalistille

Keneltäkään suomalaiselta ei jäänyt huomaamatta presidentti **Martti Ahtisaaren** tämänvuotinen Nobelin rauhanpalkinto. Vähemmälle huomiolle Suomen mediassa jäi, että rauhantyötä palkittiin vaihtoehto-Nobeliksi kutsutulla Right Livelihood-palkinnolla. Sekä somalialainen rauhanneuvottelija **Asha Hagi** että yhdysvaltalainen riippumaton journalisti **Amy Goodman** tulevat noutamaan palkintonsa 8. joulukuuta Ruotsin parlamentissa. Goodmanin urauurtavaa ruohonjuurijournalismia voi seurata internetissä päivittäin. democracynow.org.

Koulusurma SPEKTAAKKELIN yhteiskunnassa

Marraskuun sateisena lauantai-iltana helsinkiläisen elokuvateatteri Orionin edusta täyttyy joukosta kaupunkilaisia. Teatterissa saa Suomen ensi-iltansa vallankumouksellisten situationistien perustajan [lih] **Guy Debordin** (1931–94) elokuva *La Societe du Spectacle* (1973). Elokuva on osa Avanto-festivaalia. Sen teemana on Debord. Helsingin Sanomat (14.11.2008) pitää ranskalaisen kuvien ylivaltaa kritisoivan elokuvan esittämistä ”pienenä tapauksena”.

Elokuva on visuaalinen kollaasi Debordin samannimisestä teoksesta, jonka hän julkaisi vuonna 1967. Teos, Speaktaakkelin yhteiskunta, on suomennettu vuonna 2005. Sekä kirjan että elokuvan sanoman voi kiteyttää Debord-sitaattiin: ”speaktaakkeleita ei ole mikä tahansa kuvien kokoelma vaan ihmisten välinen yhteiskunnallinen suhde, jonka kuvat välittävät.”

Elokuvan katsoja tuijottaa speaktaakkeleita teoriassa, sen sijaan edellisenä vuonna, marraskuun 7. päivänä speaktaakkeleita käytännössä 18-vuotias mies ampui kahdeksan ihmistä Jokelan Tuusulan koulussa – ja lopulta itsensä. Tragedia toistui vajaa vuosi kuluttua, kun syyskuun 23. päivänä 22-vuotias mies ampui 10 luokkatoveriaan ja opettajansa sekä itsensä. Mediassa koulusurmista rakentuu speaktaakkeleita, jota Debordin aikalaiset saattoivat vasta kuvitella. Mediaspektaakkeleita.

Media, jolla tarkoitamme tässä televisiota, radiota, sanomalehtiä, aikakauslehtiä, mutta myös erilaisia online-sovelluksia, täyttyy hetkessä surmaan liittyvistä kuvista ja uutisista. Journalistit heittävät arkirutiininsa syrjään ja tempautuvat mukaan tapahtu-

**Surmat ja ampujat
elävät edelleen
keskuudessamme,
virtuaalisesti.**

Finlandia: Alumno mata a ocho en tiroteo en escuela

SENSUROITU

Ampujan punaisesta YouTube-videoista tuli mediakierrätyksessä Jokelan koulusurmien symboli, jota Yleisradio toisti vielä Kauhajoen surmienkin yhteydessä.

miin. Deadlinejournalismi muuttuu online-journalismiksi. Uutiset päivittyvät ja elävät hetkestä toiseen. Aivan uudenlaisen ulottuvuuden mediaspektaakkelin tuo Internet. Speaktaakkeleita eivät rakenna vain institutionaaliset toimijat, kuten suuret mediatilat, vaan yhä useammin myös yksittäiset ihmiset, sosiaalisen median käyttäjät. Niinpä ensimmäiset tiedot Jokelan ja Kauhajoen surmista välittyvät verkon kautta. Tapahtumat täyttävät netin keskustelupalstat. Myös surmaan liittyvät kuvat leviävät sivustolta toiselle. Havahduttavaa on se, että etenkin

Jokelan ampuja käsikirjoitti oman tarinansa verkkoon jo hyvissä ajoin ennen surmatekojaan. Miehen sivuilta löytyi lähes 100 videota ja vihan manifestia. Materiaali tarjoaa ainutlaatuista sisältöä kierrätettäväksi välineestä toiseen.

Väitämme, että 2000-luvun mediaspektaakkelissa merkityksellisintä eivät ole yksittäiset toimijat: ampujat, toimittajat, mediatilat, viranomaiset, uutiset tai kuvat. 2000-luvun mediaspektaakkeleita syntyy tapahtuman yksittäisten elementtien loputtomalta tuntuvasta kierrätyksestä ja toistosta välineestä toiseen. Tämä prosessi ei ole kenenkään hallussa eikä kenenkään vastuulla. Eikä sen loppua näy. Surmat ja ampujat elävät edelleen keskuudessamme, virtuaalisesti. Ampujat ja heidän ihailijansa käyvät taisteluaan verkossa poliisia ja viranomaisia vastaan omilla videoillaan ja valtamediasta poimituilla uutiskuvilla. Digitaalisuus mahdollistaa monenlaisen interaktiivisuuden verkossa. YouTubeista löytyy satoja suomalaisiin koulusurmiin liittyviä videoita. Ampujat osoittavat meitä edelleen aseillaan. Videoita poistetaan, muokataan ja uudelleen tuotetaan jatkuvasti. 2000-luvun mediaspektaakkelissa kuvasta on totisesti tullut ihmisten välinen yhteiskunnallinen suhde.

Mediatutkijat **Elihu Katz** ja **Tamar Liebes** väittävät, että koulusurman kaltaiset väkivaltaiset iskut ovat aina tekijöiden ja median yhteistuotoksia. Verkon myötä median käsite on levinnyt aivan uusiin ulottuvuuksiin. Nyt media olemme me.

Debord julisti jo 40 vuotta sitten, että speaktaakkeleita ei voi paeta. Kuinka oikeassa hän onkaan nyt! **YD**

120 MOCA (Mortar Cargo)
– no unexploded ordnance headaches

The 120 MOCA shell carries and dispenses 21 efficient dual-purpose submunitions. The electronic fusing of the submunitions, which involves both self-destruction and self-neutralization features, guarantees zero risk of dangerous duds in accordance with the Ottawa treaty.

11

Rypäleaset

Suomi turvaa ja levittää?

– Jos Suomen omista sodissa olisi käytetty rypäleasetteja, metsäteollisuutta ei olisi syntynyt nykyisessä mittakaavassa, koska metsät olisivat täynnä ammuksia. Sodista olisi myös jäänyt kymmeniätuhansia rampoja ihmisiä, lausui Kirkon Ulkomaanavun toiminnanjohtaja **Antti Pentikäinen**, kun kansalaisjärjestöt luovuttivat lokakuussa rypäleasetteomuksen ulkoministeri **Alexander Stubbille**.

Toisin kuin naapurissamme Ruotsissa, meillä presidentin johtama ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta ilmoitti lokakuun lopulla, ettei Suomi allekirjoita rypäleasetteiden kieltävää Oslon sopimusta. Rypäleasetteiden teknologista kehitystä halutaan seurata ja hankintamahdollisuuksia selvittää.

Ilmeisesti Suomi aikoo kolkutella Yhdysvaltojen rypäleasetteiden ovia, sillä eurooppalaiset valmistajat allekirjoittavat sopimuksen. Suomi jää tämänkin aseriisuntamahdollisuuden ulkopuolelle ja liittyy suurten asekauppiasmaiden Yhdysvaltojen, Venäjän ja Kiinan kelkkaan.

Entä Patrian rypäleasetteet?

Suomen oli tarkoitus ostaa toinen satsi kentätykeillä ammuttavia rypäleasetteja Saksasta. Jos näitä korvaavia ammuksia hankitaan Yhdysvalloista, kyliäisenä saattaa löytyä ammuksia myös Patrian ja Suomen puolustusvoimien yhteistyössä kehittelemiin

120 Moca -rypäleasetteihin. Näitä pommeja ammutaan kranaatinheittimillä.

Rypäleasetteilla tarkoitetaan kuorma-ammuksia: kotelon sisällä on kymmeniä tai jopa satoja pienempiä niin sanottuja tytärammuksia. Ammukset voivat levittäytyä laajoille alueille ja iso osa saattaa säilyä räjähtämättöminä vuosia. Toisaalta ne saattavat räjähtää pienimmästäkin ärsytyksestä, esimerkiksi ilman kosteuden muuttuessa.

Mihin pommeja levitetään?

Afganistanissa on kylvetty maastoon keltaisessa pakkauksessa olevia ammuksia, jotka yhteen aikaan näyttivät erehdyttävästi samalta kuin humanitaarisena apuna jaetut ruokapakkaukset. Lopulta pakkauksen väri vaihdettiin. Räjähtämättömät ammukset haittaavat maanviljelyä ja metsänhoitoa, kadunrakennusta ja ylipäätään kaikkea maanmuokkausta. Lapset luulevat suutareita leluiksi.

Suomi tietenkin lupaa, että Suomen rypäleasetteja käytetään vain Suomen rajojen puolustamiseen. Patrian ja puolustusvoimien kehittelemiä rypäleasetteita on kuitenkin jo markkinoitu ulkomaille, vaikkei niiden valmistusta olekaan vielä aloitettu. Markkinoinnista on todisteena netistäkin löytyvä englanninkielinen esite. **YD**

Oili Alm

Kolme Patrian johtajaa vangittuina

Keskusrikospoliisi pidatti marraskuun puolivälissä neljä puolustus konserni Patrian johtoon kuuluvaa henkilöä. Krp teki pidätysten yhteydessä kotietsintöjä Helsingissä ja Tampereella.

Pidätetyistä vangittiin kaksi: Patrian entinen toimitusjohtaja **Jorma Wiitakorpi** ja Patrian johtoryhmään kuuluva **Veijo Vartiainen**. Kolmas Patrian johtoon kuuluva on ollut vangittuna elokuusta lähtien.

Poliisin mukaan Wiitakorpea epäillään yrittäjävakoilusta, törkeästä lahjuksen antamisesta ja lahjonnasta elinkeinotoiminnassa. Krp tutkii lahjusepäilyjä liittyen Patrian kauppoihin Egyptin ja Slovenian kanssa.

Patria omistaa puolet norjalaisesta Nammon asetehaasta. Wiitakorpi kuului myös Nammon johtoon ennen erottamistaan, mutta Nammon kotisivujen mukaan tilalle on tullut Patrian nykyinen toimitusjohtaja **Heikki Alionen**.

Patrian omistajuus saattaa Nammon kanalta osoittautua kiusalliseksi. Jos Patrian johdon todetaan syyllistyneen lahjontaan, lankeaa varjo myös Nammon liiketoimintaan.

Patrian rypäleasettekehittelyt ovat myös nousseet julkisuuteen Norjassa. Nammo vaakuuttaa, ettei sen tytäryhtiö, yhdysvaltalainen Talley Dedense valmista enää tuotteita, jotka soveltuisivat ”pelkästään käytettäväksi rypäleasetteissa”. Norjalaiset eläkerahastot ovat vetäneet pois sijoituksensa rypäleasette valmistavista yrityksistä.

Poliisi OMISTI ASELIIKKEEN

Aseliikkeessä
työskennellyt
tappoi kaksi

YLE:n Ajankohtainen kakkonen lähetti 16.9. ohjelman, jossa hämmästeltiin poliisin osallisuutta asekaupassa. Ohjelmassa väitettiin poliisin toimivan monopoli-asemassa aseiden maahantuonnissa. Lisäksi ohjelmassa kerrottiin, että poliisit toimivat omistajina ja myyjinä aseliikkeissä. **Oili Alm** löysi niistä yhden.

Aseliike nimeltä Sata-Ase Oy perustettiin Kankaanpäähän heinäkuussa 1999. Neljästä osakkaasta yksi oli ja on edelleen poliisi, vanhempi konstaapeli **Jorma Lepistö**. Hän kertoo, ettei tuohon aikaan tarvittu sivutoimilupaa, pelkkä ilmoitus paikalliselle poliisilaitokselle oli riittävä.

Lepistö kertoo vetäytyneensä aseliikkeen pitämisestä asiasta nousseen kohun myötä. Yhtiö myi asevarastonsa, mutta ei yri-tyshäviönsä, toiselle yrittäjälle elokuussa 2005.

Vajaan kuukauden kuluttua tästä 1.9.2005 astui voimaan uusi poliisilaki, jonka mukaan poliisin on aina haettava sivutoimilupa oman viran ohessa harjoitettavaan liiketoimintaan. Siihen saakka oli riittänyt ilmoitus, jos paikallinen poliisipäällikkö tyytyi siihen. Poliisipäälliköllä oli harkintavaltaa.

Kaksi sai haulikosta

Vuonna 2004 marraskuussa oli kuitenkin jo ehtinyt tapahtua kauheita. Mainitussa aseliikkeessä ajoittain työskennellyt ja metsästystä harrastanut nuori kankaanpääläinen mies oli 21.11. ampunut pumppuhaulikolla kaksi samanikäistä kaveriaan.

Tapauksesta raportoi laajasti muun muassa Ilta-Sanomat (22. ja 23.11.2004). IS kertoi nuorukaisella olleen kotonaan kuusi muutakin asetta, joihin kaikkiin oli poliisin kertoman mukaan ollut asianmukainen lupa.

Ilta-Sanomat kertoi Sata-Aseen kauppiaan luonnehtineen ampujaa sanoilla ”Hyvin asiallinen ja luotettava kaveri, voi sanoa, että keskitasoa parempi tyyppi.” Kauppiaan mukaan tämäntyyppisessä yrityksessä myös tutkitaan henkilön taustat tarkkaan. Jutussa tuotiin kuitenkin esille, että sama ”asiallinen kaveri” oli julkaissut nimimerkillä ValtaPukki Irc-galleriassa natsipropaganda.

Ampuja tuomittiin elinkautiseen käräjäoikeudessa. Tekoja pidettiin suunnitelmallisina ja varsinkin toista ampumista teloi-

Sisäasiainministeriössä ei ole rekisteriä poliisin sivutoimiluvista

tuksen luonteisena, koska ampuja ampui pahasti haavoittunutta nuorta miestä vielä toistamiseen ja selkään. Hovioikeudessa tuomio kuitenkin aleni 12 vuodeksi vankeutta kahdesta taposta. Selkeää motiivia ei voitu osoittaa.

Toimiluvista ei rekisteriä

Kansanedustaja, entinen Euroopan oikeusasia- mies **Jacob Söderman** (sd) teki Ajankohtaisen kakkosen ohjelman perusteella kirjallisen kysymyksen hallitukselle. Söderman kysyi:

– Onko hallitus tietoinen siitä, että julkisuudesta esitettyjä väitteitä joidenkin poliisien sotkeutumista maassamme harjoitettuun asekauppaan ei ole oikaistu eikä julkisesti selvitetty ja onko hallitus länsimaisen oikeusvaltion tavoin valmis perustamaan korkeatasoisen poliisihallinnon ulkopuolisen elimen tutkimaan tarvittaessa poliisin toiminnassa mahdollisesti esiintyviä, voimassa olevien lakien rikkomista koskevia epäiltyjä ja väitteitä?

Ministeri **Anne Holmlund** (kok) vastasi, ettei poliisimies saa lain mukaan hoitaa tehtävää, johon liittyvät oikeudet tai velvollisuudet saattavat joutua ristiriitaan poliisin virkatehtävien kanssa:

– Sisäasiainministeriön kanta on, ettei poliisimies voi toimia asekaupan harjoittajana eikä tällaisen yrityksen palveluksessa, koska poliisi valvoo asekauppaa ja poliisimies saattaisi näin olla tulla esteelliseksi virkatöissään. Hän jatkoi:

– Sisäasiainministeriön tiedossa ei ole virassa olevia poliisimiehiä, joilla olisi voimassa oleva lupa asekaupan harjoittamiseen. Tällaisten väitteiden tueksi ei ole myöskään esitetty yksilöityjä tietoja.

Sisäasiainministeriö ei ole kerännyt valtakunnallista, ajantasaista tietoa poliisin sivutoimiluvista. Jos olisi kerännyt, ministeri olisi voinut saada näyttöä. Poliisi kun myöntää myös ne ase-

Oili Alm

Thaksin joutui pakenemaan
valtavia mielenosoituksia ja
vankilatuumiota.

Thaimaan eliitti POLIITTISESSA UMPIKÜJÄSSÄ

Jännittynyt tilanne puhkesi väkivallaksi Bangkokissa 7. lokakuuta. Kaksi ihmistä kuoli ja 400 loukkaantui katutaisteluissa poliisien, armeijan ja Thaksinia tukevien ja vastustavien mielenosoittajien välillä. Thaimaan lokakuusta tuli verinen, kirjoittaa **Marja-Leena Heikkilä-Horn** Bangkokista.

Thaimaan politiikkaa on koko 2000-luvun dominoinut yksi mies: **Thaksin Shinawatra**. Tämä multimiljonääri ja mediamoguli syöstiin vallasta sotilasvallankaappauksella syyskuussa 2006, mutta hän ohjailee yhä Thaimaan politiikkaa nukkemestarin tavoin.

Thaksinin puolue Thai rakastaa thaita (Thai Rak Thai – TRT) kiellettiin 2007 ja 111 kansanedustajaa sai viiden vuoden toimintakiellon. Muut puolueen jäsenet perustivat uuden Kansanvalta-puolueen (People Power Party – PPP), joka voitti viime joulukuun eduskuntavaalit ylivoimaisesti. Nykyiset kansanedustajat ovat toimintakiellossa olevien lähiomaisia. Pääministeri **Samak Sundaravej** suorastaan ylpeili olevansa Thaksinin valitsema.

Samak joutui eroamaan syyskuun alussa toimittuaan virkansa ohessa tv-kokkina ja hänen jälkeensä PPP valitsi uudeksi pääministeriksi Thaksinin lankomiehen **Somchai Wongsawat**in.

Korruptoitunutta kauppaa

Thaksinia ja hänen vaimoaan syytetään massiivisesta korruptiosta. Heinäkuun lopulla 2008 Thaksinin vaimo **Pojaman Shinawatra** tuomittiin kolmeksi vuodeksi vankeuteen kiinteistökauppoihin liittyvistä väärinkäytöksistä. Thaksin puolestaan tuomittiin lokakuussa poissaolevana kahdeksi vuodeksi vankeuteen, koska hän oli allekirjoittanut luvan vaimon alihinnoitellun maakauppaan.

Pariskunta pakeni maasta Pekingin olympialaisten jälkeen ja anoi turvapaikkaa Britannia. Nyt Britannia on evännyt Thaksinilta maahantulon ja pariskunta pakoilee kaiketi Kiinassa tai Japanissa.

Thaksin jakoi pääministerikaudellaan Thaimaan kansan kahtia. Eliitti, ylempi keskiluokka ja Etelä-Thaimaa vihaavat Thaksinia, mutta Koillis-Thaimaan köyhät rakastavat häntä.

Thaimaan eliitti koostuu kolmesta eri ryhmästä: kuninkaasta ja häntä palvelevasta rojalistisesta eliitistä, armeijan kenraaleista ja kaupunkien etnisistä kiinalaisista liikemiehistä.

Vallankaappauksia

Vuonna 1932 Thaimaa (Siam) muuttui veretömällä vallankaappauksella absoluuttisesta monarkiasta perustuslailliseksi kuningaskunnaksi. Vain vuotta myöhemmin armeija kaappasi vallan ja Thaimaa oli sotilasdiktatuuri lähes yhtäjaksoisesti seuraavat 40 vuotta.

Opiskelijamellakat ja kuningas **Bhumipol** kaatoivat lopulta sotilasjuntan 1973, mutta armeija palasi valtaan uudella kaappauksella 1976. Monet opiskelijajohtajat pakenivat Thaimaan kommunistisen puolueen tukikohtiin maaseudulle ja palasivat vasta 1982 kun kuningas myönsi yleisen armahduksen kaikille kapinallisille. Monet näistä entisistä kommunisteista ovat nyt Thaimaan politiikan rintamalinjojen vastakkaisilla puolilla.

Vuoden 1976 sotilasvallankaappauksen jälkeen Thaimaa oli sotilasdiktatuuri aina 1980-luvun lopulle asti. Poliittinen ilmapiiri alkoi kuitenkin avautua kenraali **Prem Tinsulanondan** pääministerikaudella. Armeijataustastaan huolimatta häntä pidettiin demokraattisielisenä. Hänellä on läheiset suhteet kuninkaaseen ja hänen lausuntojensa katsotaan heijastelevan kuninkaan mielipiteitä.

Premin jälkeen pääministeriksi nousi kenraali **Chatchai Choonhavan**, joka oli ensimmäinen vaaleilla valittu pääministeri. Armeija syöksi hänet vallasta 1991. Hänen poikansa **Kraisak Choonhavan** kuuluu Thaksinia vastustavaan leiriin. Keskiluokan mellakat ja kuningas palauttivat jälleen siviilihallinnon 1992. Sotilasjuntan vastaisia mielenosoituksia johti kenraali-majuri **Chamlong Srimuang**, joka nyt kuuluu Thaksinin vastaisen opposition Kansan demokraattiliiton (People's Alliance for Democracy - PAD) johtoon.

Välittömästi toukokuun 1992 jälkeen pääministerinä toimi entinen diplomaatti **Anand Panyarachun**. Hän kuuluu kenraali Premin ohella rojalistien kermaan. Anandin jälkeen pääministerinä toimi kahteenkin otteeseen Demokraattisen puolueen **Chuan**

Leekpai. Puolue on Thaimaan vanhin, perustettu 1946 ja edustaa ylempää keskiluokkaa ja uusliberaaleja arvoja. Demokraattinen puolue on ollut suosittu Bangkokin kiinalaisen keskiluokan keskuudessa sekä koko Etelä-Thaimaassa.

Muut Thaimaan poliittiset puolueet ovat olleet yhden valtakunnan – usein kenraalin tai gangsterin – ympärille syntyneitä löyhäliittoumia, missä valtakunnan jalkamiehet käyvät keräämässä äänet maakunnista.

Lapista vauhtia politiikkaan

Thaksin muutti tämän perinteen. Hän vieraili talvipakkasilla 1998 Suomen Lapissa Joulupukin maassa pienen seurueen kanssa. Vierailun tuloksena syntyi TRT-puolue. Thaksinin pyrkimyksenä oli perustaa puolue, joka puhuttelisi maan suurta enemmistöä, Koillis-Thaimaan (Isaan) köyhiä etnisiä laoja.

Puolueen ohjelmaa oli sorvaamassa entisiä kommunisteja, kansalaisjärjestöaktiiviteja, radikaalin buddhalaisen Asoke-lahkon kannattajia sekä poliitikkoja. Thaksin oli aloittanut poliittista uraansa Chamlong Srimuangin Palang Dharma-puolueessa, jonka katsottiin olevan lähellä Asoken lahkon omavaraistaloutta edistäviä oppeja.

Chamlong tuki Thaksinia aina vuoteen 2006 ja Thaksin oli myös suosittu Asoke-lahkossa. Chamlong kääntyi avoimesti Thaksinia vastaan, kun tämä myi telekommunikaatiofirman Shin Corporationin Singaporen valtion yhtiölle maksamatta kaupasta penniäkään veroa. Tämä kauppa tammikuussa 2006 toimi lähtölaukauksena Thaksinin vastaiselle kansanliikkeelle PADille. Liikkeen thai-kielinen nimi "Phantamit" viittaa ystävien liittoon.

Korruptiota, vallankaappauksia... ja turismia.

Vaiennettu kritiikki

Thaksinia oli kritisoitu koko hänen pääministerikautensa, mutta koska TV-kanavat olivat joko valtion tai Thaksinin ja hänen ystäviensä omistuksessa, terävin kritiikki saatiin sensuroitua. Thaksin uhkaili kriittistä lehdistöä kuten "The Nationia" mainosboikotilla.

Kritiikkiin olikin paljon aihetta: Thaksin syyllistyi mittaviin ihmisoikeusloukkauksiin pääministerikaudellansa. Vuonna 2003 hän aloitti "sodan huumeita vastaan" tappamalla yli 2500 ihmistä yhden kuukauden aikana. Maakunnat saivat kehotuksen laatia nimilistoja huume-epäilyistä, jotka sitten joko pidätettiin tai tapettiin. Ihmisoikeusaktivistit ovat yrittäneet kerätä aineistoa huumemurhista, mutta mitään syytteitä ei ole uskallettu vielä esittää.

Keltainen on opposition tunnusväri.

Mielenosoittajat ovat leiriytyneen Bangkokin hallintorakennusten eteen ja hallitus joutuu kokoontumaa vanhalla lentokentällä.

Tammikuussa 2004 Thaksin lähetti armeijan sijasta poliisit valvomaan pitkään kiehunutta tyytymättömyyttä Etelä-Thaimaan muslimimaakunnissa. Poliisien läsnäolo laukaisi väkivallan aallon, johon Thaksin vastasi väkivallalla. Huhtikuussa 2004 tapettiin aseettomia mielenosoittajia Pattanin päämoskeijassa ja saman vuoden marraskuussa lähes sata nuorta miestä tukehtui kuoliaaksi Tak Baissa poliisien lastattua heidät päällekkäin kuorma-autoihin.

Lukuisia nimekkäitä ihmisoikeus- ja ympäristöaktivisteja tapettiin Thaksinin pääministerikaudella, vaikka TRT-puolueen kättilöinä oli toiminut kansalaisliikkeiden aktivisteja. Thaksin käänsinkin nopeasti kelkansa kansalaisjärjestöjä vastaan pyrkien esimerkiksi rajoittamaan viisumeja ulkomaalaisille kansalaisjärjestötyöntekijöille.

Vastustajan propagandatuutti

Thaksinia vastustavaa PAD-leiriä johtaa Chamlongin rinnalla Bangkokin rikkaita kiinalaisia edustava Thaksinin entinen tukija mediamoguli **Sondhi Limthongkul**. Sondhin omistama ASTV-kanava lähettää 24 tuntia vuorokaudessa Thaksinin vastaista propagandaa.

PADin muiden johtajien joukossa on entisiä kommunisteja, kansalaisjärjestöaktivisteja ja valtion yritysten ammatyhdystysliikkeiden johtajia. Thaksin yksityistämispolitiikka uhkasi valtion yritysten työntekijöiden poikkeuksellisen hyviä sosiaalietuja.

PADin näkyvintä kannattajakuntaa ovat keltaisiin t-paitoihin pukeutuneet kiinalaisrouvat. Etelä-Thaimaan muslimit kannattavat PADia ja muutamat korkeat armeijan upseerit ovat puhuneet PADin tilaisuuksissa,

samoin Demokraattisen puolueen kansanedustajat. Englanninkielinen lehdistö on pyssynyt Thaksinille kriittisenä.

Hajanainen rintama

Thaksinia tukevat PPP ja siihen kytkösisä olevat pienemmät poliittiset puolueet. Kauduilla Thaksinia tukee punaisiin t-paitoihin sonnustautunut liike, joka on kuitenkin järjestäytymättömämpi kuin PAD. Kuvaavaa on, että punapaitojen liike tunnetaan englanniksi kolmella eri nimellä UDD/DAAD/NDFD, jotka kaikki tarkoittavat diktatuurin vastaista, kansallista tai yhdistynyttä demokraattista liittoa tai rintamaa.

Thaksi heidät tunnetaan vain nimellä "Kannattajat". Heidän johtajiaan ovat entiset TRTn kansanedustajat kuten entinen vasemmistolainen opiskelija-aktivisti Chaturon Chaisaeng, Thaksinin entinen puhemies **Jakraphob Penkair** sekä nykyiset PPPn kansanedustajat ja poliisikunnasta esimerkiksi väkivaltaisesta käytöksestä tunnettu entinen poliisipäällikkö **Salang Bunnag**.

Maan hallituksen oltua jo kuukausia evakossa vanhalla lentokentällä, jännitteet purkautuivat väkivaltaisesti Bangkokissa lokakuun alussa. Armeija ja poliisi käyttivät kyynekaasua ja raskaita aseita, kaksi ihmistä kuoli ja 400 loukkaantui katutaistelussa.

PADin kannattajien hautajaisiin osallistuivat kuningatar **Sirikit**, prinsessa **Chulabhorn**, **Anand Panyarachun**, **Kraisak Choonhavan** ja Demokraattisen puolueen nykyinen puheenjohtaja **Abhisit Vejjajiva**.

Thaksinin kannattajat kutsuivat valokuvaajat paikalle, kun he väkivaltaisuuksien jälkeen kokoontuivat näyttävään joukkotilaisuuteen kiittämään poliisikuntaa ripeästä toiminnasta väkivaltaisuuksien lopettami-

seksi. Armeijan ja poliisikunnan ylin johto näyttäisi pääosin olevan PADin puolella, kun taas osa alemmaa poliisikuntaa on säilynyt uskollisena Thaksinille ja suojelee punapaitoja.

Kansankosiskelua

Thaksinin vahvin tukiryhmä löytyy Thaimaan köyhistä, joita on suurin osa kansasta. Thaksinin suosio on horjumaton Koillis-Thaimaan pienviljelijöiden ja heidän Bangkokiin ja turistikeskuksiin palveluammatteihin siirtyneiden sukulaistensa keskuudessa. Thaksin on ensimmäinen poliitikko, joka lupasi poistaa köyhyyden. Hän jakoi halpaa lainaa Thaimaan kyliin, alensi terveyskeskumaksut alle euroon ja siirsi pienviljelijöiden velkojen maksua useampaan otteeseen aina parilla vuodella eteenpäin.

Thaksinin tempaukset olivat kuitenkin pelkkää kansankosiskelua eivätkä perustuneet talouspoliittisiin muutoksiin. Pienviljelijäkansan epävarmoja maanomistusojoja ei kohennettu, eikä heidän maataloustuotteista saamia hintoja nostettu. Thaksin yritti manipuloida joidenkin maataloustuotteiden kuten raakakumin hintaa, mutta hänen poliittikkansa auttoi vain pientä vähemmistöä viljelijöistä.

Thaksinin allekirjoittamat vapaakauppasopimukset ovat sen sijaan avanneet markkinat ulkomaalaisille maataloustuotteille rajoittaen täten pienviljelijöiden ansiotuloja entisestäänkin. Thaksinin pato-, voimala- ja kaasuputkiprojektit vaaransivat monen pienviljelijän ja kalastajan elinkeinon. Rikkaiden verotusta ei kiristetty, eikä tuonti- ja luksustavaroiden liikevaihtoveroa nostettu.

Osa budjettirahoista tuli ilmeisesti Thaksinin omasta taskusta. Samanaikaisesti hänen yksityisomaisuutensa moninkertaistui pääministerikaudella. Thaksinin suosio on myös vankkumaton Pohjois-Thaimaassa, mistä hänen kiinalainen sukunsa on kotoisin.

Thaimaan poliittisen järjestelmän täydellistä haaksirikkoa osoittanee, että korruptoitunut kiinalainen multimiljonääri on noussut Thaimaan köyhän lao-isaanilaisen kansan ainoaksi pelastajaksi.

Thaimaan hallitseva eliitti ei ole koskaan sallinut köyhän kansan järjestäytyä työväen- ja pienviljelijöiden asioita ajaviin poliittisiin puolueisiin. Tätä kehitystä vastusti myös Thaimaan isäntä Yhdysvallat koko kylmän sodan ajan. Tämän lyhytnäköisen politiikan satoa korjataan nyt Bangkokin kaduilta. **YD**

Marja-Leena Heikkilä-Horn on asunut Thaimaassa vuodesta 1997 ja opettaa Kaakkois-Aasian historiaa Mahidolin yliopistossa.

Kuvat: Timo Kuronen

tulva

FEMINISTINEN NAISTENLEHTI

ORGASMIEN SOTA

Iso O politisoitui

MARITA LIULIA

Taiteilija shoppaa

**USKONTOJEN
TAVARATALOSSA**

**AINA&ZAIDA
BERGROTH**

**PROSTITUUTIESTA
TULI SEKSITYÖTÄ**

UUSI TULVA ILMESTYY 28.11.

Kysy omaasi lehtipisteestä!

www.tulva.fi

NOVAJA GAZETA

NYT SUOMEKSI!

into

TILAA NYT!

**RIIPPUMATONTA
JOURNALISMIA
VENÄJÄLTÄ.**

4 taskukirjaa vuodessa.

Kirjassa ruoditaan Venäjän journalismin tilaa ja talouskriisiä, Georgian sotaan johtaneita tapahtumia, Pietarin ökyrakentamista, poliittisia nuorisoliikkeitä ja arvioidaan Solšenišynin elämää. Myös Televizor-yhtyeen solistin haastattelu. Kuvaliitteessä palkitun dokumenttikuvaajan Juri Rostin valokuvia.

Kirja, joka sopii kaikille!

**Tilaa samalla pukinkonttiin Ympäristöatlas,
eurooppalainen menestysteos.**

- TILAA SUOMENKIELISEN NOVAJA GAZETAN 1 HINTAAN 7 €**
- TILAA YMPÄRISTÖATLAKSEN HINTAAN 15 € (Ovh. 19 €)**
- TILAA NOVAJA GAZETA 1 JA YMPÄRISTÖATLAKSEN YHT. 19 €**
Kaikki hinnat sisältävät postimaksun.

Novaja
Gazeta
maksaa
postimaksun

Nimi _____

Osoite _____

Postinro ja -toimipaikka _____

Allekirjoitus _____

Sähköposti _____

Kyllä, Novaja Gazetan toimitus voi lähettää minulle sähköpostia

Vastauslähetyt
Sopimus 5000521
00003 Helsinki

www.novajagazeta.fi

TOIN

O

Obaman KAMPANJA veti mukaansa

Yhdysvaltojen presidentinvaalit olivat totuttuun tapaan kahden pääehdokkaan ja median järjestämä jännitysnäytelmä. Ruohonjuuritoiminta kampanjoinnissa oli kuitenkin ainutlaatuista, kertoo **Janne Hukka**, joka seurasi vaaleja Washingtonin naapurikaupungissa Arlingtonissa.

hdysvalloissa kaikki on suurta – ja sama pätee presidentinvaaleihin. Oli kyse sitten politiikkojen retoriikasta, vastustajien mustamaalauksesta tai show'n mittakaavasta,

kaikki Yhdysvaltojen vaaleissa on aivan toista luokkaa kuin Euroopassa.

Jo kuukautta ennen vaalipäivää oli mahdollonta päästä politiikkaa karkuun. Näissä vaaleissa käytettiin kaikkiaan ennätysmäiset 5,3 miljardia dollaria kampanjointiin. Tämä näkyi selvästi Virginiassa, yhdessä niin sanotuista "taistelutanner"-osavaltioista, jonka äänet olivat ratkaisevia.

Kampanjoinnin kiivautta ei voinut olla huomaamatta jo matkalla lentokentältä kaupunkiin.

Yhdysvaltalaiseen kampanjointiin eivät kuulu viranomaisten pystyttämät vaalimainokset, vaan ilmoituksia levitetään minne tahansa vapaaehtoisvoimin. Ne on tavallaan hyväksytyt osaksi elävää poliittista kaupunkikulttuuria.

Tämän vuoksi puolueiden kylttejä löytyy niin liikennevalojen ja teiden pientareilta kuin kansallispuiston vuoren huipulta. Kaupungin ulkopuolella maaseudulla niiden koko vain suureni.

Ihmiset myös kannustivat ehdokkaitaan puukeutumalla heitä mainostaviin vaatteisiin, tai kiinnittivät tätä kannustavia tarroja autojen puskureihin. Ajamalla esikaupunkialueiden halki saattoi myös tunnustella naapuriston poliittista suuntausta: huomattava osa talojen etupihoista oli koristeltu joko **Barack Obaman** tai **John McCainin** kylttien avulla.

Vaaleja vuorokauden ympäri

Oli kuitenkin selvää, että tätä kamppailua käytiin pääosin mielikuvista. Valtaosa kampanjarahoituksesta paloi televisiokanavilla näytetyissä mainoksissa, joita on kaikilla kanavilla jatkuvasti. Virginiassa ei voinut välttää jommankumman ehdokkaan mainoksen näkemistä kerran viidessätoista minuutissa.

Tässä kilpailussa Obaman kampanja oli täysin niskan päällä. Se ostikin muutamaa päi-

vää ennen vaaleja puoli tuntia parasta ohjelma-aikaa viideltä kansalliselta kanavalta illan keskeltä.

Vaikka konservatiivit olivat heikoimmilla televisiossa, samaa ei voi sanoa radio-ohjelmista. Tästä hyvänä esimerkkinä on maan suosituin radiopersoon **Rush Limbaugh**, jonka poliittista ohjelmaa kuuntelee viikoittain yli 13 miljoonaa kuuntelijaa. Konservatiivi Limbaugh toistaa päivittäin kolme tuntia, kuinka "Barack Hussein Obama" on "hypnotisoiva saarnaaja", jotka edistävät Yhdysvaltojen loppua, sillä hänen salaisena tarkoituksena on "riistää väkivalloin kansalaisten vapaudet" ja tuoda "eurooppalainen sosialismi Amerikkaan suoraan oppi-isänsä **Marxin** kirjoituksista".

Samaan aikaan postiluukusta tulee päivittäin kirjeitä ja kortteja, jotka kertovat Obaman terroristiystävistä sekä ilmaisia islaminvastaisia DVD:itä. Automaattiset puhelinoimit varoittavat demokraattien epäsuunnitelmista. Näin voi ymmärtää pohjaa, jolta McCain rakensi kannatustaan kansan keskellä.

Voitto alkaa kaduilta

Obaman todellinen valttikortti oli kuitenkin vapaaehtoisaktiivit. Valtavat kannattajajoukot verkostoituivat internetissä ja heihin oli helppo liittyä.

– Meillä on ollut paljon vapaaehtoisia myös ulkomailta, kertoo **Mark**, paikallinen Demokraattien kampanjavetäjä Halloweeniä edeltävänä iltana.

– Vasta viime viikolla eräs hollantilainen opiskelijaryhmä kävi avustamassa iltapäivän ajan.

Tätä tarkoitusta varten kampanja on luonut erityisen *my.barackobama.com*-palvelun, joka on suunniteltu olemaan Facebookin kaltainen sosiaalinen verkosto. Jokainen vapaaehtoinen voi luoda sen avulla itselleen profiilin, blogata, vertailla toistensa kampanja-aktiivisuutta, ja ennen kaikkea järjestää tapahtumia ja ottaa niihin osaa.

Yritin turhaan päästä muutaman viikon ajan McCainin kampanjan tilaisuuksiin. Sen sijaan minä tahansa viikonpäivänä saattoi kävelymatkan päästä löytää useita Obaman tempauksia, aina lasten kakkumyyjäisistä LGBT-, latino- tai yrittäjäaktiivien sosiaalisista tilaisuuksiin ja perinteiseen kampanjointiin.

Esimerkiksi tuona Halloweeniä edeltävänä iltana joukko vapaaehtoisia oli jalkautunut kampanjoimaan ennakköänestyspaikkojen läheisyydessä oleviin baareihin naamiaisasuisa. Samaan aikaan metroasemien ympäristöjä ei voinut ohittaa törmäämättä aktivisteihin, joiden tehtäväksi oli annettu saattaa äänestäjiä äänestysasemille.

Aiemmin samana iltapäivänä naapuriston ovia oli koputtelemassa Obaman kannattajia, jotka yrittivät tavoittaa mahdollisia äänestäjiä jo kolmatta kertaa kymmenen päivän sisällä.

Obaman voiton historiallisuus löytyikin vapaaehtoisten käytön lisäksi myös vaalirahoituksen monipuolisuudessa. Obamaa tuki yli 3 miljoonaa kansalaista, joista suurin osa lahjoitti vähemmän kuin 250 dollaria. Netissä rekisteröityneen kannattajan sähköpostiin tuli säännöllisesti pyyntöjä pienistäkin tukisummista.

Näkymättömät teemat

Vaalien rahallisesta mittakaavasta huolimatta oli kuitenkin yllättävää, että suuren jännitysnäytelmän varjoihin jäi kokonaan niin monia asioita, joiden olemassaoloa voisi pitää itsensä selvyyksinä.

Yksi niistä oli muiden ehdokkaiden täydellinen näkymättömyys. Obaman ja McCainin lisäksi vaaleihin osallistui neljä muuta kansallista ehdokasta. Näistä eniten huomiota ja ääniä saanut ehdokas, **Ralph Nader**, mainittiin mediajärjestö FAIR:in mukaan vaaleja edeltäneiden kuukausien aikana tv-ohjelmissa

Presidentinvaalien aikaan vapaaehtoisista tuli oleellinen osa kaupunkimaisemaa.

kärjitetysti ainoastaan muutaman myöhäisillan sketsiohjelman vitsien aiheissa.

Merkittävä syy tähän on valtapuolueiden ja äärimmilleen kaupallistuneen median yhteistyö. Koska esimerkiksi presidentinvaaliväitelyt järjestetään yhteistyössä puolueiden ja kaupallisten kanavien kanssa, on niiden ollut mahdollista vaatia keneltä tahansa muulta ehdokkaalta 15 prosentin äänikynnyksen ylittämistä väittelyihin mukaan pääsemiseksi. Tämä on tietenkin mahdotonta, jos ei ole mahdollisuutta olla edes näkyvillä.

Yhdysvalloissa toteutetaan harvinaisen yksipuolista julkista keskustelua demokraattisista aiheista. Kahden valtapuolueen ja mediarytysten välisen konsensuksen rajoissa ei käsitelty esimerkiksi Irakin sotaa vaalien aikana kuin pinnallisesti, vaikka se on äänestäjien mielissä toiseksi suurin kansallinen huolenaihe.

Samaan aikaan kampanjat ja kanavat keskittyivät arvioimaan poliittisesti tärkeän keskiluokan asemaa presidenttiehdokkaiden ohjelmissa. Köyhien määrää ei edes mainittu maassa, jossa elintasokuilu on syventynyt moninkertaisesti sukupolven aikana.

Tästä huolimatta oli kaunista ihailla hymyjä vapaaehtoisten kasvoilla, jotka kannustivat vielä vaalipäivän viime metreillä kaatosateessa ihmisiä äänestämään isoja kylttejä kanteen. Ja niitä ilonpurkauksia, jotka täyttivät ravintolan, kun televisio ilmoitti Virginian, joka on yhä intohimoisen ylpeä historiastaan etelävaltiona, äänestäneen Obamaa. Ja katsel-la virallisten tulosten saavuttua kuinka ilotuo-

litusraketit nousevat villeinä taivaalle niin kuin suomalaisena uutenavuotena.

Muutos marraskuussa

Ei ole epäilystä, etteikö Obaman voitto tuo monelle yhdysvaltalaisille toivoa muutoksesta.

Viikkoa myöhemmin Washingtonissa **Mari-on Wright Edelmania**, kansalaisoikeusliikkeen veteraania ja Mississippin ensimmäistä mustaa naisjuristia, on tullut kuuntelemaan täysi salillinen väkeä nuorista oppilaista vanhoihin ja vauraisiin eläkeläisiin. Kun Obaman nimi mainitaan ensimmäisen kerran koko sali räjähtää spontaneihin suosiosoituksiin. Ilmassa on todellisen ilon tunnetta.

Edelman kertoo yhteiskunnallisesta muutoksesta elämänsä aikana aina alkaen rotuerotellusta Obaman presidenttiyteen ja muistuttaa nuorta sukupolvea **Martin Luther Kingin** todellisesta sanomasta.

– Vaikka King olikin suuren rauhanliikkeen johtaja, oli liike mahdollinen vain sen jäsenten kautta, Edelman sanoo.

– Tämän takia Obaman voitto on vain alku. Johtajat eivät koskaan itse saa aikaan muutosta; muutos riippuu aina johtajan takana olevista ihmisistä. **YD**

Janne Hukka on vapaa toimittaja, joka on työskennellyt Yhdysvalloissa, Britanniassa ja Suomessa.

Vaalien jälkeen analysoidaan Obaman voittoa ja katsotaan kristallipalloon. Näin myös Chicagossa, entistä enemmän Yhdysvaltain ”Toisessa Kaupungissa”, **Emilia Palonen**.

Populisti- pragmatisti presidentti **KESKITTYY KOTIMAAHAN**

Obaman kannattajat valtasivat Chicagon pääkadun Michigan Avenuen Demokraattien vaalivalvojaisten jälkeen.

Kun presidentinvaalin tulokset tulivat 4. marraskuuta, kerääntyi kaksisataatuhat-ta Illinois'n senaattorin **Barack Obaman** kannattajaa Chicagon Grant Parkiin. Samassa paikassa – kaupungissa, joka on suunniteltu niin, että mustat ja valkoiset asuvat eri alueille – protestoitin elokuussa 1968 Vietnamin sotaa ja taisteltiin tasa-arvon puolesta kansallisilla Yippie-festareilla Demokraattien kansallisen puoluekokouksen aikaan. Väkivaltaiset mellakat jäivät sukupolven muistiin.

Neljäkymmentä vuotta myöhemmin ei taisteltu mustien oikeuksista, vaan toteutet-

tiin niitä. Musta presidentti liikuttaa viikko- ja vaalien jälkeenkin. Valinta ei ratkaise rasismin ongelmia Yhdysvalloissa, mutta on aimo harppaus eteenpäin.

Obama toi politiikan keskukseen uuden, 60-luvun jälkeisen sukupolven.

Suoraan vallankumousjunaan

Obama oikaisi ruohonjuurikampanjoiden kentälle ja suoraan kampanjajunaan. MoveOn.org ja muut kansalaisjärjestöt olivat mobilisoineet ihmisiä kulutuksen, ilmastomuutoksen ja so-

danvastaiseen toimintaan käyttäen hyväkseen internetiä ja etenkin Aghanistanin ja Irakin sodista alkaen kehittyneitä kriittistä ilmapiiriä sekä painetta avata poliittisen toiminnan kanavia Bushlandiassa. Ne loivat kriittisen massan ja tottumuksen internet-pohjaiseen vaikuttamiseen.

– Obaman kampanjassa käytettiin yhteiskuntaliikkeistä tuttuja metodeja. Ensimmäistä kertaa vuosikausiin poliittinen kampanjointi vietiin paikallisyhteisöihin. Tähän asti kampanjat oli tehty markkinointistrategialla, kertoo Obaman kampanjastrategiassa avus-

tanut **Marshall Ganz** Harvardin Kennedy Schoolista.

Tärkeää oli yhteisön luominen. Nettikampanjoissa ei oltu vain joukon jäseniä tai kuluttaja-äänestäjiä vaan noodeja verkostossa. Näin säilyi sekä käsitys omasta panoksesta että verkoston laajuudesta. *My.barackobama.com*-sivustolla kerrottiin, miten paljon itse tai omat kampanjaryhmät olivat tehneet vaalityötä tai lahjoittaneet rahaa. Niin kadulla kuin internetissä muiden kannattajien läsnäolo motivoi.

Uudenlainen ymmärrys poliittisesta kampanjasta vei voittoon – oli se sitten uusi tapa luoda yhteiskuntaliikettä tai markkinoida (Association of National Advertisers valitsi Obaman vuoden markkinoinniksi).

Pragmatismi voitti

Tyynen pinnan alla Obama on kärsimätön pragmatisti. **John McCain** heitti ehdotuksensa romukoppaan pian niiden esittämisen jälkeen ja kehitti jatkuvasti uusia. Sen rinnalla Obaman ehdottama politiikka oli selkeää. John McCain teki jatkuvasti uusia ehdotuksia, mutta heitti aiemmat iskulauseensa saman tien roskiin.

Populistina pragmatistina hän ajoi politiikkaa keskustaan: järjestystä, muutosta, eroa eliitteihin, tukea taviksille – ei ”erityisintressejä”! *The Audacity of Hope* -kirjassaan Obama purkaa ahdistustaan republikaanien ja demokraattien välisestä nokittelusta. Amerikkalaisilla on yksinkertaisia unelmia, jotka ovat aivan irrallaan puoluepolitiikasta ja liittyvät arjessa pärjäämiseen.

Obama toivoo yhteistyötä kahden puolueen välillä ja väittää, ettei ole olemassa sinistä ja punaista Amerikkaa, vaan Yhdysvallat. Demokraatit kampanjoivat ja voittivat monissa perinteisesti republikaanisissa osavaltioissa. Ruohonjuurikampanja ja Wall Street syytivät riittävästi rahaa masiinaan.

Republikaanit fiilistelivät

Yleensä Yhdysvalloissa populismi on menestyksekkäiden republikaanien kansallis-uskonnollista hehkutusta, jolla he pääsevät lähelle tavallisia amerikkalaisia.

Tänä vuonna strategiaan kuuluivat Joe Putkimies, Joe Six-Pack (Mäyräkoira Mara) ja **Sarah Palin**. Viihdyttävästä McCainista tehtiin vakava sotasankari ja ulkopoliitikko. Cheerleader-Palin innosti puolueelle uskollisia joukkoja.

Maalaismissisenaattori toteutti tavisunelmaa: poltti ainakin 150 000 dollaria kampanjarahaa omiin ja perheensä merkivaatteisiin, teki itsestään TV-staran – eikä osannut esimerkiksi nimetä yhtään lukemaansa lehteä.

Mutta lopulta järkipuhe voitti kansanpuheen, perusteltu argumentointi tunteellisen populismin. Nekin valkoiset valkokaulustyöläiset, jotka olisivat saattaneet tukea McCainia äanes-

Northwesternin eliittiyliopiston kampuksen vallattavaksi tarkoitettu ”kivi” sai pysyvä Ba-rockina vaalipäivään asti.

tivätkin Obamaa. Republikaanipopulismi kärsi tappion, vaikka McCain veikin (sinikaulus)valkoisten ja pikkukaupunkilaisten äänet.

Muutos ja toivo

Populismi voidaan määritellä myös niin, että yhteisen nimittäjän kautta yritetään tuoda yhteen hyvin erilaisia ryhmittymiä. Tässä Barack Obama, muutoksen, toivon ja järjestyksen mies, onnistui.

McCain ja Palin vetosivat perinteisiin amerikkalaisiin arvoihin ja stereotyyppoihin. Obama ei missään vaiheessa korostanut mitään erityispiirrettä, ihonväriäänkään. Hän pelasi mielikuvilla amerikkalaisesta ”köyhyydestä huipulle” unelmasta ja nuoruuden virrasta. Ydinperhe vain täydentyy koiralla Valkoisessa talossa.

Yhdysvaltalaisessa politiikassa ei pärjää ilman uskonnollista retoriikkaa – etenkin jos on keskimmäiseltä nimeltään Hussein ja kansa on opetettu pelkäämään muslimeja. Obama keräsiikin erityisesti katolisten ääniä.

Tukijat, **Hillary Clinton** – entinen vastustaja ja tulevan hallituksen jäsen – ja Yhdysvaltain armeijan entinen komentaja republikaani **Colin Powell**, toivat mukaan helposti republikaanistakin äänestäjäkuntaa.

McCainilla ei ollut ehdottaa uutta, ja ne, jotka olivat pettyneet viime vuosien politiikkaan, valitsivat pienimmän pahan: Obaman.

Sen sijaan ne, jotka eivät tahtoneet äänestää mustaa presidenttiä (*West Wing* ja 24-sarjojen mustan presidentin popularisoinnista huolimatta), jäivät kotiin. Äänestysprosentti ei juuri noussut ja kutistui hieman konservatiivien parissa.

Ahdinkoa jo ennen kriisiä

Tulevaisuutta ei voi kuin ennustaa. Yhdysvalloissa talouskriisi muutti vaalien painotuksen talouden suuntaan – ja siinä Obama vakuutti, McCain yritti turhaan pelotella sosialismilla.

Taloudelliset ongelmat olivat jo yhdysvaltalaisen arkea ennen vaaleja. ”Keskiluokkaisen”, joiksi taviksia vaalivuonna kutsutaan, ostovoima oli laskenut, moni säästi jo päivittäistuotteissa.

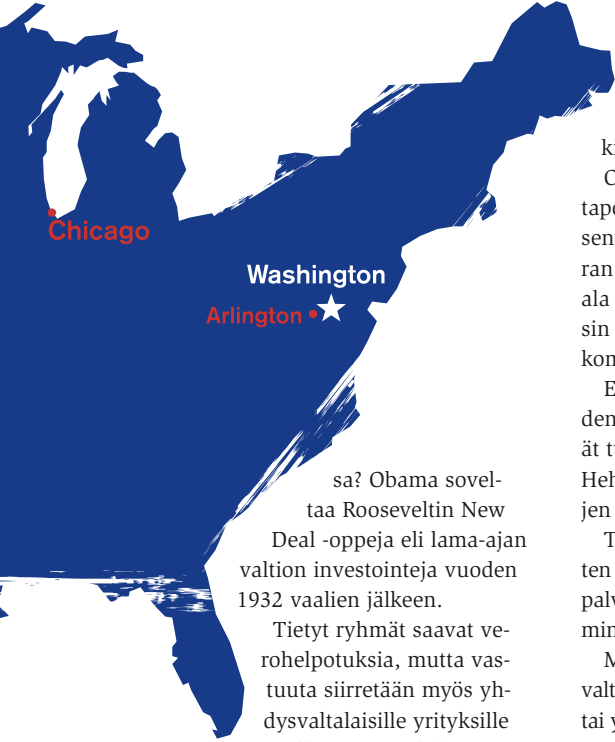
Irakin sodan hinta eli valtionvelka vaikuttaa tulotasoon. Asuntolainoja oli otettu, sillä lainoja sai, se oli Maailmanpankin politiikka. Moni on ensimmäisen sukupolven asuntovelallinen. Kulutusluotot räjähtävät käsiin. Kaikki kaupat tarjoavat ilmaisia luottokorttejaan, jopa lähes 30 prosentin korolla. Niillä on paikattu elintason laskua.

Yhdysvaltalaisista 70 prosentilla ei ole yliopistotutkintoa – juuri heille Obaman lupama terveydenhoitojärjestelmän uudistus on tärkeää, etenkin työllisyystilanteen huonontuessa ja palveluammattien kadotessa.

Työttömyysluvut ovat kasvaneet: vaalien alla lokakuussa katosi 240 000 ja vuoden ensimmäisinä kymmenenä kuukautena 1,2 miljoonaa työpaikkaa. Kulutus- ja lainanmaksukyky laskee. Työtön päätyy terveydenhuollon ulkopuolelle – paitsi kun järjestelmä uudistetaan.

Kotimaiset investoinnit

Obama on jo kysellyt miten valtion tukipaketilla voidaan auttaa suoraan asuntovelkaisia, mutta mitä tapahtuu, kun hänen eri eliittiryhmistä koostuva hallituksensa on vastuus-

sa? Obama soveltaa Rooseveltin New Deal -oppeja eli lama-ajan valtion investointeja vuoden 1932 vaalien jälkeen.

Tietyt ryhmät saavat verohelpotuksia, mutta vastuuta siirretään myös yhdysvaltalaisille yrityksille – selkein reunaehdoin.

Tuotannon on oltava pääosin kotimaista, tuotannon ja kulutuksen kestävä kehitys mukaisia. Talouskriisin myötä johtavien yritysten määrä eri aloilla vähenee: valtion auttava käsi kohdentaa apuaan.

Talkoohenkeä hehketetään internetin ja mainosten kautta. Järjestetään vapaaehtoinen kansalaispalvelus. Armeija on antanut koulutusmahdollisuuden nuorille vähävaraisille amerikkalaisille ja veteraaneja on koulutettu työmarkkinoille. Obamamaassa voi osoittaa isänmaallisuutensa, vastuunsa ympäristönsä – ja saada koulutuspaikan pasifistinakin.

Yhdysvallat muuttuu taloudellisesti sisäänpäinkääntyneemmäksi. NAFTA-vapaakauppasopimusta uusitaan, kotimarkkinoita suo-

jellaan. Teollisuutta ja energiatuotantoa keskitetään kotimaahan. Infrastruktuuriin, teihin, rautateihin ja erilaisiin putkistoihin, panostetaan pitkästä aikaa.

Obama kannattaa ”vihreää kivihiiltä” – eli tapoja tehdä kivihiilestä, joka kattaa 50 prosenttia maan sähköntuotannosta, piirun verran vihreämpää. Alaskan öljykenttiä hän ei ala poraamaan. Hän suhtautuu tietyin varauksin ydinvoiman lisäämiseen, mutta on valmis kompromisseihin.

Energiapolitiikka on kisa yksityisen vapauden ja yksityisen säästön välillä. Tietyt vihreät tuotteet ja arvot lyövät läpi Yhdysvalloissa. Hehkulamppu nostattaa tunteita. Kerrostalojen kaukolämmöstä tulee taas muodikasta.

Terveydenhoitojärjestelmä uudistuu yksityisten tarjoamana, valtion kaikille maksamana palveluna – ei kuitenkaan demokraattien aiemmin ajamana ”yhden maksajan järjestelmänä”.

Monopolikapitalismin tavoin taloudellinen valta keskittyy ja valtion rooli korostuu. Taloustai ympäristöpolitiikan peruste ei ole solidaarisuus vaan kansallinen etu ja yksityinen säästö.

Sodankäynti välttämätön paha

Ulkopolitiikassa Yhdysvaltojen käsi ei heilu, mutta neuvotteluvalmius lisääntyy huomattavasti. Sodankäynnistä tulee Obamalle välttämätön paha, ei Yhdysvaltain globaalin valtaseman symboli. Hallitukseen valittiin Bushin sotia puolustaneita, yhdysvaltalainen rauhanliike huomioi kauhistuneena.

Joukkoja siirretään Irakista Afganistaniin, ja Obama alkaa kuin alkaakin setviä **Osama bin Ladenin** metsästämistä jopa unilateraalien iskuin. Vaalien jälkeen vain vaalistrategiselta tuntuneeseen ehdotukseen vaikuttavat psykologia tai Pentagonin ”tieto”.

Kansainvälisiä sopimuksia syntyy. Kidutus loppuu – ainakin Guantánamo suljetaan. Venäjältä tulee ainakin alkuun entistä selkeämmin Yhdysvaltojen vastapeluri, mutta aika näyttää miten diplomatia etenee Putinin presidentin kanssa.

Talouskriisin edetessä nähdään, miten Yhdysvaltojen suhde Kiinan kehittyä. Yhdysvaltain interventioista kärsinyt latinalainen Amerikka saattaa saada itsenäisyyttä. Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja ruokaa vaativat mellakat yleistyvät.

Kansainvälistä roolia tärkeämmäksi tulee kotimainen hyvinvointi.

Virtuaalipresidentti ja pettymys

Internet-sukupolven presidentti on läsnä virtuaalisesti *change.gov*-sivuston, sähköpostien ja YouTube-videoiden kautta.

Kuitenkin jo ennen vaaleja rauhanliike, vihreät ja vasemmistodemokraatit kritisoivat Obamaa. Tyytymättömien joukko kasvaa, ja yhteisyys katoaa, jos hallitus ei silloin tällöin pysty tarjoamaan jokaiselle jotakin. Koska vaatimukset ovat ristiriitaisia ja edellyttävät pikaista toimintaa – se on mahdotonta.

Ulkoamerikkalaiset voivat paremmin, vaikkei Obama ulkomaillakaan voi lunastaa kaikkien toiveita. Etenkin presidenttikauden alussa otetaan tärkeitä askelia Lähi-idän rauhan ja Iranin suhteen. Kongo unohtuu.

Silti Obama pysyy suosituimpana kuin edeltäjänsä. **YD**

Emilia Palonen, PhD, vietti syksyn vierailevana poliitikantutkijana Northwestern yliopistossa Suomen Akatemian rahoituksella.

Kuvat: Emilia Palonen

KULTTUURIVIIHKOT

Vasemmalta katsova riippumaton aikakauslehti

TILAA >>>

www.kulttuurivihkot.fi

Sivustolla myös uutisia, blogeja, keskusteluja ja videoleikkeitä.

KULTTUURI JA YHTEISKUNTA YKSISSÄ KANSISSA

KUUDESTI VUODESSA

VÄHINTÄÄN 68 SIVUA NUMEROSSA

Tasa-arvo edistyy kun sen puute PALJASTETAAN

[KULUVANA SYKSYNÄ tasa-arvoasiat ovat ylittäneet uutiskynnyksen useampaan kertaan. **Johanna Korhosen** irtisanomisen *Lapin Kansan* päätoimittajan paikalta nosti syrjinnän kertaheitolla julkisen keskustelun pääaiheeksi, eikä valtakunnassa ole luultavasti enää ketään, joka ei tietäisi, että syrjintä seksuaalisen suuntautumisen perusteella on laitonta.

Sekin on tullut selväksi, ettei naispäätoimittajan puolison kuntavaaliehdokkuus voi olla päätoimittajana toimimisen este, jos saman konsernin lehdessä miespäätoimittajan puolison osallistumista kunnallispolitiikkaan ei ole pidetty ongelmallisena.

Muutaman haparoivan kommentin jälkeen Alma Median selitykseksi Korhosen työsuhteen päättämiseksi vakiintui luottamuspuola. Työnhakutilanteessa ei kuitenkaan ole velvollisuutta kertoa asioita, joiden suora kysyminen on laitonta.

[ON TÄRKEÄÄ, että Korhosen tapaus ratkaistaan oikeudessa eikä jää pelkästään keskustelupalstatuomioistuinten käsiteltäväksi. Tasa-arvo edistyy sitä mukaa, mitä useammin osoitetaan, että syrjintä ei yksinkertaisesti tule kyseeseen. Joka tapauksessa jo nyt on nähty, että yleinen mielipide ei enää halua hyväksyä tai hysytellä syrjintää seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuolen perusteella.

Muitakin merkkejä siitä, että jokin mitta on tullut täyteen, on havaittavissa. Tuoreimpana osoituksena tästä on se, että syyllistyttyään seksuaaliseen häirintään valtiosihteerille ei jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin erota saman tien. Uutta oli, että asiaa ei yritetty vähätellä, vaan tasa-arvoministerin aiemmin kannattamaa nollatoleranssia todella noudatettiin.

[JUHLAPUHEISSA Suomi esitellään mielellään tasa-arvon mallimaana. Sukupuolten tasa-arvon toteutumista on edistetty lainsäädännöllä, ja esimerkiksi maan hallituksessa naiset ovat enemmistö-

tionä. Silti yhteiskunnan rakenteet ylläpitävät edelleen epä-tasa-arvoa monin tavoin.

Ei ole sattumaa, että nimenomaan pääministeri, ulkoministeri ja valtiovarainministeri ovat miehiä. Sattumaa ei ole sekään, että niissä kunnallisen päätöksenteon avainpaikoissa, joihin sukupuolikiintiöt eivät ulotu, enemmistö on miehiä.

Ja mitä seksuaaliseen häirintään tulee, monesti se kuitataan naisten korvien välissä olevaksi ongelmaksi, ellei tilanteella ei satu olemaan monta virallista silminnäkijää.

Sukupuolineutraalius ei ole merkki tasa-arvosta, vaan kyvyttömyydestä tai haluttomuudesta nähdä naisten ja miesten erilainen yhteiskunnallinen asema ja sen vaikutukset.

[KIILTOKUVAN kääntöpuoli on myös se, että vakavistakaan tasa-arvo-ongelmista ei aina haluttaisi puhua. Esimerkiksi lähisuhdeväkivalta on Suomessa yleistä ja ilmiö on vahvasti sukupuolittunut: useimmiten väkivaltainen osapuoli on mies ja uhri nainen. Silti käytäntönä on käsitellä parisuhdeväkivaltaa ikään kuin se olisi sukupuolineutraalia tai jos sukupuoli mainitaan, halutaan tilanetta tasoitella muistuttamalla, että naisetkin ovat väkivaltaisia.

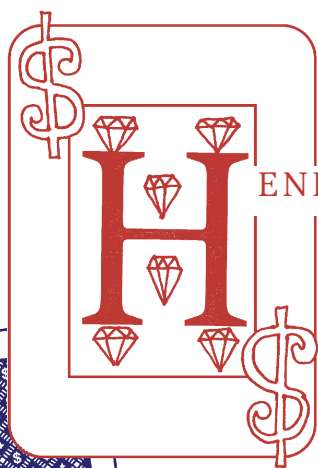
Sukupuolinäkökulma jätetään huomiotta myös prostituutiosta puhuttaessa. Keskustelun painopiste on naisissa, jotka myyvät seksiä, mutta sitä, että seksin ostajista valtaosa on miehiä, ei aina pidetä tarpeellisena edes mainita.

[SUKUPUOLINEUTRAALIUS ei yleensä ole merkki tasa-arvosta, vaan ennemminkin kyvyttömyydestä tai haluttomuudesta nähdä naisten ja miesten erilainen yhteiskunnallinen asema ja sen vaikutukset.

Politiikassa usko sukupuolineutraaliuteen ei anna mahdollisuutta arvioida päätöksenteon syrjiviä käytäntöjä tai päätösten mahdollisia erilaisia seurauksia miehille ja naisille. Yhteiskunnallisia ongelmia ei kuitenkaan pystytä ratkaisemaan tehokkaasti, jos sukupuoli jätetään – joko tietoisesti tai asiaa sen kummemmin pohtimatta – tarkastelun ulkopuolelle. **YD**

FINANSSIKRIISIN murtuvat ja jatkuvat KUVITELMÄT

Käynnissä olevassa finanssikriisissä modernin rahoituksen varaan nojaava politiikka on kokenut suuren kolauksen. Rahoitusalan toimintatavat ja yhteiskunnallinen rooli on kyseenalaistettu. Mutta johtaako kriisi uudenlaiseen rahoitusmaailmaan? kysyy **Ville-Pekka Sorsa**.

ENKILÖSTÖKONSULTTIEN

vanhan viisauden mukaan kriiseissä on kyse illuusion loppumisesta. Subprime-kriisiksi nimetty kansainvälinen talouskriisi on ennen muuta murskannut uskon modernin rahoituksen kykyyn tuottaa taloudellisesta hyötyä joka tilanteessa.

Virallisen tarinan mukaan finanssikriisi voidaan ymmärtää jälkikäteen yksinkertaisten mittareiden perusteella. Yhdysvaltojen

yksityisen ja julkisen sektorin velka oli nousut vuoteen 2007 mennessä kolminkertaiseksi bruttokansantuotteeseen nähden. Syyllisiä löytyy liittovaltion keskuspankin ajamasta halvasta korkotasosta, rahoitusmarkkinoiden paisumisesta kansainvälisesti institutionaalisten sijoittajien ja aasialaisten valtioiden avulla, sekä tietenkin lainanottajista.

Yritykset laajensivat toimintaansa velaksi kyseenalaisille aloille, kuten subprime-asuntolainoitukseen.

Velka muuttuu myrkyksi, kun omistusten arvon ei odoteta nousevan tai saatavat käyvät epävarmoiksi. Syntyy luottolama. Yksikään taho ei uskalla tai voi lainata rahaa muille, vaan tarvitsee itse käteistä taseensa kohentamiseksi. Kriisi muuttuu pehmeämmäksi laskusuhdanteeksi vasta kun luottamus lainoittajiin palautuu.

Gloaalitaloutta hallinnoivat tahot, eri maiden hallitukset etunenässä, ovat yrittäneet palauttaa luottamusta ja kohen-taa taseita takaamalla lainoja, ostamalla huonoja arvopapereita sekä myöntämällä suoraa lisärahoitusta.

Kriisi muistutti, että taseiden paisuttaminen ja liiketoiminnan laajentaminen on rajallista, eikä velaksi voi toimia loputtomiin. Subprime-kriisi kuitenkin sisältää myös monia muita kuvitelmia, joista vain osa on murtunut.

Poliittinen sääntelyn kriisi

Merkittävä kuvitelma, jonka finanssikriisi murtaa, on luottamus modernin rahoitusmaailman pätevytyteen. Suurin osa

kehittyneestä maailmasta on päättynyt antaa ihmisten eläketurvan, asuntorahoituksen, säästämisen ja monia muita elämänalueita sekä yritysten pääomanhankinnan yksityisen rahoitusalan hoidettavaksi.

Usein unohtetaan, että valta ihmisten toimeentulosta tai sen hinnasta siirtyy tahoille, jotka eläkesäästöjä rahoitusmarkkinoille sijoittavat. Kriisi muistutti, ettei valtaa aina käytetä hyvin.

Rahoitusmarkkinat ovat aina julkisia rakennelmia. Kauppaa käydään laillisesti vahvistetuilla sopimuksilla kollektiivisesti luotujen sääntöjen puitteissa. Poliittista luottamusta rahoituksen perustellaan sillä, että nämä pelisäännöt ohjaavat finanssimaailman toimintaa yleishyödylliseksi.

Nousukausilla on kuitenkin vähennetty sääntelyä. Kriisin uhatessa taas huudetaan apuun valtioita, jotka suostuvat auttamaan. Tätä usein toistunutta ilmiötä on kutsuttu osuvasti ”rikkaiden sosialismiksi”.

Finanssikriisi on murtautunut poliittisen kuvitelman nykymuotoisen sääntelyn toimivuudesta. Nyt deregulaation vahvimmatkin kannattajat ovat myöntäneet olleensa väärässä vuosikymmeniä.

On kuitenkin virhe sanoa, että kansalliset pelisäännöt eivät ole sisällöllisesti toimineet: niitähän ei ole edes kokeiltu.

Rahoitustoiminnan kansallisilla pelisäännöillä on vähän merkitystä, jos ne voidaan kiertää esimerkiksi veroparatiisien avulla. Sääntelijöitä tulee siis vasta toissijaisesti syyttää huonoista säännöistä ja ensisijaisesti siitä, etteivät he ole edes ulottaneet pelisääntöjä koko rahoitusmaailmaan.

Kuvitelma rahoitusmaailman tehokkuudesta ja pätevytydestä on pyritty säilyttämään pelastuspaketeilla. Wall Streetin valta on ideologisesti vahvaa.

Jos hallitukset ovat huolissaan kaikkien yritysten rahoituksesta, mikseivät ne myönnä rahoitusta suoraan kaikille? Jos huoli kohdistuu ihmisten asumiseen, miksei valtio hanki ihmisille asuntoja? Valinta on ideologisesti yksinkertainen: yksityinen, moderni finanssimaailma hoitaa resurssien jakamista, ja ihmisten ja yritysten tulee olla riippuvaisia rahoitusmarkkinoista.

Kulttuuriset illuusiot

Miten resursseja jaetaan modernissa finanssikapitalismissa eli mitä julkiset toimijat pyrkivät sääntelemään?

Otetaan esimerkiksi subprime-kriisin taustalla oleva rahoituskulttuuri.

Subprime-asuntolainoja myönnettiin kuten luottokortteja oli myönnetty jo vuosikymmenten ajan. Rahoitusinnovaatio sai tukea useiden OECD-maiden hallituksilta, joiden tavoitteena oli lisätä asuntojen yksityisomistusta.

Asuntolainojen hakijoiden riskialttius mitattiin ns. luottopisteystymenetelmällä. Asiakkaat luokiteltiin riskialttiuden mukaisesti ja määriteltiin kunkin luokan lainalle eri hinta. Vähiten riskialttiiden lainojen uskottiin riittävän tuottamaan voittoa, vaikka suurempiriskisissä luokissa tulisi maksuhäiriöitä. Uskottiin, että lainojen takuina toimineiden asuntojen arvon nousu pitäisi sijoitukset aina voitollisina.

Pankkien ja muiden rahoitusalan jättien omistamat lainoittajatahot toimivat lyhyen koron lainarahalla. Subprime-lainat eivät käy kansainvälisten kirjanpitostandardien puitteissa velkarahan heikentämään taseeseen: niihin liittyvä riski käytännössä vain heikentää tasetta entisestään. Lainojen rahavirrat piti saada kirjanpidon ja sitä kautta valtiollisen sääntelyn ulkopuolelle.

Subprime-lainaaajat niputtivat lainojen takaisinmaksut arvopapereiksi ja myivät ne omistamiinsa veroparatiisiyhtiöihin.

Asuntolainapapereita niputettiin arvopapereiden kanssa vaakuusvelkasitoumuksiksi. Parhaat luotto-
luokitukset saaneet paperit lainaajat tai heidän omistajansa pitivät itse – heikoimmat myytiin.

Molemmat toimintatavat pohjaavat finanssiriskin kuvitelmaan. Riski ajatellaan vain yksittäisen rahoituskohteen tuottaman voiton ja tappion mahdollisuudeksi. Matemaattisesti määritellyn riskin perustana oli lainanottajien ja arvopaperinippujen aiempi käyttäytyminen.

Monet uskovat, että finanssikriisiä olisi voitu ainakin lieventää, jos rahoituksen ja talouden suhdannevaihtelut olisi otettu huomioon riskienhallintamalleissa. Kansainväliselle valuuttarahastolle ja Englannin keskuspankille riskin hajautuminen arvopaperistettuina velkoina taas tarkoitti riskin vähenemistä.

Todellisuudessa ongelmat ovat päinvastaiset. Sosiologi **Ulrich Beckin** mukaan nyky-yhteiskunnassa tulevaisuuden epävarmuutta pyritään hallitsemaan laskemalla riskejä monimutkaisilla matemaattisilla malleilla. Kun epävarmuutta pyritään hallitsemaan fiktiivisin todennäköisyyksillä, lisätään vain järjestelmätason laadullisia riskejä. Ongelma koskee koko rahoitusmaailmaa, ei vain nimettyjä syntipukkeja, eli subprime-lainoittajia ja arvopaperinippujen riskin analyysissä epäohtuneita luottoreittaita.

Murtuvatko kuvitelmat?

Rahoituksessa sitoudutaan aina johonkin konkreettiseen toimintaan, vaikka huomioon otettaisiin vain yksittäisen kohteen matemaattinen riski ja tuotto. Mutta jos katsomme vain riskejä ja tuottoja, ovatko kaikki toimet tosiaan yhtä toivottavia?

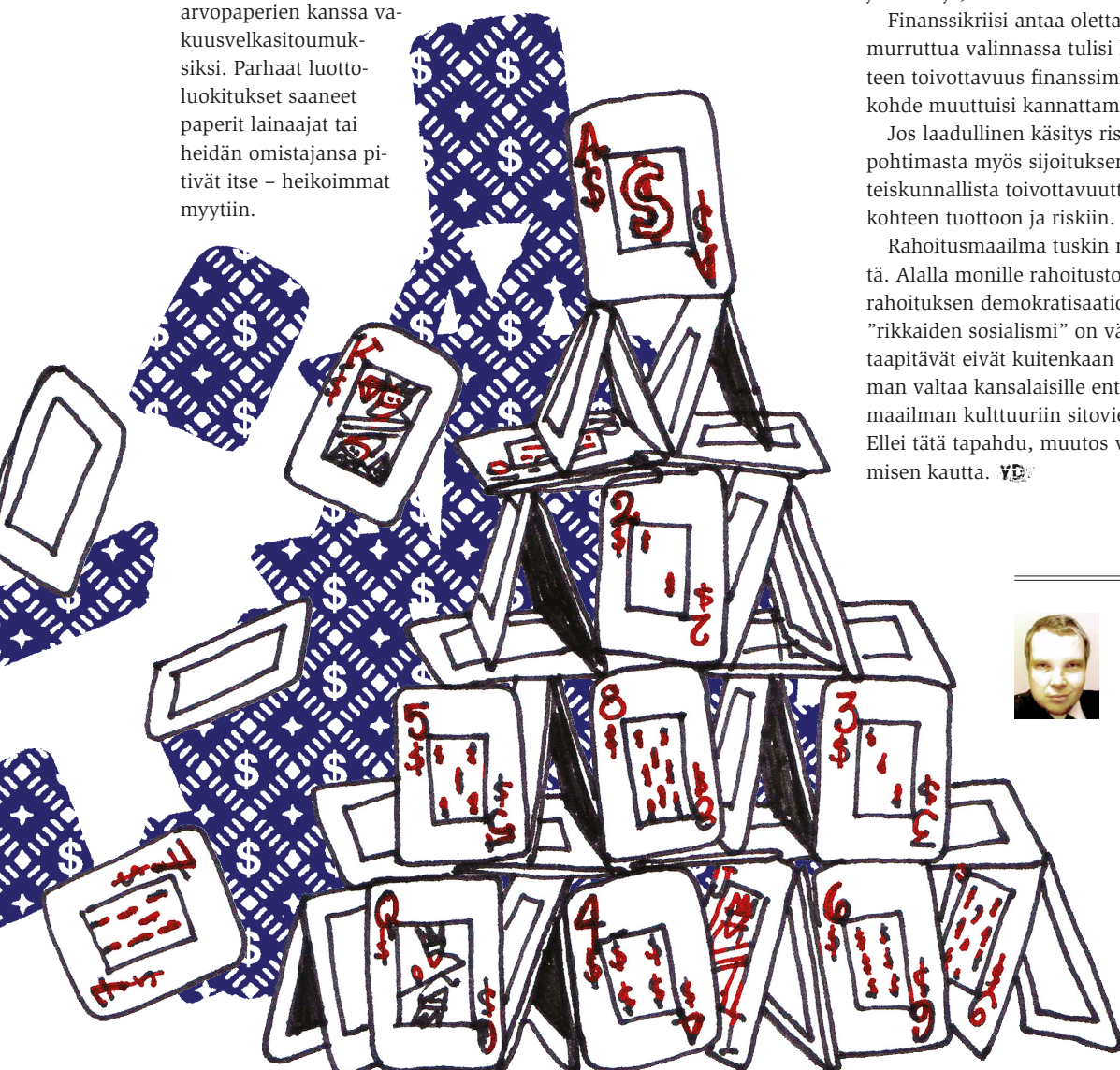
Finanssikriisi antaa olettaa, ettei näin ole: riskikäsitteen murruttua valinnassa tulisi huomioida vähintään rahoituskohteen toivottavuus finanssimarkkinoilla, jottei jokainen sijoituskohte muuttuisi kannattamattomaksi.

Jos laadullinen käsitys riskistä on uudistettava, mikä estää pohtimasta myös sijoituksen reaalitaloudellista, eettistä tai yhteiskunnallista toivottavuutta? Vaikuttavathan nekin sijoituskohteen tuottoon ja riskiin.

Rahoitusmaailma tuskin muuttuu merkittävästi kriisin myötä. Alalla monille rahoitustoiminnan laatuun puuttuminen – tai rahoituksen demokratisaatio – on yhtä suuri uhkakuva kuin ”rikkaiden sosialismi” on vääryys tavallisille kansalaisille. Valtaapitävät eivät kuitenkaan pysty perustelemaan rahoitusmaailman valtaa kansalaisille entiseen tapaan puuttumatta rahoitusmaailman kulttuuriin sitovien globaalien pelisääntöjen avulla. Ellei tätä tapahdu, muutos voi tapahtua vain kansalaisvaikuttamisen kautta. **VD**

Ville-Pekka Sorsa tekee eläkerahastojen sijoitustoimintaa käsittelevää väitöskirjaa Oxfordin yliopistossa.

EMILIA PALONEN

KULUTAN, SIIS OLEN,

Kuluttamalla samaistutaan. "Katseet" kohdistuvat Louis Vuittonin näyteikkunassa Chicagossa.

– entä vastarinnan strategiat?

Kulutukseen vaikuttamisen muodot ovat moninaistuneet. Eettinen kuluttaminen on levinnyt laajalti ja sillä on potentiaalia suurten joukkojen suosikiksi. Onko siitä ratkaisuksi? kysyy **Elina Turunen**.

Culture jamming ja porkkanamafia leviävät verkossa

Internetissä kampanjat leviävät nopeasti. Alma-mediaa väitti boikotoivansa parikin 8000-jäsenistä ryhmää Facebookissa päätoimittaja **Johanna Korhosen** erottamisen vuoksi.

Boikotteja levitetään myös huumorilla. Kansainvälisessä ja verkossakin levinneessä aktiossa kiinnitettiin huomiota monikansallisen Starbucks-kahvilaketjun osallisuuteen muun muassa terrorismin vastaisen sodan tukemisessa vuonna 2004. Aktioon osallistujat menivät ketjun liikkeisiin ja värittivät kahvilan pahvimukien Starbucks coffee -tekstin uuteen muotoon. Asiakkaat saivat tämän jälkeen käteensä mukeja, joista erottui fuck off -teksti. Star*cks-tempaus oli culture jammingia, jossa toiminta kyseenalaistetaan huumorin keinoin.

Poliittinen massakuluttaminen on saanut jalansijaa toisellakin tapaa. Mobbing on ihmisten mobilisointia yhteiseen aktioon. Esimerkiksi carrot mobbingissa, porkkanamafiassa, tehdään yllätysiskuja eettisesti toimiviin yrityksiin. Porkkanamafia syntyi vuonna 2008 San Fran-

ciscossa, Yhdysvalloissa levitäkseen nopeasti eri maihin.

Toiminnan vetäjät kilpailuttavat yrityksiä ja valitsevat iskukohteeksi sen, joka lupasi laittaa suurimman prosenttimäärän tuloista energiansäästöön. Yhteisiskuuvoittaneeseen yritykseen mobilisoidaan ihmisiä.

Porkkanamafia iski Suomessa syyskuussa. Ensimmäisen aktion voittaja oli Juttutupa-ravintola Helsingin Hakaniemessä. Joukkovoimalla kumottiin tuoppeja, joiden yhteistuloksena Juttutupa laittoi illan lisätuotoksen 6594 euroa energiaa säästäviin uudistuksiin, kuten energiatehokkaampaan valaistukseen ja kylmälaitteisiin.

www.thevacuumcleaner.co.uk
www.ihatestarbucks.com
www.carrotmob.org
porkkanamafia.wordpress.com

Halvan työvoiman riistossa ei liene mitään uutta. Tietoliikenne- ja liikenneyhteyksien parannuttua tuotantoa on siirretty yhä enenevässä määrin globaaliin etelään tai maihin, joissa esimerkiksi työläinsäädäntö on löysempää tai veroedut huomattavat. Viime vuosikymmeninä tämän toiminnan epäkohdat, kuten ihmisoikeusloukkaukset, kaivosten saastuttamat joet ja ammattiyhdistysliikkeen toiminnan estäminen ovat kuitenkin saavuttaneet tietoisuutemme entistä helpommin.

Taannoin ostolakko oli valttia.

Sillä kyseenalaistettiin monikansallisen yrityksen arveluttavaa toimintaa kehitysmaissa. 1970-luvulla alkanut boikotti äidind maidonkorviketta kehitysmaissa markkinoinutta Nestléä vastaan lienee yksi laajimmista ja tunnetuimmista. Toinen esimerkki voisi olla Shell, jota vastaan kampanjoitiin ahkerasti 1990-luvulla, kun yritys liittoutui Nigerian sotilashallituksen kanssa, polki ogonikansan oikeuksia ja aiheutti ympäristötuhoja, kuten se edelleen tekee.

1990-luvulla valmiita listoja boikotoitavista tuotteista tarjosivat *Muutoksen kevät* -lehti ja *Kuluta harkiten* -opas. Unilever, Coca-Cola, Philip Morris, Mitsubishi, Procter & Gamble ja niin edelleen. Miksikö nämä nousivat listalle? Eri syistä: Coca-Cola markkinoi itseään maihin, joissa se pumpasi kolajuomaansa varten kriittisiä pohjavesiä ja markkinoi juomaa siitä huolimatta, ettei maassa ollut kunnollista hammashoitojärjestelmää. Philip Morris, tupakkajätti. Mitsubishi, sademetsän tuhoajien ykköskaaarti. Jotkut pääsivät aktivistien listalle jo pelkän kokonsa vuoksi, sillä kuka pa olisi halunnut kasvattaa ylikansallisen jätin keskittyneitä voittoja.

Tarjolla oli myös yleisiä oppaita ympäristöystävälliseen kuluttamiseen, joten boikotit eivät toki olleet ainoa väline, eivätkä toisaalta tänä päivänä hehkutetut energiatehokkaat hankinnat ole mikään uutuustuote.

Eettinen kuluttaminen

Reilu kauppa kasvoi Suomessa viime vuonna 55 prosenttia. Esimerkiksi Reilujen banaanien myynti kasvoi kansainvälisesti 72 prosenttia ja kahvi 19 prosenttia. Luomutuotteiden menekin kasvu on ollut Suomessa hitaampaa, kotitalouksien luomuostot vuodesta 2006 vuoteen 2007 kasvoivat Suomessa 10 prosenttia. Kuitenkin kotimaan ruokaostoista viime vuonna alle prosentti oli luomua.

Luomu ja ”reilu” leviävät myös vaatemyyntiin ja muihin tuotteisiin. Eettinen kuluttaminen on siis vähitellen noussut pinnalle –onko tapahtunut muutos boikoteista eettiseen kuluttamiseen?

– Boikoteista on siirrytty ”buycotteihin”: ostetaan tuotetta, jota kannatetaan sen laajemman yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi. Buycottien etu on se, että ne tarjoavat kuluttajakansalaiselle konkreettisen, saatavilla olevan vaihtoehdon. Moniin näistä tuotteista, kuten Mecca Colaan tai Reiluun kauppaan, kritiikki on sisäänrakennettu – joten tässä mielessä boikotti on usein edelleen olemassa, sanoo media- ja kulttuurintutkimuksen lehtori **Jo Littler** Middlesexin yliopistosta.

– Tietysti kritiikin laajuus – kritisoiko tuote kansainvälisen kauppasääntöjen vilpillistä luonnetta ja uusliberalistisen kapitalismin hyväksikäyttöä vai vain myy itseään ”kivempaan vaihtoehtona” ilman perinpohjaista kritiikkiä – vaihtelee suunnattomasti. Tämä on eettisen kuluttamisen huono puoli poliittisena strategiana.

– Buycotteilla on myös – boikottien tapaan – paljon pidempi historia. Esimerkiksi **Gandhi** edisti Swadeshi- tai osta-in-

IDENTITEETTI- OSTOKSILLA

vaihtoehtoisestikin voi kuluttaa!

Tapaan Timo Riitamaan ja Laura Tuomisen kahvilassa heti kunnallisvaalien jälkeen. Molemmat ovat erinomaisia esimerkkejä oman tyylinsä löytäneestä ja vaihtoehtoisesti kuluttavasta ihmisestä, ja heillä on sanottavaa mistä vain, erityisesti kuluttamisesta, **Eekku Aromaa** kertoo.

Vasemmistofoorumissa työskentelevä **Laura Tuominen** kuvailee itseään intohimottomaksi kuluttajaksi ja esimerkiksi hänen kotinsa on sisustettu lähinnä hylättynä saaduilla ja dykkatuilla tavaroilla. Samoin hän kuvailee olevansa joustava ja pukeutuvansa niihin vaatteisiin, joita löytää esimerkiksi mummon vintiltä tai kirpputorilta.

Johanna Sumuvuoren eduskunta-avustaja **Timo Riitamaa** kertoo olevansa intohimoinen kuluttaja ja ostavansa paljon kaikenlaisia tavaroita. Hänen suhdettaan kuluttamiseen voisi määrittellä kuitenkin valtavirrasta poikkeavaksi, sillä hän harkitsee jokaista ostosta ja ostaa paljon netistä, saadakseen juuri täydelliset ja pitkäikäiset tavarat

Molemmat tietävät tarkkaan oman tyylinsä, mutta Timo hakeutuu hyvin aktiivisesti kuluttamaan juuri sellaisia tavaroita, jotka hänen tyyliinsä sopivat, kun taas Laura enemmän päätyy hankkimaan niitä tavaroita joita eteen sattuu niin kirpputoreilta, kaverireilta kuin roskalavoiltakin.

Puhuttaessa muodin seuraamisesta Timo ja Laura sanovat ensin, etteivät he juuri muodista välitä. Toisaalta kuitenkin Laura toteaa:

– Kaikkihan me tiedetään mikä on tosi noloa tai tyhmää, vaikka tietenkin ne tulee joskus muotiin, kuten takatukat, olkatoppaukset ja himonussijaviikset.

Sana muoti tuo ehkä vääränlaisia mielikuvia, pintamuotia ja muodin nopeaa kiertoa. Enemmän Laura ja Timo toteavat olevan kysymys tyylistä, siitä mikä näyttää hyvältä ja millaiset tavarat sopivat omaan tyyliin. Ja käytettynä vaatteita ostava Laura toteaa päätyvänsä usein ostamaan sitä, mikä oli hyvin muodikasta vasta äskettäin, kertakulutustuoti kun päätyy pikaisesti kiertoon.

Timo ei koe ostamistaan muodin seuraamiseksi, vaan enemmän hän haluaa vain ostaa tarvitsemansa tavarat juuri sellaisina kuin hän ne haluaa, koska hän haluaa sitten käyttää niitä pitkään. Monessa tapauksessa tämä tarkoittaa niiden tilaamista netistä ja pitkiä etsintöjä juuri täydellisen löytämiseksi. – Mulla on sellanen espressokeitin, johon voi ostaa varaosina kaiken, joten se kestää ikuisesti ja kahvi, jota mä käytän on reilumpaa kuin reilu, mä ostan sen sellaselta tyybiltä, joka maksaa tuottajille enemmän kuin reilun kaupan systeemissä, mutta en mä sitä

tialaista -liikkeitä 1900-luvun alussa kolonialismin vastaisessa taistelussa, ja 1800-luvulla orjuudenvastaiset kampanjoijat kehittivät kuluttajia ostamaan sokeria, jota ei ollut tuotettu orjatyövoimaa käyttämällä.

Vaikka edelleen kahvista juodaan merkittävä osa ”epäreiluna” eikä suurin osa tarkista vetimensä alkuperää, eettiset tuotteet ovat antaneet meille jälleen luvan kuluttaa. Yritysten yhteiskuntavastuusta ja erilaisista sertifikaateista on tullut paitsi kuluttajan tae, myös uusi keino kasvattaa myyntiä.

Identiteetin vahvistaja

Eettisessä kulutuksessa korostuvat omien päätösten tekeminen ja valinnan vapauden ko-

kemus. Valintojen tekeminen on suhteellisen helppoa: niitä on tarjolla kaupan hyllyllä. Identiteetin rakentaminen poimimalla sopivia merkitäisiä omaan tarinaan tukee eettisiä valintoja.

– Valtaosalle kyse on todennäköisemmin erilaisten kulutustyylien yhdistelystä: voidaan ostaa Reilun kaupan kahvia mutta muiden elintarvikkeiden valinnassa kyse onkin muista ostopäätökseen vaikuttavista kriteereistä, esim. hinnasta tai ulkonäöstä. Yksi syy on varmasti se, että media nostaa näitä asioita jatkuvasti esille. Uskon kuitenkin, että tietoisesti ja säännöllisesti eettisiä valintoja tekee vain pieni osa kuluttajista, tutkija **Leena Haanpää** toteaa.

– Ihmiset myös mielellään toistavat omaksumiaan tapoja, joten siirtyminen yhdestä

tuotteesta vastaavaan eettiseen ei käy helppoa. Olemme tapojemme vankeja. Valituskampanjat vaikuttavat myös. Mitä useammin ja näkyvämmiin niitä toistetaan, sitä todennäköisempää on, että viesti menee perille ja asenne muuttuu pikkuhiljaa omaksutuksi käytännöksi. Lisäksi muotivirtauksilla ja trendeillä on merkitystä valintapäätöksissä. Vihreys myy tällä hetkellä hyvin.

Mainonta näyttää suurta roolia eettisessä kuluttamisessa muun kulutuksen tapaan. Tyylikkäästä suuren rahan julistekampanjat, julkisuuden henkilöt puhumassa päästävä-hennysten puolesta, puheet sankarikuluttajasta ovat keinoja kuluttajan houkuttelemiseksi. Saadaanko suuret massat liikkeelle

Timo Riitamaa etsii täydellistä tavaraa.

siksi tilaa. Siltä vain saa juuri täydellistä kahvia, jonka se paah-
taa vasta kun tilaus tulee.

Hän kertoo myös, että monet tavarat tuottavat onnellisuutta
pitkään niiden hankinnan jälkeenkin, esimerkiksi terävistä veit-
sistään hän kertoo iloitsevansa aina niitä käyttäessään.

Toisaalta Timo haaveilee joskus kokeilevansa vuotta tai vai-
ka puolta vuotta ostamatta mitään muuta materiaa kuin ruokaa.
Jotkut tutut ovat tehneet ostamattomuussitoumuksia.

Laura kuluttaa kaiken kaikkiaan varsin vähän materiaa. Hän
sanoo, että suurin menoerä vuokran jälkeen on syöminen ja
juominen ulkona.

– Suurimman osan kalusteistani on minua sisustusintoisempi
exäni dyykannut tai hankkinut mulle kirpputoreilta. Roskalavalta
löytyi yksi tuoli, sängyn perin kämppikseltä, sohva oli vanhempi-
en olohuoneeseen liian iso ja siksi se tuli mulle, Laura kertoo.

Laura kuitenkin toteaa, ettei hän ole tehnyt erityisen tietoista
valintaa ostamattomuuden suhteen.

– Ei se ole mikään tietoinen valinta, että mä oon tässä joku
ekohippi. Meitsi tässä vastustaa kapitalistista maailmanjärjes-
tystä, kun ei osta mitään Ikeasta, ei se niin mene.

Enemmänkin kyse on siitä, ettei shoppailu ajanvietteenä kiin-
nosta ja rahoillekin on parempaa käyttöä.

vain mukavuuden ja hyvännäköisten mainos-
ten kautta? Jo Littlerin mukaan kyllä.

– Keinot ihmisten houkuttelemiseksi eetti-
siksi kuluttajiksi ovat moninaistuneet. Vaattei-
ta, joita ei ole tuotettu hikipajassa, myydään
meille taiteellisten ja seksuaalistettujen kuvas-
tojen ja hillitympien keski-ikäisille suunnattu-
jen mainosten kautta.

– Tätä pitäisi tukea. Eettisen kuluttamisen
emotionaalisen vetovoiman kasvattaminen
mahdollistaa suuremman ihmisjoukon osal-
listumisen, vaikkei se itsessään riitä. Eettis-
ten tuotteiden saatavuuden täytyy parantua ja
hinnan laskea, jotta muillakin kuin hyvin toi-
meentulevilla olisi varaa ostaa niitä.

Haanpään mukaan valtavirtakuluttajat eli
suuret massat eivät lähde mukaan elleivät koe

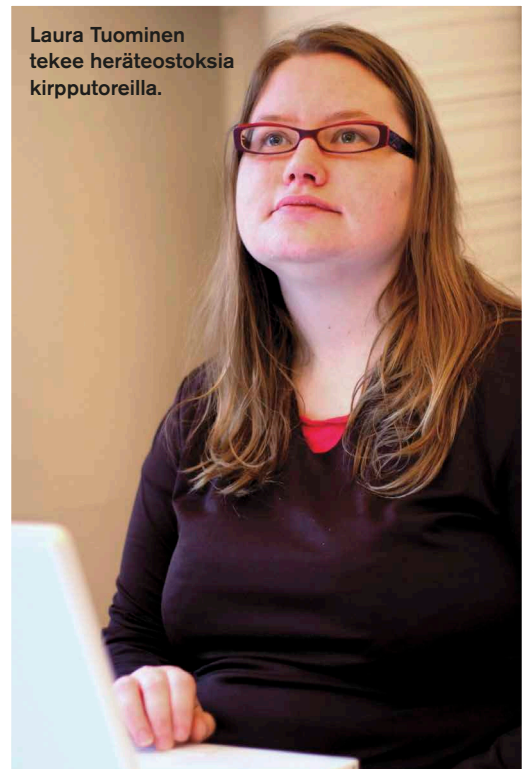
itse saavansa jotain vastinetta uhrauksilleen,
taloudellisille tai esimerkiksi ajankäyttöön liit-
tyville.

– Kyse on nimenomaan siitä, että eetti-
sen kuluttamisen pitää olla joko helppoa tai
trendikästä. Siksi eettistä kuluttamista pitää
markkinoida siinä missä ”tavallista” kulutta-
mistakin, pitää uusiutua ja tehdä tuotteesta
aiempaa houkuttelevampi.

Vastarinnan keinot

Postmodernin ajan kriittisen kuluttajan vasta-
rintaa on Helsingin kauppakorkeakoulun pro-
fessorin **Liisa Uusitalon** mukaan merkitysten
kääntäminen ja ironisointi, oman identiteetin
tietoinen rakentaminen itse valituilla ulottu-

Laura Tuominen
tekee heräteostoksia
kirpputoreilla.

Timo haaveilee kahdesta kodista,
– Toinen olisi tällanen, täynnä näitä tavaroita ja sitten se
toinen olisi valkoinen ja minimalistinen. Siellä voisi sitten
joskus käydä olemassa.

Laurankin vaatekaapissa on liikaa käyttökelvottomia vaat-
teita:

– Vaikka en yhtään shoppaile, jotenkin niitä sinne vaate-
kaappiin kertyy.

Eekku Aromaa on
Sadankomitean pääsihteeri.

Kuvat: Laura Bööck

Vaihtoehtokuluttajien
nettiosoitteita:
www.etsy.com
www.stabo.co.uk
www.ebay.com
www.huuto.net
www.virgilostamps.com

vuuksilla sekä kulutusta ja yrityksiä koskevan
tiedon ja ongelmien tiedottaminen muille ku-
luttajille internetin välityksellä.

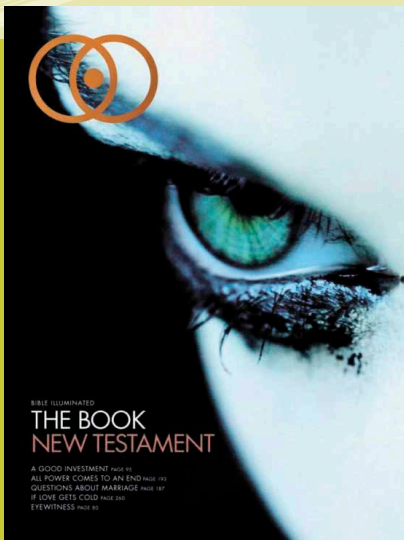
Keinovalikoimassa olisi siis myös tiedonja-
koa ja ironisointia, yritysten pahimpien rima-
nalitusten tekemistä naurettavaksi huumorin
keinoin. Kuluttajat jakavat entistä enemmän
tietoa ja kokemuksia kuluttamisesta keskenään
erilaisissa verkkopalveluissa. Tätä on Kulutta-
ja 2.0. Se voi tarkoittaa myös kriittistä yritysten
toiminnan vahtimista Finnwatchin tavoin.

Littler nostaa ehkä nopeimmin laajentuvina
käytäntöinä freecycle, tavaroiden kierrätys-
yhteisön, käyttämisen, omien hedelmien ja vi-
hannesten kasvattamisen sekä Reilun kaupan
ja luomun ostamisen. Muuta keinovalikoimaa
ovat muun muassa culture jamming, ostami-

Angelina Jolie

ja Bono:

AIKAMME POPULAARIT PROFEETAT

Eettinen kuluttaminen sekä sodan ja epäoikeudenmukaisuuden vastustaminen näkyvät myös mediassa, elokuvissa ja musiikkbisneksessä. Mitä tapahtuu populaarikulttuurille, kun kulutusikoneista tulee maailmanparantajia, kristillisen länsimaisuuden lähettiläitä Afrikassa? kysyy **Riina Yrjölä**.

Lokakuun 2008 lopussa Yhdysvalloissa lanseerattiin Uusi Testamentti. Pienellä painetun tekstin sijaan sivuilla on kuvia historiallisista kansalaistaistelijoista **Nelson Mandelasta** ja **Mahatma Gandhista** – ja näiden rinnalla populaarikulttuurin uudet eettiset profeetat, **Bono** ja **Angelina Jolie**.

Alunperin vuosi sitten Ruotsissa julkaistu Voguen henkeen ja tyyliin taitettu Raamattu sai maan kansalaiset kiinnostumaan vanhan sanoman uudesta paketoinnista. Kirjan myynti lähes

tuplaantui, ja se ilmestyi ruotsalaisten kotien sekularistisille alttareille – olohuoneiden kahvipöydille – sisustuselementiksi ja statussymboliksi.

– Vanha Raamattu oli vaikeaselkoinen ja luotaantyöntävä. Mutta sen sanoma on osa historiaamme, olemustamme ja ymmärrystämme. Raamattu on keskeinen muistutus siitä, mistä tulemme ja keitä olemme, perustelee **Dag Soderberg**, populaariksi visualisoidun Raamatun toteuttaja.

sen vähentäminen ja ostaminen osuuskunnilla yritysten sijaan.

Kestääkö kulttuuri?

Eettisiä valintoja pohtiessa tiedämme myös, että ekologinen jalanjälkemme ylittää monin verroin sen kohtuullisen koon. Eipä turhaan kulutusyhteiskuntatutkimus ole saanut parikseen jäteyhteiskuntatutkimusta. Saavutamme kestävän tason eettisellä kuluttamisella?

– Mielipiteeni on kyllä hyvin skeptinen, ja samaa mieltä ovat useat alan tutkijat. Kuluttamista pitää alentaa todella rankasti tai sitten sen pitää kehittyä teknisesti, esimerkiksi valmistuksen ja käyttöön oton ja käytöstä poiston osalta, todella valtavien harppauksin, jotta ekologinen jalanjälki laskisi kestäväälle tasolle, sanoo Haanpää.

– Hyvän elämän ainekset ovat ihan muualta: arkisissa asioissa kuten yhdessä olemisessä ja tekemisessä, terveydessä ja muissa perusasioissa. Yhteiskunta on vain valitettavasti rakentunut niin, että näiden asioiden näkemi-

nen ja ymmärtäminen on kovin vaikeaa.

Rakenteiden muuttaminen ja yksityisen kulutuksen kautta vaikuttaminen eivät ole ristiriidassa.

Kuluttajat eivät voi tehdä kaikkea. Yrityksiä täytyy painostaa vihreämmiksi lainsäädännön avulla, Littler vaatii.

– Kuluttajajapaine on saanut aikaan muutoksia institutionaalisissa käytännöissä, esimerkiksi lainsäädännössä tai kuntatason valinnoissa. Erilaisten organisaatioiden tekemät valinnat ovatkin avainasemassa.

– Toisin sanoen: meidän täytyy yhdistää se mitä **Felix Guattari** kutsui kolmeksi ekologiseksi – psykologinen, ympäristöllinen ja yhteiskunnallinen ala, Littler kiteyttää ja viittaa Guattarin vuonna 1989 kirjoittamaan, vasta suomennettuun kirjaan. **YD**

Elina Turunen on ympäristön ja talouden kysymyksistä kiinnostunut maailmanpolitiikan opiskelija ja *Nuorten Luonto* -lehden päätoimittaja.

Uudet ajat vaativat uudet profeetat ja aikaan sopivan sanoman. Kristinuskon sanomaa ei enää tuoda esiin saarnaten: se piiloutuu rivien väliin ja sekoittuu kuvien symboliikkaan jokapäiväisessä elämässämme. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Bono ja Angelina Jolie ovat nousseet länsimaisen median parasvalojen loistossa maailman köyhien ääniksi: länsimaisen moraalin ja kristillisten ihanteiden ruumiillistumiksi.

Bono ja Angelina pelastavat

Vuonna 2001 *Time*-lehti kysyi kannessaan, voiko Bono pelastaa maailman. Kaksi vuotta myöhemmin lehti valitsi hänet **Bill Gatesin** rinnalla vuoden henkilöksi. *Time* perusteli Bonon valintaa kristillisin liturgioin: aikamme ”hyvä samarialainen” on toiminnallaan ”muokannut oikeudenmukaisuuden käsitteen uudelleen”, ”tehnyt armon älykkääksi ja toivon strategiseksi”. Nyt voimme kaikki seurata hänen osoittamaa tietään.

Näyttelijätär Angelina Jolien tarina globaaliksi köyhien puolestapuhujaksi oli Bonon ylösnousemusta mutkikkaampi. Hollywoodin pahaksi tytöksi leimattu näyttelijätär nousi osaansa puhtaamman naiseuden myötä. Vasta tullessaan äidiksi, puolisoiksi ja huoltajaksi ja ripittäytyttyään medialle aikaisemman elämänsä syntisydestä Jolie pääsi edustamaan länsimaista moraalisuutta ja eettisyyttä.

Miehet tekevät politiikkaa ja naiset hoitavat ja huoltavat pätee myös tämän päivän julkisuuden henkilöiden toteuttamaan humanitarismpolitiikkaan. Näin demokraattiseksi ja liberaaliseksi leimattu populaarikulttuuri näyttääkin konservatiivisemmat kasvonsa. Tähtien nousu oman aikamme humanitaarisuuden symboleiksi, totuudenpuhujiksi, Nobelin rauhanpalkinnon ehdokkaiksi tai Raamatun sivujen koristeiksi kertoo tarinaa vallasta median syövereissä.

Poliittinen länsimaisuus

Bono kutsuu maailman kansalaisia tekemään historiaa, lopettamaan Afrikan köyhyyden. Hän rinnastaa tällaisen historian teke-

misen natsi-Saksan tuhoamiseen ja holokaustin lopettamiseen. Tiettyjä länsimaita lukuun ottamatta narratiivi sulkee kuitenkin suuren osan maailman toimijoista auttamatta moraalisen historian tekemisen ulkopuolelle.

Angelina Jolien kommentit Darfurin tilanteesta kansanmurhana, josta Kiina on keskeisesti vastuussa, ja hänen kannanotonsa humanitaarisen intervention tarpeellisuudesta tilanteen rauhoittamiseksi ovat myös omiaan hiljentämään keskustelua länsimaiden omasta vastuusta tilanteen syntymiseen ja jatkumiseen.

Vaikka Bonon ja Angelina Jolien päämääriä on länsimaalaisena vaikea, jopa mahdoton kyseenalaistaa, on silti mietittävä, mitä me juhlistamme heidän rinnallaan ”tehdessämme köyhyydestä historiaa”. Kuka saa puhua Afrikasta, miten ja mitä tuottaen: kenen historiaa kirjoitamme ja millä ehdolla?

Kun länsimaiden julkiset edustavat Afrikkaa globaaleilla media-aalloilla, Afrikasta itsestään tulee äänetön ja näkymätön. Nämä performanssit heijastelevat siten enemmän omia pyrki- myksiämme, halujamme ja haaveitamme siitä mistä me, länsimaalaiset subjektit, haluamme jäädä historian kirjoihin tulevien sukupolvien kertomuksissa.

Aikakaudella, jolloin sodassa käytettävät aseet ovat laimenneet arkipäiväisiksi mediakuviksi ja populaarikulttuurin narratiiviksi hyvästä ja pahasta, Bono ja Jolie muistuttavat meitä osastamme valkoisina auttajina, moraalisisina ääninä ja valaistuneina toimijoina ristiretkellä moraalitonta toiseutta vastaan.

Median kertomukset synnyttävät kauniita muistoja, kuvia, hetkiä ja tunteita. Samalla ne hiljentävät ja jättävät varjoon länsimaiden kyseenalaisemman historian, joka jatkuu yhä. **YD**

Riina Yrjölä valmistelee väitöskirjaa Jyväskylän yliopistossa Bonon ja Geldofin Afrikka-politiikan ilmiöistä ja tuotoksista.

Mikrokulttuurit ja kulutuskuilu

Kulutuksen mikrokulttuureilla viitataan maun, kulutusmieltyksien, harrastusten ja jopa tuotemerkkien ympärille syntyviin elämäntaparyhmiin. Ihmisiä yhdistävät samanlaiset kulutuksen kohteen ja kulutuskäytäntöjen ympärille rakennetut merkitykset ja tarinat, professori **Liisa Uusitalo** kirjoittaa.

Kuluttajaryhmät kiinnostavat myös kaupallisesti. Tuotteen alkuperästä ja ulkoisvaikutuksista kiinnostuneille kuluttajille on löydetty omia ryhmiä. Miljoonilla euroilla tutkitaan kuluttajien käyttäytymistä, kuten sitä, haluaako kymmenen vai kaksikymmentäviisi prosenttia kuluttajista tuotteita, joita ei ole tuotettu lapsityövoimalla.

Turun yliopiston tutkija **Pekka Räsänen** mukaan kuitenkin kulutuspoissaisten elämäntapojen on tulkittu olevan todellisuudessa ylemmän keskiluokan mahdollisuus, mutta valinnanvapauksien illuusion on samalla uskoteltu koskevan kaikkia.

Räsänen tosin myöntää, että on mahdollista, etteivät kulutustottumukset palaudu enää niin selvästi väestöryhmien väliin rakenteellisiin eroihin kuin aiemmin. Lienee selvää, että hyväpalkkaisessa työssä olevan sinkun on helpompi hankkia luomuliha pöytään kuin työttömän yksinhuoltajan. Tämän vuoksi ei riitä, että eettinen kuluttaminen jätetään ihmisten vastuulle. Myös rakenteilla on keskeinen rooli.

Kulutuksen mikrokulttuurit pohjaavat myös tulotasoon. Kaupat kehittävät luomu- ja penninvenytys- tuoteketjuja. Kun tuloerot ovat syvenevät, terveellisestä tai eettisestä ruoasta tulee etuoikeus.

Elina Turunen

Ahqvist, K. et al. (toim.), *Kulutuksen pitkä kaari*, Gaudeamus, 2008.

Guattari, F., *Kolme ekologiala*, Tutkijaliitto, 2008.

Salvi, L. & A., Rautiainen, *Kuluta harkiten*, Like ja Suomen Rauhanpuolustajat, 1998.

www.reilukauppa.fi

www.finfood.fi/luomu

Pommikoneet ovat tuhonneet naisen kodin Azizabadissa, Heratin maakunnassa ja nainen haukkuu Yhdysvaltojen toimintaa Afganistanissa. Tänä vuonna pelkästään Yhdysvaltojen ilmaiskussa on kuollut noin 150 siviiliä.

ONKO ONKO KRIISINHALLINTA hyvää KEHITYSYHTEISTYÖTÄ?

Kuinka paljon kehitysapua antavien maiden omat taloudelliset ja poliittiset intressit sanelevat sitä, missä maissa ne ovat valmiita kriisinhallintaoperaatioihin? Jos Osama bin Laden olisi Kongossa, rientäisivätkö teollistuneet maat sinne ritti rinnan pelastamaan kongolaisia, kysyy **Liisa Laakso**.

Väkivaltaisuudet Kongon demokraattisen tasavallan itäosissa ovat jälleen laajentuneet sodaksi. Yli kaksikymmentä kertaa Koso-voa suuremmalla alueella on muutamia tuhansia YK:n rauhanturvaajia. Kongon pyynnöistä huolimatta kansainvälinen yhteisö on haluton lisäämään sotilaallista läsnäoloaan alueella.

Vuonna 1998 puhjennut sota ja sen seuraukset ovat jo vaatineet 1–5 miljoonan kongolaisen hengen. Korkeimmat, muun muassa Unicefin arviot, perustuvat sodasta vakavimmin kärsineillä alueilla tehtyihin selvityksiin ja melko rohkeaan oletukseen lukujen yleispuutteesta koko maassa. Voimme hyvällä syyllä kauhistella sodan inhimillisiä kustannuksia.

Vähäpätöinen kohde

Kongon sodan ja sen aiheuttamien kärsimysten merkitys maailmalle on yhtä vähäpätöinen kuin se täsmällisyys, jolla niiden vakavuudesta tiedetään.

Kongoa ei toki ole jätetty kokonaan oman onnensa nojaan. Apua on annettu järjestyksenpitoon, kehitykseen ja erityisesti humanitaarisiin tarkoituksiin – muttei riittävästi.

Mitä tapahtuisi, jos jostain luotettavasta lähteestä leviäisi tieto, jonka mukaan **Osama bin Laden** olisi Kongossa, että hänellä olisi siellä kannatusta ja tuottoisaa liiketoimintaa? Kuinka paljon kansainvälinen yhteisö huolestuisi Kongon tilanteesta? Yhdysvallat ja Euroopan unioni olisivat luultavasti valmiit huomattiin uhrauksiin Al-Qaidan kitkemiseksi maasta. Kongolaisten kohtalosta tulisi jokapäiväistä uutismateriaalia.

Hallinnon ongelmiin etsittäisiin ratkaisuja. Infrastruktuurin kaipaamat investoinnit kartoitettaisiin ja peruskoulutuksen ja sairaanhoidon järjestämisestä tulisi tärkeä tavoite. Kongon valtavista luonnonvaroista kiinnostuneet monikansalliset yhtiöt esittäisivät laskelmia siitä, kuinka nopeasti länsimaat saisivat massiivisen kriisinhallintaoperaation vaatimat investointinsa korkoineen takaisin ja kuinka kaikki kongolaiset hyötyisivät.

Ajatusleikki osoittaa, kuinka luontevasti muut tavoitteet ja edut kytkeytyvät avunantajien omaan turvallisuuteen, tai kääntäen sen, että näillä muilla tavoitteilla ja eduilla ei näytä olevan juurikaan merkitystä, koska sota Kongossa ei suoranaisesti uhkaa kansainvälistä rauhaa. Kongoa helpommin kriisinhallinta-apua heltäisiin Afganistaniin ja Georgiaan.

Turvallisuus, kehitys ja köyhyys

Käsitys kriisinhallinnan tärkeydestä kehitykselle on kuitenkin varsin laajasti omaksuttu. Tiedetään, että kriisien tai niiden leviämisen ehkäisy tulisi paljon halvemmaksi kuin humanitaarisen avun antaminen, jonka tarve on kasvanut rajusti. Esimerkiksi puolustuspolitiikan etuja ajavat tahot voivat perustella sotilaallisia kriisinhallintaoperaatioita pehmein arvoin: sotilaallisella väliintulolla, sillä uhkaamisella tai lupauksella puuttua voimakkein voidaan saada aseelliset taistelut loppumaan, mikä puolestaan mahdollistaa kehityksen, demokratian ja hyvän hallinnon suunnitelmallisen tukemisen.

Yhtä hyvin kehitysyhteistyön kasvattamisen kannattajat voivat puhua siviilikriisinhallinnan puolesta. Jälleenrakennustyö, julkisten instituutioiden sekä terveys- ja koulutushallinnon tukeminen ovat esimerkkejä siviilikriisinhallinnasta, joka ei sinänsä

poikkeaa tuiki tavallisesta kehitysyhteistyöstä. Samalla kehitysyhteistyö kuitenkin täsmällisesti kytketään turvallisuuden edistämiseen.

Turvallisuuskysymykset koskevat valtioiden ja yhteisöjen olemassaoloa, ja ovat siten ensiarvoisen tärkeitä. Ei ihme, että kehityspolitiikasta vastaavat virkamiehet yleisemminkin liittävät oman työsarkansa juuri näihin kysymyksiin.

Konkreettisia esimerkkejä ovat yksinkertaiset väitteet, joiden mukaan köyhyys aiheuttaa terrorismia tai hallitsematonta siirtolaisuutta, tai että hajonneet valtiot tarjoavat oivan tyssijan terroristille. Tosiasiassa köyhyyden ja terrorismin välinen yhteys on monimutkaisempi. Köyhimmät maat eivät ole laittoman siirtolaisuuden suurimpia alkulähteitä, ja terroristien on paljon helpompi toimia Lontoossa kuin Mogadishussa.

Laaja turvallisuus

Globaalien turvallisuusuhkien liittäminen poliittiseen epäjärjestykseen on silti synnyttänyt uudenlaista valtiopolitiikkaa kehitysmaasuhteissa. Uuhiin pyritään vastaamaan valtioiden rakentamisen avulla. Välineinä ovat poliittinen dialogi, taloudellinen painostus ja joskus myös sotilaallinen voima. Laajan turvallisuuden käsite on eräs ilmentymä tästä ajattelutavasta.

Kylmän sodan päättymisen ja viimeistään 9-11 tapahtumien jälkeen turvallisuusuhilla ei enää tarkoiteta ainoastaan ulkovaltojen sotilaallisia hyökkäyksiä. Turvallisuuden käsite on laajennettu kattamaan muun muassa kulkutaudeilta kuten aidsilta suojautumisen sekä kansainvälisen rikollisuuden, huumeiden salakuljetuksen ja ympäristövaarojen torjumisen. Kriisit kaukaisissa maissa voivat lisätä kaikkia näitä uhkia.

Keväällä 2007 hyväksytyyn hallitusohjelman mukaan Suomi vahvistaa valmiuksiaan osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan. Erityisesti siviilikriisinhallintaa on edistetty samoin kuin yhteistyötä sotilaallisten ja siviilivoimavarojen käytössä. Kehityspolitiikassa painotetaan kriisien ennaltaehkäisyä sekä rauhanprosessien tukemista.

Kehityspoliittinen ohjelma peräänkuuluttaa kriisinhallinnan sekä kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun koordinoitua kriiseistä toipuvissa maissa.

Järkevä työnjako unohtuu?

Järkevä yhteistyö edellyttää järkevää työnjakoa, mikä voi unohtua kun ihannoidaan kokonaisvaltaisuutta. Sotilaat ovat yleensä ensimmäisiä toimijoita, joita kaikkein epävakaisimmille alueille uskalletaan lähettää. Kun hätä on suuri, tuntuu loogiselta tehostaa kaikkia mahdollisia keinoja hyödyntää ja samalla lisätä tätä sotilaallista läsnäoloa myös avun jakamiseksi.

Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että sotilaiden ja sotilaallisten voimavarojen käyttö humanitaarisessa ja kehitysyhteistyössä tulee lähes aina kalliimmaksi kuin siviilien tekemä työ. Lisäksi sotilaallisen toiminnan sotkeutuminen humanitaarisen avun antamiseen vaarantaa avun puolueettomuuden. Yhä useammin kansainvälisten humanitaaristen järjestöjen avustustyöntekijät joutuvat vihamielisten hyökkäysten ja kidnappausten uhreiksi.

Toiseksi sotilaallinen toimintakulttuuri komentohierarkioiden sopii huonosti yhteen kehitysyhteistyössä tärkeällä sijalla olevan osallistumisen ja paikallisen omistajuuden tukemisen kanssa. Kansalaisyhteiskunnan ja demokraattisen päätöksenteon

tila saattaa entisestään kaventua, jos laaja-alaista kriisinhallintaa johtaa armeijan organisaatio.

Rauhan rakentamisen ja konfliktien ratkaisemisen kannalta ruohonjuuritason voimistaminen on olennaista. Tämä koskee erityisesti naisia. Väkivaltaiset konfliktit lisäävät naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, mihin sotilaallisten toimijoiden on vaikea puuttua. Kansainvälisten rauhanturvaajien läsnäolo jopa lisää naisten haavoittuvuutta muun muassa ihmiskaupan muodossa.

Sotilaalliset voimavarat eivät sovellu rauhan rakentamiseen myöskään siksi, että työ on pitkäjänteistä ja tulokset ovat aina epävarmoja. Kansainväliset joukot voidaan kustannussyistä vetää pois joltain alueelta yhtä nopeasti kuin ne sinne tulivatkin. Vaarana on, että niiden avustustyöt jäävät kesken, jolloin siviilitoimijoiden, kansalaisjärjestöt mukaan lukien, tehtäväksi jää sotilaiden vetäytymisstrategian tukeminen tilanteessa, joka ei vielä ole vakaa.

Puhutaan eri kielitä

Poikkihallinnollisuuden haasteellisuutta ja eri toimijoiden tapaa ”puhua toistensa ohi” kuvaa hyvin terminologinen keskustelu siviili-sotilas -koordinaatiosta yhtäällä ja siviili-sotilas -yhteistyöstä toisaalla.

Sotilaallisella puolella koordinaation käsite kuvaa joukkojen ja alueen siviiliväestön välisiä suhteita, joiden tulisi tukea sotilaallisia operaatioita. Kehitystyöntekijät taas kannattavat yhteistyötä, koska sillä viitataan tasavertaiseen suhteeseen, jossa tarkoituksena voi olla myös siviilitoimijoiden tavoitteiden toteuttaminen. Koska yhteistyö voidaan aina ymmärtää koordinaatioksi, esimerkiksi rauhanliikkeen on ollut helppo perustella, miksi sotilaallinen kriisinhallinta ja siviilikriisinhallinta tulisi pitää erillään.

Ohipuhuminen leimaa myös kansalaisjärjestöjen keskinäisiä suhteita. Ne jakautuvat edelleen rauhanjärjestöihin, kehitysjärjestöihin, humanitaarisen avun järjestöihin ja ihmisoikeusjärjestöihin. Uudessa tilanteessa yhteistyö ja vuoropuhelu ovat toki lisääntyneet, mutta samojen kysymysten ja kriisien parissa toimiminen voi myös luoda uudenlaisia vastakkainasetteluja. Ei ole itsestään selvää, minkä tyyppiset järjestöt ovat sopivimpia toimijoita mihinkin tehtävään kriisialueilla.

Siviilitoimijoiden, kansalaisjärjestöjen ja hallitusten, tulisi yhdessä määritellä omat lähtökohtansa yhteistyölle sotilaallisten toimijoiden kanssa esimerkiksi pienaseiden keräämisessä, entisten sotilaiden uudelleen kouluttamisessa, työssä lapsisotilaiden parissa tai turvallisuussektorin reformi.

Nämä esimerkit ovat tärkeitä myös viralliseksi kehitysavuksi laskettavaa apua määriteltäessä OECD:n hyväksymien kriteerien mukaisesti. On aiheellista muistaa, että tarpeellinen apu voi olla myös muuta kuin kehitysapua. Esimerkiksi Afrikan unioni on käyttänyt Afrikan rauhanrahastoa suoraan sotilaalliseen rauhanturvatoimintaan.

Turvallisuudesta johtotähti?

Kriisinhallinnan toteuttaminen osana kehityspolitiikkaa ei ole yksinkertaista. Kehitysyhteistyön kustannuksia ja tuloksellisuutta mitataan ja arvioidaan jatkuvasti. Jos siis nimetään uusia tavoitteita kuten turvallisuus, täytyy luoda myös sopivia mittareita näiden tavoitteiden saavuttamisen arvioimiseksi. Miten turvallisuuden lisääntymistä tai vähentymistä voi mitata? Ja kenen turvallisuutta silloin pitäisi arvioida?

Ohjataan kehitysapu Lännen turvallisuutta uhkaaville maille?

Sellainen kriisinhallinta, jota Suomi tällä hetkellä harjoittaa, on varmasti hyvää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Mutta jos kehitysyhteistyön tavoitteet, etusijalla köyhyyden vähentäminen, nähdään itsenäisinä ja vain osittain päällekkäisinä muiden ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden kanssa, arvosana on korkeintaan tyydyttävä. Köyhyyden vähentämisen kannalta suurimmat hyödyt kriisinhallinnasta saataisiin kaikkein köyhimmässä niin sanottujen unohdettujen konfliktien repimissä maissa.

Johtaako siis turvallisuusuhkien ja kriisinhallinnan korostaminen siihen, että apua saavat paroksaalisesti eniten ne, jotka uhkaavat länsimaiden turvallisuutta? Eri puolilla maailmaa toteutettavat humanitaariset avustushjelmat saavat rahoitusta hyvin epätasaisesti. Samaan aikaan kun YK:n kautta toimivat järjestöt saivat Irakin apuun 90 prosenttia pyytämästään 2,2 miljardista dollarista, Liberiaan pyydetystä 47 miljoonasta dollarista saatiin alle neljännes. Somalian, Burundin ja Kongon demokraattisen tasavallan avustuspyyntöihin vastattiin niin ikään nihkeästi.

On ikävä todeta, että Suomen turvallisuus ja talouden kehittyminen ei riipu siitä, onko Kongon väkiluku tänä päivänä yhden vai viisi miljoonaa pienempi kuin se olisi ollut ilman vuonna 1998 alkanutta sotaa. Niiden, jotka haluavat puolustaa kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun tai kriisinhallinnan tärkeyttä, on naiivia väittää mitään muuta.

Jos turvallisuudesta tulee yhteistyön ja kehityksen johtotähti, seurauksena on melko kapea käsitys hyvästä elämästä. Ehkä Kongo kannattaisi nostaa kansainvälisellä kriisinhallinnalla ja loilleen aivan muista kuin turvallisuussyistä. **YD**

Liisa Laakso on Helsingin yliopiston maailmanpolitiikan professori.

- Aseellisen väkivallan arvioidaan maksaneen Afrikassa vuosina 1990–2005 noin 300 USD miljardia: vastaa mantereelle silloin annettua kehitysapua.
- Vaikka sotilaallinen kriisinhallinta ei ole kehitysavulle määriteltujen kriteerien mukaista, YK:n valtuuttamien kriisinhallintaoperaatioiden menoista 7 % on kehitysapumenoja.
- Sotilaallisen kriisinhallinnan humanitaariset ja jälleenrakennustehtävät ovat kehitysapukelpoisia.
- Suomi kohdentaa kehitysyhteistyövaroja sotilaiden toteuttamille kehityshankkeille Bosnia-Herzegovinassa, Kosovossa ja Afganistanissa.
- Viime vuosina 75 prosenttia siviilikriisinhallinnan kriisinhallintamenoista, on voitu laskea kehitysavuksi.
- Kehitysapua ei monissa muissa maissa suunnata sotilaiden toteuttamiin hankkeisiin.

UM/Pasi Hellman, poimintoja CMC/Katu-seminaarista 27.10.2008.

Kenian VÄKIVALTAISUUDET käräjille?

Viime vuoden lopulla pidetyt Kenian vaalit johtivat ennalta-arvaamattomiin väkivaltaisuuksiin. Afrikan mallimaana pidetyssä Keniassa 1133 ihmistä menetti henkensä ja 350 000 ajettiin sisäiseen pakolaisuuteen. Lokakuiseen Wakin raporttiin liitettyjä syyllisten nimiä ei kuitenkaan ole paljastettu, **Tomi Toivio** kertoo.

Vaalien ennakkosuosikki **Raila Odinga** hävisi, kun presidentti **Kibaki** julistettiin voittajaksi. Oli ilmeistä, että Kenian vaalikomissio ei ollut hoitanut vaalien ääntenlaskua kunnolla. Etniset väkivaltaisuuDET alkoivat heti vaalien päätyttyä.

Vaalien jälkeistä poliittista väkivaltaa tutkinut kansallinen komissio julkaisi lokakuussa Wakin raportin. Raportissa ei kuitenkaan julkaistu väkivaltaisuuksiin syyllisinä pidettyjen poliitikkojen nimiä. Nämä asetettiin erilliseen kirjekuoreen, jota ei ainakaan vielä ole avattu. Salainen kirjekuori on **Kofi Annanin** hallussa.

Raportin mukaan väkivalta on osittain jatkoa Keniassa aiemmin vaalien yhteydessä ilmenneelle etniselle väkivallalle, mutta aikaisempaa paljon suuremmassa mittakaavassa. Aiempien vaalien väkivaltaisuuksien järjestäjiä ei ole koskaan asetettu vastuuseen teoistaan, mikä on tehnyt väkivaltaisuuksien järjestämistä houkuttelevampaa.

Presidentin hahmoon keskittyy Kenian poliittisessa järjestelmässä liikaa valtaa. Presidentin uskotaan järjestävän omalle heimolleen etuja, mikä johtaa köyhyyden ja taloudellisen epätasaa-arvon riivaamassa maassa helposti etnisiin konflikteihin presidentinvaalien alla.

Taustalla köyhyttä

Maatalousvaltaisessa Afrikassa varsinkin maanomistuksen epätasaa-arvoisuuden nähdään aiheuttavan etnisiä konflikteja. Tämä korostuu varsinkin Rift Valleyn provinssissa, jota kalenjin-heimon pitää omana alueenaan, mutta jonne on muuttanut brittiläisen siirtomaavallan jälkimainingeissa paljon kikujuja. Alueella nähtiinkin merkittävimmät etniset puhdistukset. Railaa kannattavien kalenjinien ja Kibakia kannattavien kikujujen välillä.

Toisaalta kaupunkien köyhyys näkyy väkivaltaisuuksissa etenkin Nairobun slummeissa. Slummit jakautuivat käytännössä Railaa kannattavien luojen ja Kibakia kannattavien kikujujen väliseksi alueiksi, joita kontrolloivat poliittiseen väkivaltaan värväytyneet rikollisjengit. Etnisiin rikollisjengeihin on helppo houkutelaa työttömiä ja köyhiä nuoria miehiä.

Wakin raportti pitää väkivaltaisuuksia osittain spontaaneina ja osittain suunniteltuina. Poliisin toiminta tilanteessa oli tehotonta ja monin paikoin poliisi syyllistyi väkivaltaisuuksiin ja raiskauksiin. Kenian tiedustelupalvelulla oli myös ennakkotietoja väkival-

taisuuksien uhasta, mutta niihin ei reagoitu. Erityisen kovana poliisin toimintaa pidettiin luo-heimon alueella olevassa Kisumuun kaupungissa, jossa suurin osa mellakoiden uhreista oli poliisin ampumia mielenosoittajia. Wakin raportin mukaan poliisi ampui 405 ihmistä ja 732 oli etnisen väkivallan uhreja.

Organisoitua väkivaltaa

Wakin raportti pitää etnistä väkivaltaa organisoituna. Rift Valleyn alueella oppositio organisoii kalenjin-nuorisoa surmaamaan kikujuja, Nairobissa hallitus organisoii kikuju-nuorisoa surmaamaan luoja ja kalenjineja. Joissain tapauksissa väkivaltaisuuDET olivat spontaaneja reaktioita vaalien tuloslaskennan epäselvyyksiin.

VäkivaltaisuuDET loppuivat helmikuussa Kofi Annanin saatua hallituksen ja opposition muodostamaan yhteistyöhallituksen. Syyppäitä väkivaltaisuuksiin näyttävät olevan hallitus, oppositio, poliisi ja vaalien tuloslaskun epäpätevästi hoitanut vaalikomissio.

Tulisiko Kofi Annanin siis avata syyllisten nimet sisältävä kirjekuori? Raportin mukaan juuri aiempien väkivaltaisuuksien jättäminen syyttämättä oli osasyynä uusimpaan ja suurimpaan väkivallan aaltoon.

Kirjekuori sisältää epäilemättä sekä Odingan ODM puolueen että Kibakin PNU-puolueen merkittävien johtohahmojen nimiä. On olemassa suuri vaara, että nimilistan julkaiseminen johtaisi yhteistyöhallituksen kaatumiseen ja uuteen väkivallan kierteseen. Eri puolten poliitikot ovatkin vastustaneet kuoren avaamista.

Kansalaisjärjestöt ovat kuitenkin ajaneet kirjekuoren avaamista ja syyllisten lähettämistä Haagin kansainväliseen tuomioistuimeen. Keniassa seuraavat vaalit ovat vuonna 2012 ja syyllisten jättäminen rankaisematta voi johtaa seuraavalla kerralla vielä pahempiin väkivaltaisuuksiin. **YD**

Tomi Toivio oli Keniassa vapaaehtoistyössä väkivaltaisuuksien puhjetessa 2007.

Koskahan kauppoihin
tulee ajatuksia
kuvaavia kameroita?
Ai että ilme kertoo
kaiken...

Qui êtes-vous?

QUI ÊTES-VOUS
N'ÊTES
PAS encore
FILMÉS !

RIITTA OITINEN

Tarkkaile tai SINUA RANGAISTAAN!

Terrorismin vastaisen sodan nimissä Eurooppaan on kehitetty tarkkailuyhteiskuntia – ”sekurokraattien” suunnittelemissa ja päivittäin toimeenpanemissa valvontajärjestelmiä, joissa ihmiset ovat vastuussa valtiolle eikä toisinpäin, väittää Statewatchin Ben Hayes.

Iso-Britanniassa on 25 vuoden kokemus terrorismin vastaisesta sodasta Pohjois-Irlandissa: 7000 viatonta irlantilaista pidätettiin ja lähes 2000 ihmistä teljettiin vankilaan ilman oikeudenkäyntiä; kidutusta, poliittisia murhia ja ”verisen sunnuntain” kaltaisia kauheuksia.

Terrorismiepäilyjen vuoksi IRA:n ympärillä toimivaa katolista yhteisöä kohdeltiin oman, muusta lainsäädännöstä erillisen oikeusmenettelyn mukaan. Tämä johti kokonaisen epäiltyjen yhteisön rakentamiseen: tiettyjen yhteisöjen tai uskontojen yhdistäminen terrorismiin aiheutti näiden joutumisen yhteiskunnan ja median mustamaalaamiksi. Lisäksi käyttöön otettiin massiivinen valvonta ja

kontrolli, joilla ei ole mitään tekemistä terrorismin voittamisen kanssa.

Näitä oppeja sovelletaan Yhdysvaltain ja sen liittolaisten, mutta myös autoritaaristen hallitusten koneistoissa ympäri maailmaa. Informaatioteknologia mahdollistaa myös uudet, korkeateknologiset seurantamenetelmät ja tällä teollisuudenalalla on lupaava tulevaisuus.

YK:ssa ei ole päästy sopuun terrorismin määritelmästä. Euroopan unionissa vuonna 2002 hyväksytty määritelmä kattaa teot, joiden tarkoituksen on joko aiheuttaa vakavaa pelkoa kansalaisten keskuudessa tai pakottaa oikeudettomasti jokin hallitus tai kansainvälinen organisaatio suorittamaan jotakin tai pidättäytymään jostakin. Teon tarkoitus voi myös olla jonkin valtion tai kansainvälisen organisaation keskeisten poliittisten, taloudellisten tai yhteiskunnallisten rakenteiden vakava horjuttaminen tai tuhoaminen.

Moni meistä varmaankin haluaisi, että tietyt kansainväliset järjestöt pidättäytyisivät joistakin toimista, tai tahtoisivat jopa tuhoata noiden organisaatioiden rakenteita. Siksi meidän ei pitäisi yllätyä, kun terrorismin vastaisia lakeja sovelletaan poliittisiin aktivisteihin.

Ajattelu – terroristinen teko?

Useimmille on aikamoinen yllätys, että Europol pystyi vuonna 2006 identifioimaan 498 terroristista tekoa EU:n alueella. Europol luokittelee terrorismin kolmeen kategoriaan: islamistiseen, separatistiseen ja vasemmistoterrorismiin. Europol ei tunnista oikeistoterrorismia, eikä – tietenkään – valtioterrorismia.

Britanniassa on nykyisin rikos olla kertomatta poliisille epäilevänsä jotakuta terroristista. Kielletyn terroristisen organisaation tukeminen on tietenkin rangaistavaa: hamasin, hizbollahin tai PKK:n t-paita voi tuoda viiden vuoden tuomion. Kymmenen vuotta vankeutta voi saada, jos järjestää kokouksen yhteistyössä kielletyn järjestön kanssa. Samaten käynti paikassa jossa terroristit ”harjoittelevat” voi tuottaa kymmenen vuotta vankeutta.

Poliisilla on mahdollisuus harkita syytteen nostamista 28 tai jopa 42 päivää. Brittihallitus aikoi yhdessä vaiheessa sallia pidättämisen 90 vuorokaudeksi ilman oikeudenkäyntiä, mikä olisi vastannut puolen vuoden vankilatuomiota.

Vuoden 2007 marraskuussa 23-vuotias **Samina Malik** tuomittiin ”lyyrisestä terroristista” sillä perusteella, että hänen hallussaan oli materiaalia ”josta olisi todennäköistä hyötyä henkilölle, joka tekee tai aikoo tehdä terroristiteon”. Malikin hallussa oli Internetistä kopioituja niin sanottuja ”terroristin käsikirjoja” ja omia runojaan ”Jihadista”, jotka hän oli kirjoittanut ollessaan töissä kioskissa. Syytteen, jonka mukaan hän piti hallussaan ”välinettä, jonka käyttötarkoitus oli terrorismi”, hän sai ehdollisen tuomion: hän oli ajatellut terroristista tekoa.

Tämän vuoden huhtikuussa Euroopan unionissa otettiin käyttöön uusi rikosnimike

”julkinen provokaatio”. Teon ei tarvitse sisältää suoraa kehoitusta tai yllytystä, vaan sitä voidaan soveltaa lausuntoihin, jotka synnyttävät ”uhan” tekojen tekemisestä.

Tyly kohtelu

Britanniassa on olennaista, että henkilö saa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tietää, mistä häntä syytetään. Tämän jälkeen syytetyt pitäisi saada oikeudenmukainen, julkinen ja avoin oikeuskäsittely, jossa valamiehet päättävät ratkaisusta.

Europol luokittelee terrorismin kolmeen kategoriaan: islamistiseen, separatistiseen ja vasemmistoterrorismiin. Europol ei tunnista oikeistoterrorismia, eikä – tietenkään – valtioterrorismia.

”Terroris-

tiepäilyihin” tämä ei päde. Britanniassa pidätettiin 17 muslimimiestä kolmeksi vuodeksi ilman virallisia syytteitä, kunnes vuonna 2005 tilanne todettiin laittomaksi. Pidätys korvattiin sen jälkeen kotiarestilla, ympärivuorokautisella seurannalla ja rajoituksilla. Jäljelle jäivät edelleen salaiset syytteet, salaiset kuulusteluprosessit ja valamiesten korvaaminen tuomareilla.

Britanniassa on myös laajasti käytössä turvasäiliö, jonne sisäministeriö voi passittaa henkilön, jonka oleskelu maassa ei ole ”julkisen edun” mukaista. Henkilö X on ollut säilössä vuodesta 2001 ilman syytettä. Ensimmäiset neljä vuotta hän taisteli sitä vastaan, että hänet karkotettaisiin Yhdysvaltoihin epäiltynä Los Angelesin lentokenttään liittyvistä juonista. Seuraavaksi hänet yritettiin karkottaa Algeriaan ja pidätys oli mahdollinen, koska ”oli ilmeistä”, että hänet poistettaisiin maasta. Vankilassa voi siis virua seitsemän vuotta ilman, että tuomitaan rikoksesta.

Epäilyttävät yhteisöt listalla

Euroopan unioni on määritellyt yli 50 järjestöä ja 50 yksilöä ”terroristisiksi”, YK:n listalla **Osama bin Ladenin**, Al-Qaidan ja Talebanin yhteistyökumppaneista yltää 350 yksilöön ja 150 ryhmään. Listattujen tilit voidaan jäädyttää, jäsenet pidättää, liikkumista rajoittaa,

mutta he eivät voi hakea muutosta oikeusistuimesta. Vasta äskettäin myönnettiin oikeus edes saada tietää listauksista ja niiden perusteista.

Kun Saksassa oli virinnyt aavistus ”Hampurin solun” osuudesta 9/11-iskuihin, viranomaiset alkoivat kerätä ja profiloida henkilötietoja löytääkseen maasta ”nukkuvia soluja”. Lopulta tietoja oli noin 8,3 miljoonasta ihmisestä ja perustuslain turvaamaa tietosuojaa oli rikottu.

Etsittiin nuoria muslimimiehiä, nykyisiä ja entisiä opiskelijoita, ja löydettiin 32000 mahdollista ”nukkujaa”. Yli 200 organisaatiota antoi jäsentiedostonsa, joiden perusteella mahdollisten epäiltyjen määrä putosi 2000:een. Epäiltyjä seurattiin, työnantajia ja yliopistojen henkilökuntaan kuuluvia haastateltiin, joitakin pidätettiin ja kuulusteltiin.

Ei löytynyt yhtään varsinaista epäilyksenalaisista ja Saksan turvallisuuspalvelu myönsi myöhemmin, että tämä epäonnistunut harjoitus oli tullut hyvin kalliiksi. He aikovat kuitenkin ryhtyä vastaavaan myöhemminkin, koska sillä oli pelotevaikutus ”fundamentalistisiin” ryhmiin.

Lisää valvontaa

Vielä muutama vuosi sitten poliisin tiedustelutoimintaa säädeltiin oikeusistuimista, mutta nykyään koko väestöä seurataan sääntelemättömästi. Puhelin- ja internetpalveluita tarjoavien yritysten on säilytettävä tietoja vähintään kaksi vuotta, Italiassa jopa seitsemän vuotta.

Britanniassa poliisi on oikeutettu saamaan tietoja teleyhteyksistä ilman oikeuden määrystä. Poliisi käytti oikeutta 519000 kertaa viime vuonna. Pitäisikö meidän todella uskoa, että joka kerta synnä oli terrorismi tai vakava rikollisuus?

Biometriikkaa tarjotaan ratkaisuksi kaikkien identiteettivarkauksista laittomaan maahanmuuttoon ja terrorismiin. Aiemmin sormenjälkiä kerättiin vain rikollisilta, nyt koko väestöltä – lähes ilman minkäänlaista keskustelua ja ajatusta seurauksista. EU-maiden hallitukset ovat valmiita ottamaan sormenjälkiä kuusivuotiailta lapsiltakin.

Britanniassa valmistellaan ”liikennevaloja” rajoille: maahan tulevat ja sieltä poistuvat taltioidaan biometriseen rekisteriin, jossa vihreä palaa vaarattomille, oranssi lähempää tarkastelua vaativille ja punainen vaarallisille. Samanlaista järjestelmää valmistellaan jo EU:lle ja oletettavasti myös Yhdysvalloille. Syntyy todella globaalin tarkkailun perusta. **YD**

Ben Hayes on kansalaisoikeuksiin erikoistunut tutkija Lontoossa sijaitsevassa Statewatch-järjestössä. Artikkelin perustuu hänen Pekingissä 15.10.2008 pitämäänsä alustukseen.

Aasian ja Euroopan kansalaisjärjestöjen keskustelufoorumi AEPF järjestettiin Pekingissä, teemoinaan rauha ja turvallisuus, kestävä kehitys, demokratia ja ihmisoikeudet. Eniten 500 osallistujaa askarrutti finanssikriisi – ja että lähes kaikki kiinalaiset osanottajat osoittautuivat semidiplomaateiksi, raportoi **Oili Alm**.

AEPF:n avajaisten ensimmäinen puhuja oli Kiinan ulkoministeri Yang Jiechi.

KUVA: TIMO KURONEN

LAMA

varjosti PEKINGIN KANSALAIISFOORUMIA

AEPF perustettiin vuonna 1996 Bangkokissa Aasian ja Euroopan valtioiden johtajien huippukokouksen, ASEM:n haastajaksi. Sen tavoite on käydä kriittistä vuoropuhelua valtioiden kanssa samassa paikassa kuin ASEM. Seuraava AEPF järjestetään kahden vuoden kuluessa Brysselissä.

Vaikka kiinalaisten osallistujien sidonnaisuus maan viralliseen politiikkaan oli pettymys, on hyvä muistaa, että AEPF oli Kiinan

historiassa vasta toinen riippumaton kansainvälinen kansalaisjärjestökokous. Ensimmäinen oli naisjärjestöjen kokous yli 10 vuotta sitten.

Pekingin kokoukseen osallistui Suomesta 10 hengen ryhmä, joka oli valmistellut matkaa edellisestä Helsingin AEPF:stä alkaen. Keisarillista kesäpalatsia muistuttavan Dragon Springs-hotellin avajaisissa suomalaisten kollektiivisesti laatiman puheenvuoron piti kansanedustaja **Heidi Hautala**. Hän korosti eriarvoisuutta globalisaatiossa ja ilmastomuutoksen tuhovaikutuksia. Tiibettiin hän viittasi vain kiertoilmauksin.

Hyviä keskusteluja

Osa Pekingin työryhmistä onnistui hyvin. Käsiteltäessä YK:n ihmisoikeusjulistusta, kiinalaispuhujasta esitti Euroopan neuvoston kaltaista ihmisoikeusjärjestelmää Aasiaan ja asekauppatyöryhmässä **Zhai Deguan** Kiinan aseriisuntajärjestöstä (CACDA) vaati kansainvälistä ja täydellistä joukkotuhoaseiden riisuntaa. Kiinalaiset isäntämme korostivat YK:n roolia esimerkiksi aseriisunta-asioissa. Suomalaisena oli vaikea sen sijaan ymmärtää heidän väitettään, että Kiinan ulkopoliittikan peruskivi

on puuttumattomuus muiden maiden asioihin – kun Kiinan tiedetään muun muassa myyvän aseita mihin maahan tahansa.

Foorumin loppulauselmassa esitetään luopumista ”terrorismin vastaisesta sodasta”, hallitusten puolustus- ja asevientiasiakirjojen avoimuutta, aseriisunta-aloitteiden vauhdittamista ja puolustusmenojen leikkausta sekä rypäleasideiden täyskieltoa.

AEPF korostaa ilmastonmuutoksen torjumisen tärkeyttä ottamalla käyttöön uusiutuvia energialähteitä ja vähentämällä energian kulutusta. Maatalous- ja kauppapolitiikan lähtökohtana tulee olla terveen ravinnon turvaaminen kaikille ja työläinsäädännön tulee koskea myös maahanmuuttajia. YK:n vuosituhattavoitteista ei tule tinkiä ja naisten osallistumista politiikkaan ja hallintoon tulee tukea kaikkialla, mikä edistää myös hyvinvointia.

Talous uusiksi

Foorumissa käytiin yömyöhäisellä, virallisen ohjelman ulkopuolella, pitkät keskustelut suurten kriisien – talouskriisin, ruokakriisin, energiakriisin ja ilmastokriisin – välisistä yhteyksistä. Osanottajat epäilivät, että talouden taantuma uhkaa ilmastotalkoiden ja kehitysyhteistyön resursseja.

Finanssikriisikeskustelun loppujulistuksessa kehoitetaan ASEM-maita muuttamaan rohkeasti talousjärjestelmän rakenteita demokraattisempaan ja oikeudenmukaisempaan suuntaan ottamalla muun muassa Tobinin vero käyttöön, lopettamalla veroparatiisit ja antamalla kehitysmaiden velat anteeksi.

Mahtavista puutarhamaisista puitteista ja 50 kilometrin etäisyydestä huolimatta, monia houkutti taksimatka kaupungin keskustaan, jossa saattoi esimerkiksi kuulla nuorten uiguurien soittavan ja laulavan erinomaisesti espanjalaista flamencoä tai nauttia Pekingin ankasta. **YD**

Oili Alm

Foorumin hyväksymän loppuasiakirjan voi lukea AEPF 7 kotisivuilla <http://www.aepf7.org.cn> ja AEPF:n epävirallinen talousjulkilausuma *The global economic crisis: An historic opportunity for transformation* on luettavissa ja allekirjoitettavissa osoitteessa www.casinocrash.org.

Burma-Myanmar PARADOKSIEN MAA

Miksi askeleet kohti demokratiaa ovat niin turhauttavan verkkaisia kotimaassani Burmassa? Jotta tämän ymmärtäisi, on ymmärrettävä joitakin ristiriitoja ja perustekijöitä.

Maan nimi on sinänsä yksi näistä paradokseista, ristiriitaisuuksista, koska käytetään sekä Burmaa että Myanmaria. Minä pidän tätä paradoksia perustuslaillisena, sillä maata hallitseva sotilashallinto pitää kiinni yhtenäisvaltiosta, kun taas oppositio kannattaa liittovaltiota.

Yhtenäisvaltio sementoitiin perustuslakiin, joka on hyvin suotuisa sotilashallinnon kannalta, keskellä hyökyaalto Nargisin aiheuttamia tuhoja järjestetyssä hämärässä kansanäänestyksessä tämän vuoden toukokuussa.

Maanpaossa oleva oppositio on laatinut ehdotuksen perustuslaiksi, joka perustuu liittovaltiomallille. Oppositio puolue National League for Democracy (NLD) on **Aung San Suu Kyin** johdolla, täysin vailla vastakaikua, vaatinut hallituspuoluetta hyväksymään esityksen.

Kärsimykset pysyvät

Monet turhautuneet oppositiopuolueen nuoret jäsenset ovat eronneet tänä vuonna puolueesta ja kehottaneet oppositiota valmistautumaan vuoden 2010 vaaleihin nykyjohdon läpiviemän perustuslain mukaisesti.

Toinen Burma-Myanmarin paradoksi vallitsee akselilla demokratia – vakaus. Kaikki hallitukset haluavat vakaita oloja mutta oppositio mielestä demokratia on vakauden ja kehityksen ennakkoehto. Demokratian kehittämisestä ollaan myös kahta mieltä: opposition mielestä pitää edetä alhaalta ylös, sotilashallituksen mielestä päinvaltiin.

Myös kansainvälinen yhteisö on jakautunut suhtautumisessaan tähän maahan. Toisten lähtökohtana on rationalismi, toisten taas moralismi. Rationalistit korostavat dialogin tarvetta ja ”yhteistyön” kautta syntyvää sovittelua. Moralistit taas painottavat ”oikeutta” ja vaativat sotilashallintoa vastuuseen ihmisoikeusloukkauksista.

Rationalistinen lähestymistapa on omaksuttu useimmissa EU-maissa, moralistinen taas Yh-

dysvaltojen ja Iso-Britannian ulkopoliittisissa kannanotoissa. Kumpikaan lähestymistapa ei ole tuottanut toivottua muutosta, sen sijaan Myanmarin sotilashallinto pysyy ja kansan kärsimykset jatkuvat.

Epärealistinen demokratia?

Näiden ristiriitojen lisäksi Myanmarin demokratisoitumista vaikeuttaa geopolittinen sijainti varsinkin epädemokraattisten maiden naapurina. Demokratia ei ole toteutunut Filippiineillä eikä Thaimaassa. Vietnamin ja Laosin kommunistihallitukset ovat toteuttaneet Kiinan tyyppistä talouden avaamista pidättäytyen sosiaalisista ja poliittisista reformeista.

Myanmarin demokratisoitumisen suurin este on tietysti itse sotilashallinto. Se on pystynyt säilyttämään asemassaan keräämällä vaurautta ja kasvattamalla armeijan miesvahvuutta huimasti. Valtion tuloista 40 prosenttia on korvamerkitty puolustukseen.

Burma-Myanmarissa ei ole kokemusta onnistuneesta kansanliikkeestä ja syyskuun 2007 niin sanotun saharivallankumouksen jälkeiset painostustoimet tekevät laajat protestit entistäkin epätodennäköisemmiksi. Maanpaossa oleva oppositio elää kuitenkin vallankumouksen toivossa, samalla kun heidän perillisensä maan sisällä joutuvat kestämaan seuraamukset.

Burma-Myanmarin yhteiskuntapoliittinen kulttuuri on perinteiltään erittäin autoritaarinen ja organisaatioissa noudatetaan tiukkaa hierarkiaa. Tämä kannattaa pitää mielessä, kun pohditaan demokratisoitumisen mahdollisuuksia.

Etnisten ryhmien moninaisuus ei myöskään ole omiaan yhdistämään kansaa. Sen sijaan sotilashallinto on voinut käyttää voimakeinoja erimielisyyksien varjolla. Alkuperäisväestöjen oikeus itsehallintoon ja asuinalueidensa resursseihin on edelleen suurin demokratian este. **YD**

Ko Ko Thett on syntynyt Burmassa ja asuu nykyisin Suomessa. Hän opiskelee ja kirjoittaa parhaillaan kirjaa yllä selostetuista demokraateista Burma-Myanmarissa.

Luetko sinä ajatuksia?

► Voiko maailman pelastaa rahalla? Vihreästä Langasta luet uusia ajatuksia taloudesta ja yhteiskuntavastuusta myös ensi vuonna – joka viikko. Tilaa Vihreä Lanka kotiisi ja lue myös verkkolehti osoitteessa www.vihrealanka.fi.

Tutustu 3 kk kymppillä!

► Vuosikertatilaajalle kirja tai Solidaarisuuskalenteri 2009.

Tilaaalahjana
esim. Salla Tuomivaaran tuore pamfletti eläinten oikeuksista!

vihreä lanka

Toisin sanoen.

Tilaa Vihreän Langan!

- Tutustumistarjous: 12 numeroa 10 €
- Kestotilaustarjous: 50 € vuosi
- Opiskelija, eläkeläinen, vsk. 35 €
- Tilaa Vihreän Langan ilmaisen uutiskirjeen sähköpostiini

Vuositilaajan lahjaksi* valitsen

- Solidaarisuuskalenteri 2009
 - Salla Tuomivaaran painotuoreen pamfletin "Mitä tehdä eläimille?"
- Muut tilaaalahjavaihtoehdot: www.vihrealanka.fi/tilaa

Omat tietoni

► NIMI _____

► OSOITE _____

► POSTITOIMIPAIKKA _____

► PUHELIN / SÄHKÖPOSTI _____

► ALLEKIRJOITUS _____

* Tilaaalahja kaikille vuosikertatilaajille

POSTIMAKSU
MAKSETTU

Vihreä Lanka Oy
Tunnus 50003550
00003 Vastauslähetyt

Ehdotonta vankeutta TOTAALIKIELTÄYTYJILLE

Viime vuonna Suomessa oli 40 asevelvollisuudesta kieltäytynyttä, tänä vuonna luku on Aseistakieltäytyjäliiton arvion mukaan hiukan korkeampi. He saavat vankilatuomion, jonka pituus on puolet 362 päivän mittaisesta siviilipalveluksesta.

[IHMISOIKEUSSOPIMUKSET ja perustuslaki eivät turvaa heidän omantunnonvapauttaan tai estä heidän syrjintäänsä. Ajatustensa vuoksi vangittujen luulisi tulevan oikeita gangstereita paremmin kohdelluiksi vankiloissa, vaan kuinkahan mahtaa olla?

PAX-verkkolehti haastatteli vankilassa 197 päivän tuomiota istunutta totaalkieltäytyjä **Michael Laakasuo**a hänen vapaututtuaan:

– Tunnen itseni tyhjäksi, hölmöksi, turhautuneeksi ja hämmentyneeksi. En oikein tiedä, miksi minun pitäisi olla tällaisen kokemuksen jälkeen yhteiskunnalle hyödyksi... Jotenkin olemiselle on vaikea löytää mitään järkeä.

Laakasuo pystyi viimeisten kolmen kuukauden aikana suorittamaan Aseistakieltäytyjäliitossa työharjoittelun, mutta päivärytmi oli tarkkaan saneltua ja työpäivän jälkeen piti palata vankilaan.

Kutsuntalautakunta oli määrännyt Laakasuo jo vuonna 2000 Porin prikaatiin, mutta hän lykkäsi armeijaan menoa ensin vuodelle ja vuonna 2002 hän ilmoitti menevänsä siviilipalvelukseen, vaikka tiesi, ettei tulisi koskaan sitä aloittamaan. Syyskuussa 2007 Loviisan käräjäoikeus tuomitsi hänet 197 päivän ehdottomaan vankeuteen.

– Käräjäoikeudella on mahdollisuus tuomita totaalkieltäytymisestä vain neljäksi kuukaudeksi vankilaan, mutta tätä ei koskaan tehdä, hän ihmettelee.

[KUN LAAKASUON rangaistuksen kärsiminen alkoi helmikuussa 2008 Kuopion vankilassa, hänet riisuttiin alasti ja hänelle tehtiin perusteellinen ruumiintarkastus. Hän koki alusta alkaen vankeuden äärimmäisen nöyryyttävänä.

Perinpohjaisen nöyryyttävä kokemus, arvioi Michael Laakasuo.

Kerran vartija uhkasi suljetulla vankilalla, kun mies halusi varmistua, että kuppi, johon hänen piti antaa virtsanäyte, oli puhdas.

Laakasuo mukaan vartijoita täytyi pelätä vankeja enemmän, koska valta oli vartijoilla. Häntä epäiltiin huumeilauksesta, laitettiin ruumiintarkastukseen, kättä väännettiin ja hiuksetkin tutkittiin perusteellisesti.

Kerran vartija uhkasi suljetulla vankilalla, kun mies halusi varmistua, että kuppi, johon hänen piti antaa virtsanäyte, oli puhdas.

Laakasuo kertoo, että vartijat opettivat häntä kädestä pitäen petaamaan vuodetta, koska vartijoiden mielestä hänen petauksensa ei kelvannut. Hänelle annettiin ohjeita myös siitä, kuinka rakastella työstävää.

Mielipidevangin tavaroita ja huonetta syynättiin jatkuvasti. Öisin vartijat kävivät tarkistamassa, että vangit ovat paikalla.

– Vankilassa mielenterveyden kasassa pitämisestä tuli kokopäiväistä. Koko ajan piti miettiä, miksi nyt masentaa ja mikä nyt harmittaa. Jatkuva epäilyksen alaisena oleminen rasitti psyykkettäni todella paljon. **YD**

Michael Laakasuo haastatteli alunperin PAX-verkkolehteen **Topi Kanniaisen**, joka suorittaa siviilipalvelusta Suomen Rauhanliiton tiedottajana. www.pax.fi

BIOPOLTTOAINE B. vai SÄHKÖAUTO? Paradoksista ilmastopolitiikkaa EU:ssa

Euroopan unionissa debatoidaan kysymyksestä, joka painaa niin autoilevaa kuluttajaa kuin yhdysvaltalaisista uudistusaineissa elävää autoteollisuutta. Puntarissa ovat muun muassa biopolttoaineiden ja sähköauton ympäristölle aiheuttamat haitat. Kiistassa todellinen ongelma jää kuitenkin piiloon: energiaa on säästettävä. Oscar Reyesiä haastatteli Chicagosta **Emilia Palonen**.

Vanha kollegani ja ystäväni yliopistolta ja rauhanliikkeestä, Oscar Reyes, on hurautanut ilmastonmuutospolitiikkaan. Hän on töissä Transnational instituutissa (TNI) Amsterdammassa ja harrastaa *Red Pepper* -lehden päätoimittamista, mutta viime aikoina suurin osa hänen ajastaan on mennyt EU:n ilmastopolitiikan seuraamiseen.

Oscar, demokraattimedia kertoo, kuinka George Bush poraa kansallispuistoissa ja höl lentää säännöstelyä ennen kuin Barack Obama pääsee Valkoiseen taloon tammikuussa.

Joo, mutta (demokraateille) ikävä totuus on, että oikeasti taustalla oli **Al Gore**. Kioton protokollan pääneuvottelijana hän sanoi, että Yhdysvallat suostuisi sitoviin leikkauksiin vain,

My Kyoto is fantastic

jos ne voitaisiin tehdä markkinamekanismilla. Hän tiesi, että näin Yhdysvallat ja Eurooppa voisivat ostaa halpoja saastuttamisoikeuksia esimerkiksi Venäjältä ja Ukrainalta sen sijaan, että vähentäisivät kotimaisia päästöjä. Toki tästä ollaan edetty, mutta lähtökoh- ta oli, ettei mikään juuri muuttuisi. Ja tieten- kään lentoliikenteen tai kuljetuksen kulutusta ei laskettaisi.

Siis senkö takia ”päästökaupassa” tingi- tään kapitalististen pelisääntöjen mukaan? Yhdysvaltalaiset vihreät ovat jo etukäteen epäilleet, että ”vihreän kivihiiilen” tukijana demokraatti Obama ei kovasti paranna po- litiikkaa...

Niin, ”vihreä kivihiiili” on tämän hetken suosikki ilmastodebateissa! Kuvitellaan, että hiili- dioksidi saadaan talteen. Ongelma vain on, ettei tarvittavaa tekniikkaa ole, mutta uusille kivihiiilivoimaloille – siis kaikkein likaisimmal- le energiamuodolle – näytetään vihreää valoa olettaen, että tekniikka kehittyy. Isossa-Britan- niassa hiilidioksidipäästöt ovat pienentyneet vuoden 1990 jälkeen, kun voimalaitokset ovat siirtyneet kaasuun, mutta nyt siellä suunnitel- laan kahdeksaa uutta kivihiiilivoimalaa – ja tien- tenkin monia lentokenttälajennuksia.

Siellä puheisiin vihreästä kivihiilestä siis uskotaan?

Kysymys on: miten saavuttaa ilmastotavoit- teet, kun investoidaan kivihiiileen ja lento- kenttiin? Ja vastaus: muokkaamalla numeroita päästöjen kautta – laskemalla ”päästövähennyksiä” (jotka usein ovat huijausta) globaa- lissa etelässä kotimaisiksi, tai vaikkapa olet- tamalla että puun istuttaminen imisi tehtaan päästöjä, tai olettamalla että hiilidioksidipääs- töt saadaan takaisin, tai että (usein geenima- nipuloidut) toisen sukupolven biopolttoaineet otetaan käyttöön.

Ja samaan aikaan uskotaan, että kaikki tar- vittava energia voidaan tuottaa ”omassa maassa” – samaa mantraa toistaa myös sekä Yhdysvaltojen tuleva politiikka että suoma- lainen energiapolitiikka...

...ja yleensäkin eurooppalainen energiapolitiikka, jossa muun muassa ydinvoima on mu- kana.

Onko mitään vaihtoehtoisia suunnitelmia? Mistä Brysselissä oikeastaan keskustellaan?

Kivihiiilen suhteen Brysselissä debatoidaan kahdesta asiasta. Ensinnäkin vastakkain ovat lupien antaminen ja huutokauppa. EU antaa lupia saastuttaja yhtiöille, jotka sitten hyöty- vät niistä. Pohditaan, jos hinta voitaisiin mää- rittää huutokaupalla: saastuttaja ei ainakaan hyötyisi vaan pikemminkin maksaisi. Mutta EU:ssa ei keskustella siitä, kenellä on oikeus määrittellä ilmakehän hintaa: itse asiassa kyse on yhteishyvän varastamisesta! Myöskään

huutokaupan tuottoa ei välttämättä siirretä ta- kaisin ilmastomuutoksen torjuntaan.

Toinen kiista on hiilidioksidipako: pelko siitä, että EU rajoittaa päästöjä niin, että teol- lisuus ja suurpääoma muuttavat Euroopas- ta sinne, missä rajoitukset eivät ole kovia. Tämä on iso lobbausdebatti Brysselissä – ta- vallaan kiristystä.

Lisäksi Brysselissä keskustellaan offset- projekteista. Todellisuudessa kyse ei ole vä- hennyksistä vaan rajanvedosta ja kaupasta. Puhtaan kehityksen periaatteen mukaan tuot- tamalla projekteja globaalissa etelässä voi- daan ”vähentää päästöjä” ja näin saada EU:n päästökauppasysteemiin lupia saastuttaja. Toi- sella päästökaupakaudella (joka ulottuu vuo- teen 2012) näitä lupia on vain tietty määrä, mutta määrä on kaksinkertainen verrattuna tarvittaviin päästövähennyksiin. Toisin sanoen nykyinen vähennystavoite voidaan tuplata il- man että päästöjä itse asiassa lainkaan vähen- netään Euroopassa!

Ketkä sitten keskustelevat?

Kiistassa lupien antamisen ja huutokaupan kannattajien välillä jälkimmäinen argument- ti on progressiivisempi. Uusi ilmasto- ja ener- giapaketti puhuu sen puolesta. Tätä ehdotti komissio ja sitä tuki parlamentti, mutta vas- tassa ovat lobbarit, erityisesti Saksan teolli- suus. Myös jotkut maat, kuten Italia ja Puola, väittävät, että huutokauppavaihtoehto tuli- si liian kalliiksi – etenkin finanssikriisin myö- tä. Huutokauppa tukevat ympäristöjärjestöt. Offset-projekteja vähentäisivät muutamat kan- salaisjärjestöt, kuten Maan ystävät ja mepit, esimerkiksi GUE.

Keskusteluosapuolet ja koko EU:n politiikka on kuitenkin keskittynyt päästökaupan ym- pärillem. Minusta se on ongelmallisinta. Muis- taako kukaan, kuinka kymmenkunta vuotta

sitten unioni oli itse asiassa päästökaupaa vastaan ja ehdotti hiilidioksidiveroja?

Onko muita vaihtoehtoja?

”Muu” on hankala määrittellä, koska kyse on kaikenlaisista määrittelyistä, teollisuuden rajoituksista, suunnittelupolitiikasta (esimerkiksi energiatehokas rakentaminen) ja niin edelleen.

Tietyissä asioissa, kuten maataloudes- sa, olisi siirryttävä vähemmän kapitalistiseen suuntaan. Pitäisi lopettaa mansikkajogurtin lennättäminen kymmeniä tuhansia maileja eurooppalaisille kuluttajille.

Ja isojen sellutehtaiden rakentaminen kes- kelle sademetsää! Metsien tuhoutumisen ehkäiseminen on ratkaisevaa: se on ener- giantuotannon jälkeen suurin syy ilmasto- muutokseen.

Pitäisikö EU:lla olla ympäristöpolitiikka, joka keskittyy johonkin tiettyyn asiaan, vai pitäisikö ympäristöpolitiikkojen vain tapah- tua eri sektoreilla? Mitä pitäisi tehdä?

Mielestäni tarvitaan jonkinlaisia ylimeno- kauden vaatimuksia, perustavia rakenteel- lisiä muutoksia, jotka voivat ylittää jonkin yhden politiikan. Esimerkiksi syöttötarif- fit mahdollistaisivat muuten taloudellises- ti kannattamattoman uusiutuvan energian tuotannon.

Haitallisista kasvihuonekaasupäästöistä mo- net saataisiin hallintaan paremmin, jos niitä rajoitettaisiin laeilla, jotka kieltävät päästöt, mutta se menee jo nykyisen politiikan ulko- puolelle. Samoin kuten EU ei ”rajoita” talout- ta, se ei myöskään rajoita päästöjä.

Syöttötarifit antavat tuottajalle mahdol- lisuuden ostaa (tai tuottaa pienissä määrin) uusiutuvaa energiaa, joka ei ole kaupallises- ti kannattavaa. Se ei ole ratkaisu isoon ongel- maan, mutta vie meitä oikeaan suuntaan.

– Herään viiden aikaan aamulla miettimään EU:n ilmastopolitiikkaa, toteaa Oscar Reyes, joka keskusteli päästökaupasta ja ilmastopolitiikan paradokseista myös Euroopan Sosiaalifoorumissa, Malmössä.

Entä sitten ne biopolttoaineet? Mistä siinä kädenväännössä on kyse, ja mitkä ovat keskusteluaspuolet?

Biopolttoaineisiin liittyvät kiistat ovat selkeämpiä ja konkreettisempia. Alunperin konsensus, aina vihreitä meppejä ja ympäristöjärjestöjä myöten, ajatteli että biopolttoaineet ovat oikea ratkaisu. Vain muutamat ympäristöaktiivit vastustivat, kuten kollegani Corporate Europe Observatorysta – heidät määriteltiin fundamentalistihulluiksi ja jätettiin keskustelun ulkopuolelle – ja muutamat geenimanipulaation parissa toimineet ryhmät. He kuulivat biopolttoaineisiin liittyvistä ongelmista lähinnä Latinalaisesta Amerikasta: enimmäkseen maankäytöstä ja maattomuudesta.

Sen jälkeen kaikki ympäristöjärjestöt ovat vaihtaneet puolta. Yleisimmin väitetään, että päästölaskelmat biopolttoaineista on tehty väärin, koska niissä otettiin huomioon ainoastaan itse polttoaine, ei sen vaikutusta maankäytön muutokseen. Biopolttoaineiden tuottaminen vie tilaa sekä metsiltä (suora vaikutus) että muulta maatalousmaalta, joka edelleen vie tilaa metsiltä (epäsuora vaikutus). Tässä debatissa Maan ystävät ovat kunnostautuneet.

Mutta vasta yhteiskunnallinen muutos herätti. Ruokakriisin takia alettiin pohtia, onko biopolttoaineiden tuotannon maksimoiminen kuitenkin hyvä idea.

Yksi tärkeä väittely on ”ruoka vastaan polttoaine”, eli kiistellään siitä, mitä kasvaa tietyllä maaplantilla. Tästä toki kannattaa keskustella, mutta enemmän pitäisi pohtia, miten biopolttoaineiden tuottaminen vaikuttaa jat-

kossa ruoan hintaan – käytävähän maailman köyhimmät ihmiset 70–80 prosenttia tuloistaan ruokaan.

Ympäristö- ja kehitysjärjestöjen (kuten Oxfamini) esiin nostamat argumentit ovat saaneet ihmiset harkitsemaan, ovatko biopolttoaineet sittenkään niin hyvä vaihtoehto. Mitä tapahtuu, kun kilpailu ruoan tuotantotilasta kiristyy, millaisia ympäristövaikutuksia on odotettavissa, miten suhtautua yhden tuotteen plantaaseihin?

EU:n parlamentissa Vihreät, GUE ja muutamat pienet ryhmittymät ovat olleet kriittisiä, samoin jotkut komissaarit. Mutta vaikuttaa siltä, että kymmenen prosentin tavoitteesta kiinnipitämisestä käydyin keskustelun jälkeen biopolttoaineiden tukeminen jatkuu. Syynä on, että parlamentin tärkeimmät ryhmittymät, tärkeimmät teollisuusintressit (lobbaus erityisesti Brasiliasta on ollut voimakasta – Lulan visiittä ja Brasilian etanolintuottajien federaatiota UNICAA myöten) sekä kuljetuksen ja energiantuotannon lobbaajat ovat tukeneet biopolttoaineita ”energiaturvan” vuoksi.

Mutta joka tapauksessa ehdot, eli kestävän kehityksen kriteerit, ovat nyt tiukemmat kuin mitä ne olisivat olleet ilman kriittistä kampanjointia. Tämän vuoden prosessissa on ollut kyse juuri näistä kriteereistä.

Mitä tänä vuonna on siis tapahtunut?

Komiteoissa on runnottu päätöksiä selkeästi politiikasta. Näyttää siltä, että biopolttoaineiden 10 prosentin korvaamistavoite 2020 mennessä on mennyt läpi, mutta sentään kriteerit ovat tiukemmat kuin ensin ajateltiin.

Vihreät oli parlamentissa ainoa poliittinen ryhmittymä, joka äänesti kymmenen prosentin tavoitetta vastaan.

EU tekee myös optimistisia päätelmiä toisen sukupolven ja muuhun kuin ruokaan tarkoitettuista viljalajikkeista, jotka ovat pitkälle geenimuunneltuja.

Neste rakentaa Rotterdamiin ja Singaporeen kahta maailman suurinta uutta öljynpuhdistuslaitosta, joissa polttoaineeksi sekoitetaan rypsiöljyä ja palmuöljyä (mikä aiheuttaa vakavaa metsien katoa, erityisesti Malesiassa ja Indonesiassa) sekä eläinrasvaa.

Sähköpostissasi puhuit huolesta, että myös biopolttoaineen käyttö jätetään markkinoiden vastuulle. Yhdysvalloissa pelko on, että kohta tietynmerkkiset autot saavat biopolttoaineensa tai sähkönsä vain tietyistä paikoista. Eikö standardeja pitäisi luoda?

Tässä päästään keskusteluun uusiutuvan energian ja biopolttoaineiden eduista. Merkitävää ei ole vain se, mitä pakoputkesta tulee ulos. Myös hydrogeeni on vaihtoehto, mutta nykyään sekin tehdään fossiilipolttoaineesta. Jos sähköauton sähkö tuotetaan kivihiihällä, vaihtoehto on öljyäkin pahempi. Mutta markkinavoimia ei ympäristö kiinnosta: niitä kiinnostaa se, mikä on halpaa.

Itse asiassa tärkein onkin ongelma, joka jää näiden kahden varjoon: miten vähentää energiankulutusta?

Aivan. Nyt tiedät miksi en nuku hyvin, kun mietin EU:n ilmastopolitiikkaa. Etenkin kuluttajapuolella tärkeintä on energiatehokkuus. Esimerkiksi 40–50 prosenttia hiilidioksidipäästöistä liittyy tavalla tai toisella rakentamiseen. Suuressa osassa Eurooppaa rakennusstandardit ovat heikkoja. Kulttuurista muutosta kaipaavat muun muassa rakentajat ja arkkitehdit. **YD**

Emilia Palonen on Ytimen päätoimittaja. Hän ihmetteli energiakeskusteluja Yhdysvalloissa syksyllä 2008.

Kuvat: Riitta Oittinen

Keskeisiä ilmastopolitiikan ongelmia:

- Halvimmat leikkaukset eivät välttämättä ole tehokkain muutos
- Poliitiikka ei inspire...

Kirjoittaja on YTT ja Euroopan parlamentin jäsen (sd.)

MIKÄ MÄTTÄÄ Euroopan parlamentin NÄKYVYYDESSÄ?

[USEIN ARVELLAAN, että Euroopan parlamentti ei kiinnosta jäsenmaiden kansalaisia. Kummallista: parlamentti on ainoa unionin elin, johon kansalaiset voivat vaikuttaa demokraattisesti suorilla vaaleilla ja parlamentilla on vaikutusvaltaa. EU-parlamentissa tehdään lakeja kaikkia EU-maita varten ja peräti 60–70 prosenttia Suomen lainsäädännöstä on nykyisin EU-peräistä.

Miten tämä näkyy toimittajaresurssoinnissa? Brysselissä on suomalaisia kirjeenvaihtajia noin tusina. Helsingissä eduskuntaan on akreditoitu peräti 128 toimittajaa ja 70 kvaajaa.

Entä ovatko Euromepit kotimaisia poliitikkoja vaikeammin tavoitettavissa? He ovat yleensä maanantaiaamusta torstai-iltaan ulkomailla, jolloin heitä on vaikeampi tavoittaa. Kuitenkin kännykkä tavoittaa heti ja kaikkialta.

[ONKO EU-parlamentin tiedotus hoidettu perin huonosti? Ei. Parlamentti on järjestänyt tiedotusvälineille erinomaiset työskentelytilat. Tiedotustilaisuuksia varten on salitulkkauskeskus ja vapaasti käytettävät radio- ja televisiostudiot. Parlamentissa täysistuntoja voi seurata televisiosta ja Internetin välityksellä niitä voi katsoa kaikkialla maailmassa. Tulevaisuudessa myös valiokuntien työskentelyä voi seurata Internetistä silloin, kun niissä käsitellään kansalaisia tai lobbareita kiinnostavia asioita.

Tiedotustilaisuuksia järjestetään runsaasti ja jokaisessa jäsenmaassa on parlamentin tiedotustoimisto.

Paikalla olevat tiedotusvälineet kertovat mielellään paitsi äänestysten tuloksista myös skandaaleista, jos niitä vain on näkyvissä. Liian vähälle huomiolle jää asioiden pohdinta ja analyysi. On ymmärrettävää, että taitavakaan toimittaja ei ehdi puolen minuutin katsauksessa antaa kattavaa kuvausta päätöksen taustoista. Valitettavaa on, että myös kirjoittavien toimittajien analyysi jää usein niukaksi.

Kun parlamentin toiminta ei saa ansaitsemaansa julkisuutta, se ei saa legitimitteettiä. Komissio on vain lainsäädännön val-

misteluelin, mutta sieltä löytyy usein tuoreita uutisia. Niinpä toimittajakunnan pääosa on mukautunut komission päivittäisiin tiedotustilaisuuksiin. Ne ovat kuin lähibaarin päivän pannu, tarjolla aina kello kaksitoista, valmiiksi paistettuna. Myös neuvostolla on sen kokoontuessa kiinnostavaa sanottavaa ja niin sekä komissio että neuvostot kilpailevat median huomiosta.

Ministeri on aina ministeri, vaikka saattaisi vaikuttaa lopputulokseen vähemmän kuin parlamentin kannan valmistellut jäsen.

Monien mielestä EU-parlamentti vain muotoilee muiden laatimia pohjatekstejä, vaikka tosiasiasa parlamentti on ohjannut komissiota jo etukäteen lausunnoillaan.

Toimittajakunnan pääosa on mukautunut komission päivittäisiin tiedotustilaisuuksiin. Ne ovat kuin lähibaarin päivän pannu, tarjolla aina kello kaksitoista, valmiiksi paistettuna.

[SUOMESSA eduskunta ei nykyisen valtiotiedotusvälineiden vallitessa ja vahvojen enemmistöhallitusten aikana pysty juuri kajoamaan hallituksen esityksiin. Euroopan parlamentti sen sijaan muuttaa pääosaa lakiteksteistä. Kun ei ole hallitus-oppositio-asetelmaa, rajat vedetään aatteellisten ja muiden jakojen mukaisesti.

Kirjeenvaihtajat ovat valitelleet suomalaisten kotitoimitusten vähäistä kiinnostusta parlamenttiaiheisiin. Asiat kehittyvät hitaasti ja ovat monimutkaisia. Monikansallinen demokratia on uutta ja vaikeaa. Tutua on ylikansallinen harvoinvalta. Olemme tottuneet siihen, että suuri valta Euroopassa on sanelija.

Talvella 2006 tiedonvälityksestä vastaava varapuheenjohtaja **Margot Wallström** julkisti kansalaisosallistumiseen kannustavan ohjelman. Päätösten mainostamisen sijasta oli tarkoitus osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Syytä olikin, sillä unionin virkamiespohjainen televisiokanavaakaan ei ole löytänyt yleisöjä. Ammattitaidon puutteen myönsi myös komissio.

Tiedottaminen ei yksin riitä. Unionin kysymyksiä on pohdittava perusteellisesti kouluissa ja politiikassa, tietoyhteiskunnan välineissä, jokapäiväisessä elämässä.

Ne, jotka tietoa eniten turvakseen tarvitsisivat, sitä vähiten etsivät. Tilanteen muuttajien kärjessä voisi olla Yleisradio. **YD**

EUROOPAN SOSIAALIFOORUMI

keräsi jengit

KUVA: EMILIA PALONEN

Onko Euroopan sosiaalifoorumista on tullut ESF- ja wanna-be aktivistien vaihtoehtomessut vai oikea kokoontumistila; erilaisten pikkuryhmittymien omien kampanjoiden näyttely vai eliittikokous? miettii **Emilia Palonen**.

Vaihtoehtolehtien sessioon eivät kaikki halukkaat mahtuneet. Brasilian *Le Monde diplomatique*n **Antonio Martinsin** ja kollegojen keskustelua tärkeämpää oli tlla vaihtoehtolehdistön käytännön ongelmille ja yhteistyölle.

Suomalaisten ja venäläisten ryhmä oli suurin ja lähes ainoa yhteisbussikuljetus Malmön Sosiaalifoorumiin syyskuussa 2008. Vähintään siinä mielessä lähinnä Vasemmistonuorten järjestämä kuuden bussin matka oli menestys. Kuu-kausitolkulla järjestetyn matkan mainostus oli myös vienyt eteenpäin ESF:n viestiä.

Sosiaalifoorumi on tapa mainostaa erilaista vaihtoehtotekemistä siellä missä se milloinkin järjestetään. Tähän liittyy eri pikkuryhmittymien – tai ruotsalaisten ammattiyhdistysten – omat kojut, esitteet, kirjat, rintanapit, minttukarkit, pullonavaajat... Tälläkin kertaa ESF:n käytyäni tiedän taas paremmin mitä tapahtuu ympäri Eurooppaa.

Muutamaa viikkoa myöhemmin Rauhan-aseaman jälkilöylytilaisuudessa puitiin ESF:ää. Kiinnostavia seminaareja ja keskusteluja oli ollut. Osa tulkkauksista toimi, Babel aina yrit-

tää. Vaikka helmiä löytyi, seminaariohjelma oli aika epäonnistunut. Yksi ongelmista oli runsauden pula, opastusta ei ollut ja piti päättää, että menee sinne mihin ehtii ja pääsee.

Tapahtumat oli ripoteltu ympäri kaupunkia. Oli vaikea siirtyä paikasta toiseen, ja kriittistä massaa ei syntynyt mihinkään. Olennaisesti sosiaalifoorumiin liittyvä spontaani tuttuihin törmääminen tai jonkin uuden löytäminen ei ollut yhtä helppoa, kuin keskitetysti sijoitetussa ESF:ssä. Venäläisetkin oli segregoitu seminaarituloihin maahanmuuttajakaupunginosaan. Suomalaisbussit ajoivat osanottajia ympäri Malmöä, mutta heillä ei ollut mitään vastata kävijöiden kyselyihin, ei virallista ohjelmaa eikä paikallisia karttoja.

Vaihtoehtomessujen lisäksi ESF on foorumi, jolla luoda sosiaalisia verkostoja, niin omalta alalta kuin ihan muuten vaan. Seminaarien sijaan istutaan kahviloissa. Kansainvälisesti

verkostoituneet aktivistit kuten **Laura Tuomi-**nen ja **Mikko Sauli** tapaavatkin ESF:ssä eurooppalaisia kollegoja ja kavereita – ja parantavat maailmaa koko sanonnan laajuudessa.

– ESF:ssä oli parasta tavata vanhoja tuttuja, joihin olin tutustunut eurooppalaisissa aktivistitapahtumissa. Ja tutustua Suomen aktivisteihin. Seminaareissa en ehtinyt käydä kauheasti, olin kyllä muutaman päivän vapaaehtoisena ”töissä” seisoskelemissa niiden edustalla. Tärkeä oli myös kansainvälisen COP15:en mobilisaatiota valmistelevan ilmastoliikkeen kokous. Lisäksi KlimaKrok (Ilmasto-Reclaim The Streets, RTS) ja sitä seurannut toinen RTS olivat hauskoja. Ilmasto-RTS olisi hienoa järkätä Helsingissäkin, kertoo **Soile Maanystävistä**.

Kaikenlaisia kohtaamisia tulee mielenosoituksissa, olivat ne sitten virallista ESF-ohjelmaa tai eivät. Kokemuksia siitä, ettei ole yk-

Talous, sota & SOSIAALIFOORUMI

Rauhanliike järjesti Euroopan sosiaalifoorumissa syyskuussa kymmeniä keskustelutilaisuuksia. Eurooppalainen rauhanliike on voimissaan, mutta osallistuva pasifisti kaipasi jonkinlaista ryhtiä. Ei ollut oikein laitaa, että päätöspäivänä järjestettiin viisi päällekkäistä sessiota, joissa suunniteltiin rauhanliikkeiden rajat ylittävää yhteistoimintaa, toteaa **Kalle Kallio**.

Yksi foorumin ajankohtaisimmista seminaareista liittyi sodan taloudelliseen hyödyntämiseen. Kun länsimaat käyvät sotaa Irakissa ja Afganistanissa, rauhanliikkeet ovat yhä enemmän alkaneet kiinnittää huomiota siihen, miten sotatoimet rahoitetaan ja niitä tuetaan Euroopasta käsin. Vaikuttaisi siltä, että ydinaseiden vastaisista kampanjoista tunnetut aurantakojat tulevat jatkossa toimimaan aiempaa enemmän tavalisia sotilastukikohtia vastaan.

Maltillisempien pasifistien työkalupakissa talouskysymykset näkyvät asevienttiin ja pankkeihin kohdistuvina kampanjoina. Esimerkiksi Espanjassa ja Belgiassa on viime vuosina ryhdytty selvittämään pankkien kytköksiä ase-teollisuuteen ja asekauppaan. Rauhanaktivitit ovat saaneet selville epämiellyttäviä omistussuhteita ja likaisten asekauppojen luotottamista. Pankkeihin suunnatut kampanjat ovat

erityisen ajankohtaisia pankkikriisin riehussa maailmalla: tavallisten asiakkaiden varoja on sijoitettu vastuuttomasti ja epäeettisesti.

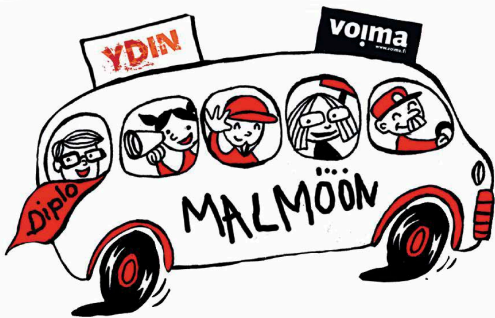
Kaksinaismoraalia vastaan

Perinteisesti rauhanliike on seurannut asevientiiä. Sadankomiteakin tekee selvitystä suomalaisesta aseviennistä. Espanjassa vastaava raportti on valmistunut, eikä lopputulos ollut kovin mairitteleva. Euroopan unionin hyväksymiä vientisäädöksiä kierretään varsin avoimesti.

Sosiaalifoorumin yhteydessä järjestettiin myös mielenosoitus Malmössä lasertähtiä valmistavan Aimpoinin tehtaalla. Pikemmin kuin tähtäinten valmistuksen kieltämisestä mielenosoituksessa kyse oli pikemminkin länsimaisen aseviennin kaksinaismoraalista. Aimpoin vie tuotteitaan erityisesti Yhdysvaltoihin, joka käy sotaa niin Irakissa kuin Afganistanissa. Asevientiiä sotaa käyvään maahan on vastoin niin Ruotsin kuin Euroopan unioninkin asevientikäytäntöjä.

tyisesti pankkialan ammattijärjestöjen kanssa yhteistyössä. Pankkien henkilöstö ei tiedä, miten asiakkaiden varoja sijoitetaan. Pankki voi luotottaa asekauppaa, rypälepommien ja uraaniaseiden tuotantoa tai sijoittaa ase-teollisuuteen. Eettinen yhtiö ei harjoita asekauppaa työntekijöidensä selän takana.

Pankkitoiminnassa keskeistä on luottamus. Asiakkaat eivät halua rahojaan käytettävän vastuuttomalla tavalla, vaikka se antaisikin paremman tuoton. Belgiassa aktivistit perustivat Ace Bank -nimisen yhtiön, joka lupasi investoida sijoitukset epäeettisesti mutta ehdottoman tuottavasti. Ace Bankissa rahoilla hakataan aarniometsiä, valmistetaan kulutus-tavaroita lapsityöllä ja myydään aseita kehitysmaihin. Kun viranomaiset sulkiivat pankin, aktivistit väittivät tämän johtuneen Ace Bankin avoimuudesta. Se erosi muista pankeista vain kertomalla, mihin talletukset todella käytetään. **YD**

sin tekemässä parastaan paremman maailman puolesta.

Tärkeintä on tila, jonka ESF muodostaa, miten avoin se onkaan. Ongelmia riittää ohjelman muodostamisesta ja tilojen järjestämisestä aina huoleen yhtenäisten poliittisten päätösten puutteesta. Ehkä myös ESF-aktivistien ja heidän järjestöjensä muuttumisesta itseään tuottavaksi vaihtoehtoliitiksi. **YD**

ESF:n lopputulokset: <http://www.esf2008.org/outcomes/list-of-outcomes>

Emilia Palonen on Ytimen päätoimittaja. Hän järjesti vaihtoehtomediasessiota ja lukijamatkan Malmöön ESF:ään.

Pankkialaisuus paljastuu

Belgiassa kansalaisjärjestöt ovat yrittäneet vaikuttaa pankkien toimintaan sisältäpäin, eri-

Kalle Kallio on Sadankomitean puheenjohtaja.

Vaihtoehtolehdet marginaalissa

Paitsi että järjestimme lukijamatkan ESF:ään, Ydin otti päävastuun vaihtoehtomedian ainoasta seminaarista ESF:ssä, yhdessä suomalaisten (*Ny Tid*, *Voima* ja *Diplo*) sekä muiden Eurotopia-lehtiä (*Red Pepper*, *El Topo viejo*) ja yhdysvaltalaisen *Yes!*-lehden kanssa.

Taistelun sessiomme puolesta, vaikka järjestäjät pyrkivät marginalisoimaan meitä. Järjestäjät halusivat laajaa keskustelua ja vaihtoehtolehtiä toimijoita Brasiliasta ja Yhdysvalloista. Ehdottamamme käytännön toiminta ei kiinnostanut, vaikka ohjelmanrakennuksessa meihin yhdistyneet lehdet kannattivat sitä.

Päädyimme kompromissiin: ruotsalainen SF-aktiivi veti puolikkaan seminaa-

rista, ja me toisen puolen. *Ydin* kutsui ensimmäiseen osuuteen **Antonio Martinsin** Brasilian *le Monde diplomatique* Ulkoministeriön tuella. Vaihtoehtolehti yhteistyössä päästiin alkuun.

Varasin ja maksoin toiseksi pienimmän huoneen, noin sadalle hengelle. Saimme huoneen, jonne mahtui vain 60 ihmistä. Kymmeniä käännettiin jo alaovella. Vaihtoehtomediamedia oli suosittu mutta marginaalissa.

Sosiaalifoorumi ei ylitä montaa uutiskynnystä. Se tarvitsisi hyvät suhteet vaihtoehtomediaan.

Emilia Palonen

Vastalääkkeitä demokratian kriisiin

Ei ole kovinkaan omaperäistä puhua laskevista äänestysprosentista ja poliitikkoja kohtaan tunnetusta epäluottamuksesta aikaamme leimaavana demokratian kriisinä. Usein väitetään, että uudet politiikan muodot, kuten yhteiskunnalliset liikkeet ja omaehtoinen tiedonvälitys internetissä, paikkaavat heikkenevää edustellista demokratiaa, minkä vuoksi kriisi ei olekaan niin paha kuin huolestuneimmat esittävät.

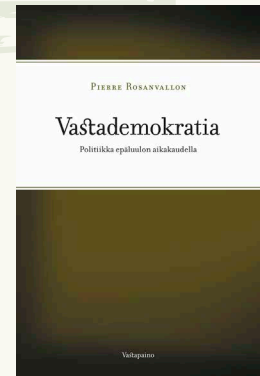
Rosanvallon tuo esiin tärkeän, demokratian kriisiä koskevassa keskustelussa liian vähälle huomiolle jääneen historiallisen näkökulman. Edustuksellista järjestelmää haastamaan pyrkivät politiikan muodot, kuten yhteiskunnalliset liikkeet, ovat kuuluneet demokratiaan kautta sen historian. Näitä politiikan muotoja Rosanvallon kutsuu vastademokratiaksi.

Vastademokratiassa on kolme muotoa: valvonta, torjunta ja tuomitseminen. Valvojina

kansalaiset tarkkailevat päätösten valmistelua, paljastavat poliittisia skandaaleja ja evaluoivat politiikan toimeenpanoa. Torjuntavallan käyttämistä on vallanpitäjien pakottaminen luopumaan lakiehdotuksesta esimerkiksi mielenosoituksin. Tuomiovaltaa kansa käyttää haastamalla päätöksentekijöitä oikeuteen tai äänestämällä heidän erottamisestaan.

Vastademokratia on yhtä tärkeä osa yhteisten asioiden hoitamista kuin edustukselliset insti-tuutiot. Vaikka poliittisia päätöksiä työkseen tekevistä voi olla joskus hankalaa, että valvovat, torjuvat ja tuomitsevat kansalaiset sekaantuvat heidän työhönsä, on heidänkin muistettava, että ilman vastademokratiata edustuksellinen demokratia on vaarassa korruptoitua tai vähintään taantua epäpoliittiseksi asioiden hoiteluksi, joka ei enää kiinnosta kansalaisia.

Tuomas Ylä-Anttila

Pierre Rosanvallon
Vastademokratia
– politiikka epäluulon
aikakaudella

Vastapaino 2008, 308 s.

Kirpeää tuuletusta

Mikä vasemmistoa vaivaa? liittyy viime aikoina esiin nousseiden, vasemmistolaisuuden tilaa käsittelevien kirjojen joukkoon. Uschanov lyö pöytään yhdeksän teesiään, joiden hän näkee vieraannuttavan ihmiset vasemmistosta, vaikka nämä hiljaisesti tukisivatkin samoja tavoitteita.

Uschanov korostaa malttia, empiiristä asia-aineistoa ja tapauskohtaisuutta yli kategoristen ideologisten jäykkyyksien. Kirja on raikasta ja kirpeää tuuletusta, josta itses-tään löytää paljon huomautettavaa – mikä ei suinkaan ole haitta. Uschanovin teksti nimittäin haastaa dialogiin, osallistumaan poliittiseen keskusteluun.

Tero Vainio

Tommi Uschanov

Mikä vasemmistoa vaivaa?

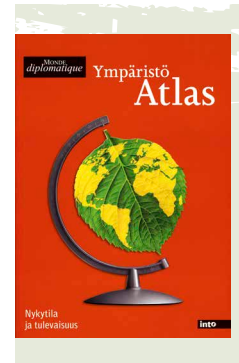
Teos, Teesi, 2008, 222 s.

Ympäristökysymyksen kuvasto

Le Monde Diplomatique -lehden toimituksen tuottama *Ympäristö-atlas* tarjoaa yleiskatsauksen tärkeimpiin ympäristöongelmiin ja niiden haasteisiin. Kirjan näkökulma on laaja, ja se pyrkii osoittamaan sekä ympäristöongelmien moninaisuuden että niiden yhteiskunnalliset kytkökset.

Parhaimmillaan se onnistuu osoittamaan ympäristöpolitiikkaan liittyvät mahdolliset ristiriidat ja pohtimaan tapoja välttää niitä. Laajan kirjoittajakunnan tekstit vaihtelevat kuitenkin tasoltaan, ja jotkin suurpiirteisesti kirjoitetut osiot häiritsevät lukijaa.

Ville Lähde

Ympäristöatlas

Nykytila ja tulevaisuus

Into 2008, 110 s.

Olli Löytty

Maltillinen huru

Teos, Teesi, 2008, 217 s.

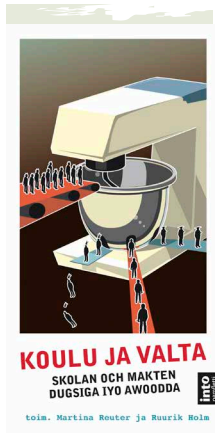
Ambomaalla ja taas Suomessa

Tämä kirja kannattaa ostaa pukinkonttiin sille, joka tahtoo lähteä (mielikuvitus)matkalle Afrikkaan ja/tai itseensä. Löytty käy läpi myös omaa ulkosuomalais-ambomaalais taustaansa. Kirja on kuin ikkuna mustaan Afrikkaan ja länsimaisiin käsityksiin siitä, ja toisaalta Suomeen ja suomalaisuuteen. Kolonialismi, jälkikolonialismi, ”kulttuurin” ”tuottaminen” ja toiseuden kohtaaminen ovat pääosassa. Oikeastaan kulttuuri ei näyttäydä vain ”ihmisiä toisistaan erottavana tekijänä” (s. 134) vaan – kenties sen seurauksena – myös yhdistävänä.

Emilia Palonen

Sivustolla julkaistaan mielellään uusia kirja-arvosteluja vastailmestyneistä kirjoista.

Huippuyksilöiden tuotantolaitos

Martina Reuter ja Ruurik Holm (toim.)

Koulu ja valta

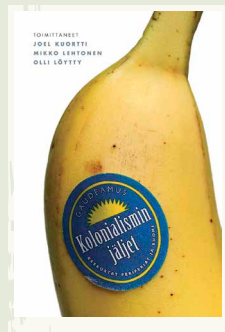
Into 2008, 121 s.

Yhteiskuntapoliittinen ajatushautomo Vasemmistofoorumi on koostanut kriittisen puheenvuoron koulusta ja sitä ympäröivistä ilmiöistä. Pamfletissa tarkkaillaan koulua yhteiskunnan valtarakenteiden puristuksessa asiantuntijoiden, opettajien, oppilaiden ja maahanmuuttajien näkökulmasta.

Selvimmän kritiikki osuu koulujen luomaan ihmiskuvaan. Koulut nähdään huippuyksilöitä ja tuottavia kansalaisia tekevänä laitoksena. Tietomäärät kasvavat jatkuvasti ja oppilaiden tarpeet jäävät jalkoihin. Luovuudelle ja sivistykselle ei ole enää tilaa.

Tuomas Urho

Hybridi, diaspora, ynnä muut: Suomessa?

Joel Kuorti,
Mikko Lehtonen ja
Olli Löytty (toim.)

Kolonialismin jäljet

Gaudeamus 2008,
320 s.

Jälkikolonialistinen teoria (Said, Spivak, Bhabha, Brah) saapui Suomeen, mukanaan paikallistapauksia Suomesta. Hyvä näin. Tekijät nostavat pointteja suomalaisen kulttuurin hybridisyydestä ja sekoittuneisuudesta, maahanmuuton haasteista ”keskustan periferiassa”. Toki ”suomalaisuuden uudelleenkuvitteleminen” auttaisi ”sietämään” maahanmuuttajia, perinteisiä etnisiä vähemmistöjä ja ”niin sanotun kantaväestön erilaisuutta” (s.117).

Teoreettikkoja yhdistävää taustaa ei juuri käsitellä: toimittajia vaivaa etenkin Derrida-vaje. Hybridius ei ole vain tuontitavaraa, alkuperäistä/uutta ei ongelmallista. Miksi muuttoliike Suomeen on enemmän kolonialistista kuin poismuutto (Ruotsiin, Amerikkaan tai Ambomaahan)? Eikö suomalaisuutta uudelleenkuvitella ja -tuoteta jatkuvasti – n-sanojen käytössä, saamelaisvitsejä kertoessa, kotimaisissa musiikkivideoissa ja maahanmuuttajakirjallisuudessa sekä jälkikolonialismista kirjoittaessa tämän kirjan teemoja nimetäkseni – samalla kolonialismin jälkiä toistaen tai muuntaen?

Emilia Palonen

Keijo Korhonen

George W. Bushin pelon perintö Pax Americana

WSOY, Barrikadi,
2008, 304 s.

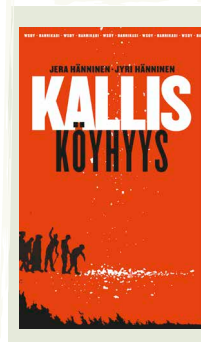
Pax Americana

Takavuosien Keijo Korhonen muistetaan sivari- en pilkkaajana. Eikä hän tuoreessa pamfletissaan kaadu puheitaan, mutta näyttäytyy nyt vahvasti Sadankomitea -henkisenä pasifistina. Ehkä ikä on lisännyt viisautta?

Pax Americana –pamfletin julkaisuajankohdan valinnassa sekä Korhonen että kustantaja ovat aivan ilmeisesti taiteilleet kahden paineen välissä. Mukaan piti saada mahdollisimman paljon Yhdysvaltojen presidentinvaalikamppailun käänteitä, mutta toisaalta piti ennättää markkinoille hyvissä ajoin ennen vaaleja, jotta kirjalle jää reilusti myyntiaikaa.

Kirja kuitenkin säilyttää kuranttiutensa vaalien jälkeenkä. Se on loistava analyysi George W. Bushin hallinnon politiikasta.

Kalevi Suomela

Jera ja Jyri
Hänninen

Kallis köyhyys

WSOY, Barrikadi,
2008, 192 s.

Veljekset suorasukaisina

Tämä pamfletti haukkuu säästelemättä rikkaat saalistajat ja hyvinvoivat välinpitämättömät köyhien kurjistamisesta. Tuoreimpina verenimijöinä esitellään pikaluottofirmojen lisäksi yritykset, joille julkinen sektori-kin siirtää velkoja perittäviksi.

Uusin leimasin taas on maksuhäiriömerkintä Suomen Asiakastiedon luottotietorekisterissä. Se voi estää rutiininomaisesti asunon ja työpaikankin saannin.

Pekka Peltola

Pidemmät arviot kirjoista ovat luettavissa
Ytimen verkkosivuilla

www.ydinlehti.fi

VAPAA- KAHLITTU SANA!

Taide suomettuu, kun valtio puuttuu sananvapauteen erilaisin toimin. Myös uskonnot toimivat tehokkaina sanan kahlitsijoina. Uusliberalistinen talous vapauttaa tai vangitsee sanan kuitenkin aivan uudella tavalla. Kriittisen toimijan onkin jälleen aika kysyä: mitä todella tapahtuu, kirjoittaa **Rita Dahl**.

Länsimaisen kulttuurin piirissä sananvapaus on 2000-luvulla lähes rajatonta: seksuaaliset ja muut tabut on rikottu ja kirjailijat tuntuvat kärsivän korkeintaan kyvyttömyydestä ja malttamattomuudesta kertoa lukijoilleen ihmisyyden kannalta olennaisista asioista.

Kirjallisuus on eriytynyt joko pienten eliittilukijoiden vaativaksi lukemistoksi tai suurten massojen helposti sulavaksi viihdeksi. Merkityksellisten sisältöjen sijaan pinnallinen paljastuskirjallisuus houkuttelee yhä epäkirjallisemmin keinoin audiovisuaaliseen todellisuuteen kasvaneita uusia lukijoita.

Tällaisia kauhuvisioita voi rakennella mielessään aikana, jolloin kirjailijoiksi ovat ryhtyneet myös poliitikot, talous- ja taide-elämän vaikuttajat sekä urheilumaailman toimijat.

Globalisoituvissa, suurten tuottovaatimusten kuormittamisessa länsimaissa kirjallisuus nauttii uudeltaisesta, pinnallisesta vapaudesta. Ennen tarkasti vaietusta yksityisestä on tullut yhä julkisempaa ja paljastuskirjat ovat vakiintuneet osaksi kustantamoiden julkaisuohjelmia. Niin faktan kuin fiktion muotoon puettujen hätkähdyttävien tarinoiden lisäksi suuria yleisöjä koskellaan yksityiselämän rankoilla, elämän suunnan muuttaneilla kokemuksilla.

Esimerkiksi entinen huippu-urheilija **Heli Kruger** ponnahti lukevan yleisön tietoisuuteen kahden naisen välisestä rakkautesta kertovalla romaanilla *Olen koskettanut taivasta* (2005). Sananvapauden ulottuminen sänkykamareihin ja politiikan perähuoneisiin on totista totta. Mutta onko tosiaan kyse todellisesta vai markkinoiden ja poliittisen korrektiuden nimissä tuotetusta vapaudesta?

Sanansäilä yhteisönrajoilla

Suomen 2000-luvun vakavimmat sananvapausongelmat ovat esiintyneet kirjallisuuden sijasta kuvataiteissa. **Ville Rannan** profeetta Muhammadin ihmiskasvoisena kuvannut sarjakuva hyllytettiin, koska hän kuvasi Muhammadia Koraanin vastaisesti. Mainostajat pelkäsivät sarjakuvan suuttuttavan islamiuskoiset. Rannan sarjakuvan miekka oli kaksiteräinen: islamin lisäksi kritiikin kohteena olivat suomettuneet suomalaiset poliitikot, jotka kumartavat jokaiseen ilmiansuuntaan välttääkseen suuttuttamasta ketään. Pääministeri **Matti Vanhanen** ja presidentti **Tarja Halonen** pyytävät anteeksi, kun Tanskan lähetystön edessä palaa maan lippu.

Suomen rikoslaki ei huomioi juuri nyt poliittisen taiteen tarvitsemaa laajempaa sananvapautta. Kuvataiteilija **Ulla Karttunen** sai Neitsyhuorakirkko-teoksestaan toukokuussa 2008 langettavan tuomion, koska hän oli käyttänyt materiaalina Internetin lapsipornomateriaalia. Karttunen vetosi oikeuteensa käyttäen taiteilijana materiaalia, joka on verkossa vapaasti saatavissa. Poliittisen taiteen eräs tehtävä on tehdä ilmiö näkyväksi ja osoittaa, kuinka helposti kyseiseen materiaaliin pääsee käsiksi. Suomen rikoslain mukaan kuitenkin kaikki lapsipornografiaa sisältävä taide on rikollista.

Tiiviit etniset yhteisöt, kuten romanit, suhtautuvat erityisen herkästi tapojaan koskevaan arvosteluun. 13-vuotiaana romaniyhteisöstä omille teilleen lähtenyt kirjailija, kuvataiteilija **Kiba Lumberg** on sekä romaaneissaan *Musta perhonen* (2004) ja *Repaleiset siivet* (2006) että mediaesiintymisissään kyseenalaistanut yhteisön tapoja ja kajonnut romaniyhteisölle arkoihin aiheisiin ja perinteisiin tapoihin, kuten verikostoon

ja alkoholinkäyttöön, ja suututtanut vanhoillisimmat yhteisön jäsenet. Maahanmuuttajakirjailijoiden lisääntyessä myös monimutkaisemmat sananvapausongelmat tulevat ajankohtaisiksi.

Suora ja epäsuora valtiosensuuri

Pahimmin kirjailijoita kohdellaan yhteiskunnissa, joissa valtiokoneisto vastaa sensuurista suoraan tai epäsuoraan. Arkojen aiheiden, kuten poliitikkojen erilaisten kytkentöjen tutkiminen, saattaa johtaa murhiin. Kriittisten toimittajien työ on erityisen hengenvaarallista muun muassa Meksikossa ja Venäjällä, jossa on tapettu kymmeniä toimittajia vuodesta 1996 lähtien.

Lisäksi Venäjällä on ollut voimassa vuoden 2006 alusta lähtien kansalaisjärjestölaki, joka hankaloittaa erityisesti ulkomailta taloudellista tukea saavien kansalaisjärjestöjen toimintaa. Järjestöihin tehdään vero- ja yllätysratsioita ja niiden toimintaa vaikeutetaan. Monesti kirjailijat ja toimittajat tekevät työtä näissä omatuntokeskuksissa.

Kiinassa kriittiset toimittajat ja kirjailijat toimivat Internetissä, josta heitä myös napataan. Kiinan valtion Internet-sensuuri on tehokasta yli 30 000 hengen poliisivoimien ja maailmanlaajuisten IT-yritysten Googlen, Yahoon, Microsoftin ja Ciscon kanssa tehdyn yhteistyön ansiosta. Kiinassa on vangittu yli 40 Internet-toisinajattelijaa, joita syytetään Kiinan valtion vastaisuudesta. Pisimmän, kahdeksan vuoden tuomion saanut **Shi Tao** istuu edelleen vankilassa, eikä häntä vapautettu Pekingin olympialaisten alkaessa ihmisoikeus- ja sananvapausjärjestöjen kampanjoista huolimatta.

Monet valtiot rajoittavat aktiivisesti kirjailijoiden ja toimittajien sananvapautta myös lainsäädännöllisin keinoin. Tunnetuimpia esimerkkejä on EU-jäsenyyttäkin hakevan Turkin rikoslain keskustelua herättänyt pykälä 301, jota ihmisoikeus- ja sananvapausjärjestöt ovat vaatineet poistettavaksi kokonaan. Pykälän tunnetuin uhri on **Orhan Pamuk**, joka joutui pakenemaan Yh-

dysvaltoihin syytettyään Turkia Armenian kansanmurhasta.

Saman pykälän perusteella äärinationalistit murhasivat tam-mikuussa 2007 *Argos*-lehden päätoimittajan **Hrant Dinkin**. Artiklaa lievennettiin huhtikuussa 2008 muuttamalla ”turkkilaisuuden halventaminen” ”Turkin kansan halventamiseksi”. Suuri osa artiklan vanhasta sisällöstä jäi kuitenkin edelleen voimaan.

Islam kaiken yllä

Yksi sananvapauden laajimmista rajoitteista on uskonto, erityisesti islam. Islam tekee miehestä perheen pään monessa asiassa, eikä itsenäisiä ja luovia naisia suvaita. Seksuaalisuus ja naisen asema ovat erityisen arkoja aiheita. Vanhentunut lainsäädäntö ei auta modernisoimaan taantunutta.

Esimerkiksi Egyptissä on voimassa ottomaaniajalta peräisin oleva Al Hesba -laki, joka mahdollistaa sen, että kuka tahansa voi nostaa syytteen mistä tahansa yksittäisestä lauseesta, joka ei miellytä. Potentiaalisia sananvapauden uhkaajia niin länsimaissa kuin kehitysmaissa ovat usein ”kansan syvät rivit”.

Maailmantalouden ja -politiikan muutokset tulevat suomettamaan sananvapautta entisestään. Kansallisen sulkeutuneisuuden ja kansallisvaltioajattelun nostaessa jälleen päätänsä eri puolilla maailmaa sananvapauden suometumisella on otollinen kasvu-alusta myös Euroopassa, jonne saapuu vieraita vaikutteita niin idästä, lännestä kuin etelästä. Vielä on hämärän peitossa, tulevatko uudet vaikutteet liudentamaan vai rajoittamaan eri maiden sananvapautta. **YD**

Rita Dahl on Suomen PENin varapuheenjohtaja, kirjailija ja vapaa toimittaja.

Kuvat: kirjailijoiden arkistot.

Saudiarabialaiset naiskirjailijat ammentavat idästä ja lännestä

Arabimaissa islam on tärkein sanomisen vapautta rajoittava tekijä. Saudi-Arabiassa myös perinteinen heimoyhteiskunta vaikeuttaa erityisesti naiskirjailijan työtä.

– Jokainen sukupolvi on tuonut esiin erilaisia runoilijanjäniä. Erityisesti 1970-luvulla saudirunous vapautui perinteisen runouden konventioista ja liikahti kohti modernia, kertoo runoilija **Fowziyh Abu Khalid**, joka opettaa King Saudin yliopistossa muun muassa nais-tutkimusta ja saudiyhteiskunnan analyysejä.

Fowziyh Abu Khalid aloitti uransa vuonna 1973 vapaata säettä viljelleellä runoteoksella *Until They Kidnap You on Your Wedding Night*, joka radikaaluitensa vuoksi julkaistiin Libanonissa.

– Persianlahdella kirjoitettiin vielä tuoloin kuten esi-isät olivat kirjoittaneet. Vapaa säemuotoinen runo koettiin erityisen radikaaliksi, koska esittäjä oli nainen. Aiheitani

olivat tribalismi, arabialainen nykynainen ja naisen vapauden eri aspektit sekä Saudi-Arabi-an vapaustaistelu. Kirjassa ei ollut pelkästään itämaisia vaan myös länsimaisia vaikutteita, koska kirjoittamiseen vaikutti kaikki lukemani **Homerokses-ta Shakespeareen, Beauvoiriin, Kafkaan, O'Neilliin ja Plathiin**.

Ajan tasalla oleminen liitti Abu Khalidin samalla kirjallisesti edistyskellisempiin arabi-maihin Egyptiin, Palestiinaan ja Libanoniin.

Kontrolli vaikuttaa

Vielä yli kaksikymmentä vuotta myöhemmin sosiaalinen ja poliittinen kontrolli vaikuttavat julkaisemiseen.

– Odotin, että olisimme tehneet tässä

ajassa nuorille tietä helpommaksi, mutta yhteiskunta muuttuu täällä hitaasti.

Abu Khalidin viimeisin, maaliskuussa 2007 julkaistu *Virgin Rebel* -kokoelma horjutti käsitystä platonisesta rakkaudesta.

– Kirja kertoo neitsyestä ja väittää, että platoninen rakkaus edustaa vain rakkauden yhtä puolta: rakkaus on paitsi henkistä myös fyysistä.

Abu Khalid on kosketellut viime aikoina myös toista arkaa aihetta, Irakin sodan uhreiksi joutuneita lapsia. Hän ei ole joutunut

Huda Aldaghfag

Runoja

Saudiarabialainen **Huda Aldaghfag** (s. 1967) on runoilija, toimittaja, opettaja ja naisasia-aktivisti. Hän on esittänyt runojaan muun muassa Kolumbiassa, Egyptissä, Turkissa, Jemenissä, Omanissa, Bahrainissa, Tunisiassa, Sveitsissä. Vuonna 2004 hän sai palkinnon merkittävästä runouden eteen tekemästään työstä Arabiassa. Aldaghfag on julkaissut kokoelmat *Upward-Moving Shadow*, *A New Passion* ja *The Bush of the Spouses* (2005).

Huda kirjoittaa runollista proosaa, joka ei ole konservatiivisessa kirjallisessa miljöössä hyväksyttyä, mutta silti se on suosittua. Saudi-Arabiassa noudatetaan sunni-islamian vanhankantaisinta ja ankarinta suuntausta wahhabilaisuutta, joka haluaa palauttaa uskonnon juurilleen. Suuntauksen kehitti 1700-luvulla tiedemies Muhammad ibn Abd-al-Wahhab. Saudi-Arabian lisäksi se on suosittu islamilaisuuden muoto Qatarissa. Wahhabilaisuuden ankaruus on vaikuttanut osaltaan islamin maineeseen terrorismijärjestöjen uskontona. **YD**

kirjansa vuoksi vaikeuksiin, mutta toisin kävi vankilaan ystävänsä tapamaan menneelle kollegalle. Professori **Abdullah Al-Hamedin** ystävä **Matrook Al-Faleh** näki, etteivät vangin olosuhteet olleet hyvät, ja päätyi itse samanlaisiin olosuhteisiin.

– Vain siksi, että Al-Faleh kirjoitti tapauksesta Internetissä. Saudi-Arabiassa ei ole ilmaisunvapautta.

Abu Khalid todistaa sen, minkä voisi arvella olevan maan tilanne: runoilijoiden on paras varoa sanojaan itsensä vuoksi. Ilmaisunvapauden lisäksi kirjoja uhkaa sensuuri, jota välttääkseen useat joutuvat julkaisemaan Saudi-Arabian ulkopuolella arkaluontoisia tai liian rohkeita kirjojaan.

Täytyy muistaa, että Saudi-Arabian kaltaisessa perinteisessä heimoyhteiskunnassa naisten elämästä määräävät islamin lisäksi klaanit ja heimot. Kirjoittava nainen on aina uhka patriarkaalille järjestykselle, koska hän tähtää kohti oman elämänsä hurruttua, tekijyyttä. **YD**

Rita Dahl

Myönteisen vastauksen kymmenes luku

Levittävätkö kaikki aikuiset kätensä rakastavasti lapsiensa ylle?

Sanoisin

että kuolen kansakuntien välinpitämättömyyteen katastrofin tietämättömyyden pettämänä sydämet, suljetut; mielet; sidotut. Kuinka voisin sanoa että aamu paistaa?

Liitto

Kaksi lintua tulee yhteen ettei putoaisi.

Yksi siipi, oikea, hänen koko kalmankalpeutensa.

Mitään ei tapahdu, koska vasen oikeaiseen lennon.

Kaksi lintua etäänny toisistaan etteivät raatelisi toistensa niskaa.

Myöhemmin ne putoavat

pettävään häkkiin.

Ja niin ne pysyvät sellaisessa vankilassa ilman preludia.

Ne eivät ole lakanneet olemasta lintuja; nyt ne ovat kaksi kaatunutta ruumista kuussa.

Kaukainen pöytäni

En ole enää hiljainen opiskelija tuolissaan.

Pakenen yhä muistikirjoja, kuten koulun...

Ennen kuin laitan ylleni abayan olen ommellut sielulleni hunnun muistikirjaani ja piilottelen siinä sen siemeniä.

En vielääkään tiedä miksi runoni kasvoi luokassa tunnin aikana, runoni vie silmäni toisaalle.

Se kohoaa opettajan sanoja seiniä ja kattoja pitkin, kunnes se saavuttaa oman pöytänsä, hyvin etäällä omastamme.

Mikä nainen oletkaan!

Mikä harvinainen nainen oletkaan!

Millaiset kehukset hennoilla hyllyilläsi onkaan, jaloissasi niin paljon ylpeyttä.

Kannat ristiriidoilla täytettyä kirjojani.

Unelmat eivät käy toteen ja tuskaa täynnä olevat runot. Paino kuristaa minua, ei koskaan sammuta janoani. Kiirehtien tomutan unelmani.

Ympyrä

Ruusu, jonka kanssa jaoin pelkoni hänen värinsä hämmentävät minut. Ehkä siksi koska hämmennys on vallannut minut jo aiemmin.

En ymmärrä, on aika ymmärtää se; on aika lainata sanoja ja muodostaa runosta yhtenäisyys jota en ole vielä saavuttanut.

Villiintymiseni on sulautunut ruusuihin, varastanut niiltä valon ja pysyvyyden.

Uskaltaudun eteenpäin, pelko joka kasvaa ja haastaa minut, ja jälkeen päin ei enää perhettä. Ja kun ympärillä ei ole perhettä, runous kasvaa sisälläsi vapaalla kadulla, sinä valitset heidät,

sinä totut heihin.

Runot kokoelmista *Upward-Moving Shadow*, 1993, ja *New Passion*, 2002; englannista suomentanut Rita Dahl.

Itsenäisyyspäivä Dubrovnikissa!

ITSENÄISYYSPÄIVÄN MATINEA, 6.12.,
DUBROVNIK, HELSINKI

Sadankomitean, Kiilan ja PENin itsenäisyyspäivän matinean ohjelmassa on runonlausuntaa, puheita, lyhytelokuvia ja musiikkia.

Perinteen mukaan matineassa julkistetaan myös tämän vuoden Sadankomitean rauhanpalkinnon saaja.

Lavan valtaavat bändit Surviainen ja Whatsoevers.

Tilaisuus järjestetään 6.12. klo 14 ravintola Dubrovnikissa, Eerikinkatu 11, Helsinki.

YDIN

järjestää:

Ydin-keskustelu Euroopan turvallisuudesta

EUROOPAN TURVALLISUUS – TAVOITTEET JA KEINOT?
18.12. PIKKUPARLAMENTTI, HELSINKI

Ydinkeskustelussa Euroopan turvallisuus: tavoitteet ja keinot pohditaan Euroopan uutta turvallisuusstrategiaa. Ydin kysyy muun muassa: Esittäkö Ranska härskisti EU:lle omaa armeijaa? Estetäänkö tulevaisuuden ympäristökriisejäkin sotilaallisilla joukoilla? Mikä on Venäjän paikka Euroopassa?

Keskustelemassa ovat tutkija **Hanna Ojanen**, Ulkopoliittinen instituutti; kansanedustaja **Erkki Tuomioja**; Ulkoministeriön osastopäällikkö **Timo Kantola**.

Debatti järjestetään torstaina 18.12. klo 16.30, Eduskunnan lisärakennuksen kansalais-infossa, Arkadiankatu 3.

Teatteria sodasta

SOTA – ABSURDI TRAGEDIA 1.–13.12. HELSINKI

”Jos ohitetaan yksilön tuska, sota on naurettavaa. Se on isojen miesten ja naisten hiekkalaatikolle. Tragedia syntyy siitä, että maailmanvaltioiden hiekkalaatikolla muoviuukeleiden sijaan murskaantuvat ihmiselämät.

Sota – absurdi tragedia ronkkii sodan irvokkuutta ajassa, missä myös rauhanajan kieli on täynnä sotapuhetta. Esitys on karnevalistinen matka sodan käytäntöihin, jotka ovat paitsi kauhistuttavia, myös koomisia. Tässä esityksessä sankarit putoilevat jalustoilta ja vihollisia uhataan homopommilla.”

Suomen tai teatterin kielen taito ei ole välttämätön.

Dramaturgia ja ohjaus: Hanna Ryti. Musiikki: George “Bandoek” Apostolakis. Koreografia: Nina Mamia, Johanna Peltonen ja työryhmä. Lavalla: Mikko Kaukolampi, Sofia Koski, Mia Lindholm, Johanna Peltonen, Mia Silvennoinen, Linda Stén. Valosuunnittelu: Eero Erkamo. Puvustus: Sanna Pietilä. Juliste: Tuomas Karppinen.

Paikka: Alppisali, Kulttuuritalo, Sturenkatu 4, Helsinki

Esitysajat ja muita lisätietoja:
www.sota-absurditragedia.com

Liput 20/12/8 €.

Nato-vastaiset suurprotestit

NO TO NATO, NO TO WAR,
STRASBOURG 2.–5.4.2009

Suomessa valmistaudutaan Nato-jäsenyyteen, muualla ollaan tyytymättömiä. Huhituksessa Ranskassa järjestetään Naton 60-vuotisjuhlakonferenssille No to Nato, No to War –vastakonferenssi mielenosoituksineen.

– Natosta on tullut yhä suurempi uhka maailmanrauhalle. Kylmän sodan jälkeen NATO on tehnyt itsestään ”kansainvälisen yhteisön” sotatyökälun - myös niin kut-

sutun ”terrorisminvastaisen sodan” mainostamisessa, painottaa laaja joukko kansainvälisiä rauhanjärjestöjä, CND ja IPB mukaanlukien.

Strasbourgissa 2.–5. huhtikuuta 2009 järjestetään konferenssin lisäksi kansainvälinen leiri, suoraa toimintaa ja mielenosoituksia Naton laajentumista ja Afganistanin sotaa vastaan. Suurtempausta suunnitellaan eri puolilla Eurooppaa, Yhdysvaltojenkin – puhujaksi on jo rekrytoitu ainakin **Noam Chomsky**.

YDIN

Luonto-Liitto

Miten pakkaat pukinkonttisi?

KESKUSTELU POLIITISESTA
KULUTTAMISESTA 15.12. KLO 18,
RAUHANASEMA, HELSINKI

Ytimen pikkujoulut vietetään kulutuskeskustelun merkeissä. Miten pakkaat pukinkonttisi? -keskustelutilaisuus poliittisesta kuluttamisesta lamajouluna kysyy seuraavaa: Mikä tekee kuluttamisesta poliittista? Miten tehdä kuluttamisen politiikkaa? Onko poliittisella kuluttamisella merkitystä? Entä miten lama vaikuttaa kuluttamiseen, ja voiko siitä löytää jotain kiinnostavaa (poliittisesti positiivista)?

Keskustelemassa ovat tutkija **Ville-Pekka Sorsa**, Oxfordin yliopistosta, kestävän kulutuksen ja tuotannon freelancer **Elli Kotakorpi**, UNEPin ja Wuppertal-instituutin kestävän kulutuksen ja tuotannon keskustelusta, tutkija ja Maan ystävien aktiivi **Tuuli Hirvilampi** ja Sadankomitean pääsihteeri **Eekku Aromaa**.

Keskustelun jälkeen Ydin tarjoaa pikkujoulugögät samassa paikassa, Rauhanaseman saunatuvalalla, Veturiatori 3, Pasila, Helsinki. Tervetuloa kaikki Ytimen ja Luonto-Liiton ystävät!

Kirjoittaja on Suomen Rauhanliiton puheenjohtaja.

Vuoden 1968 JÄLKEEN

[**TUOTA 'HULLUA VUOTTA'** on tänä vuonna muisteltu, ja muisteltavaa on riittänyt. Pariisissa valtavien mielenosoitusten kevät ja järjestyksen palauttanut kuuma kesä, Prahassa poliittisen muutoksen toivon kevät ja sen elokuussa upottaneet Varsovan liiton panssarit, USA:ssa voittoa edennyt kansalaisoikeusliike ja Vietnamin sodan vastainen flower power sekä **Martin Luther Kingin** ja **Robert Kennedyn** murhat. Eikä siinä kaikki.

Musiikissa, muodissa, kansalaisjärjestöaktiivismissa ja politiikassa svengannut iloinen 60-luku tuntui tuona vuonna saavuttavan kaikkialla karnevalistisen huipentumansa. Samalla se enteili totisemman ajan alkua.

60-luvusta ja sen merkityksestä on jo kirjoitettu historioita. Yksi parhaista löytämistäni on kymmenen vuotta sitten ilmestynyt **Arthur Marwickin** *The Sixties – Cultural Revolution in Britain, France, Italy, and the United States, c.1958–c.1974*.

Oleellisinta 60-luvussa oli, että se muutti ihmisten kanssakäymisen, pukeutumisen ja koko olemisen kulttuurin pysyvästi ja radikaalimmin kuin mikään vuosikymmen sitä ennen tai sen jälkeen. Marwickin 60-luku on viitisentoista vuotta, mutta hänellekin siinä on kaksi taitekoh-
taa: 1963 ja 1968. Suomessa vuosi 1968 merkitsi poliittisen kulttuurin alueella suurempaa ja synkempää käännettä kuin missään muualla. Tosin se kaikella voimallaan nousi näkyviin parin vuoden viiveellä.

[**AVAINSANA** 60-luvun ymmärtämiseksi niin meillä kuin muuallakin on vasemmisto. 60-lukulaisten tietoisuuteen se kohosi sitoutumattomana New Left -vasemmistolaisuutena, joka pahoitteli kylmän sodan jakolinjoja ja vierasti juoksuhautoihinsa kaivautuneita vasemmistopuolueita. Juuri siksi puolueiden ulkopuoliset yhden asian liikkeet tulivat suosituiksi. Suomessa vielä 50-luvulla hegemoniaansa ylläpitänyt alun perin saksalais-suuntautunut oikeistolainen 'sotilaisänmaallisuus' vaihtui yleiseksi kriittisyydeksi ja haluksi tehdä poliittisen kulttuuriperinnön uudelleen arvio. Sosiologiasta tuli yliopistolla muotioppiaine. Katse suuntautui anglosaksiseen maailmaan.

Vuoden 1966 jälkeen poliittinen tilanne Suomessa näytti New Left -vasemmistolaisittain valoisalta. SDP oli nous-

sut anti-Kekkoslaisesta juoksuhaudastaan ja SKDL oli saanut edellytykset vapautua neuvostokommunistisesta pakkopaidastaan, kun sen jäsenjärjestö SKP oli syrjäyttänyt Moskova-mielisen johtonsa. Vasemmiston aatteellinen uudistuminen ja yhteistyökykyisyyden syntyminen näytti lähteneen liikkeelle. Ilman Tšhekkoslovakian miehityksen heijastusvaikutuksia kaikki olisikin voinut myöhemmin mennä aivan toisin.

Vuoden 1968 jälkeen kehittymään lähtenyt 'taistolaisuus' samaistui nopeasti täysin SKP:n johdosta syrjäytettyyn Moskova-mieliseen siipeen. Se oli vastaus mustavalkoinen valintatilanteeseen: ollako Neuvostoliiton panssareita vastaan vai niiden puolesta? Vielä 1968 kaikki vasemmistonuoret olivat mukana mielenosoituksissa, joissa huudettiin "sosialismi kyllä, panssarit ei".

Opiskelijoiden 60-lukulaisten jälkeisessä sukupolvessa kyti kuitenkin epävarmuus, joka pian muuttui varmuudeksi: maailman edistykseen ja rauhan voimat tarvitsevat myös neuvostopanssarit ja -ydinaseetkin. Oli liityttävä 'yhteiseen rintamaan'.

Suomessa vuosi 1968 tuli poliittisen kulttuurin alueella merkitsemään suurempaa ja synkempää käännettä kuin missään muualla.

[**KUINKA PALJON**

taistolaisuuden intellektuaalisessa kamikatzessa oli kysymys vain 'lauluilikkeestä' ja ennen kaikkea **Kai Chydeniuksen** musiikista? Vielä vuonna 1966 **Arvo Salon**

Lapualaisopperassa laulettu säkeet

"Jumalauta, näillä lakeuksilla ei pilkata jumalaa" ymmärrettiin fasismin ja totalitarismin sarkastiseksi kritiikiksi. Vuoden 1968 jälkeen samalla lapualaisella ehdottomuudella laulettiin saman säveltäjän taistelulauluja punaisen fasismin ylistykseksi.

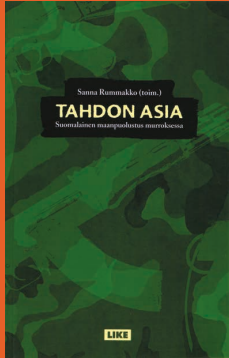
70-luvun opiskelija- ja kulttuurimaailmassa suosituksi kohonnut taistolaisliike on heittänyt pitkän ja pahan varjon suomalaisen poliittis-intellektuaaliseen elämään. Varsinainen puoluepoliittinen toiminta kaivautui uudelleen omiin turvallisiin poteroihinsa. Itse asiassa näen vihreän liikkeen synnyin 80-luvulla jälleen eräänlaiseksi New Left -reaktioksi puoluevasemmiston ja vasemmistokulttuurin tilaan.

Vuoden 1968 jälkeisen vasemmiston regression aiheuttivat Neuvostoliitto ja kommunismi. Niiden kuolemasta alkaa olla kaksikymmentä vuotta. Kuitenkin vieläkin on niin, että vasemmisto voi lopullisesti päästä irti vuoden 1968 pahasta perinnöstä – taistolaisuuden jälkeensä jättämistä traumaista ja epäluottamuksesta – vain omalla aktiivisuudellaan. **YD**

Rauhanasemalla

www.rauhanliitto.fi/materiaalit/julkaisut
www.sadankomitea.org/myyntituotteet

MYYNNISSÄ

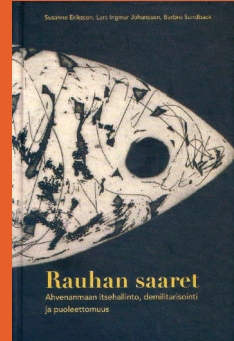
Sanna Rummakko (toim.)
Tahdon asia – suomalainen maanpuolustus murroksessa

Mureneeko maanpuolustus, suomalaisuuden tukijalka? Maanpuolustuksen historiaa, nykytilaa ja tulevaisuuden näkymiä valotetaan useasta näkökulmasta uusia avauksia kaihtamatta. Kirjoittajina mm. tutkija Arto Nokkala, kansanedustajat Tarja Cronberg ja Johanna Sumu-vuori sekä kirjailija Arno Kotro.

7 €

Eriksson, Johansson & Sundback
Rauhan saaret

Kirja Ahvenanmaan itsehallinnosta, demilitarisoinnista ja puolueettomuudesta. Ilman armeijaakin tulee toimeen. Opiskele Ahvenamaan malli ja hanki myös ulkomaalaiselle ystävälle kertoaksesi demilitarisoinnista. Kirja on saatavana suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

20 €

Sadankomitean
suositut
T-paidat!

Useita malleja ja kokoja!

15 €

Kalevi Kalemaa (toim.)
Runoja sodasta ja rauhasta
Vanhempaa rauhanlyriikkaa.

20 €

Ajatuksia sodasta
ja rauhasta

Kirjailijoiden, tiedemiesten, poliitikkojen ja tavallisten pasifistien mietteitä sodasta ja rauhasta.

Yhteishintaan 35 €

20 €

Elina Turunen (toim.)
Hässäkkä
– Pasifistinen toimintaopas

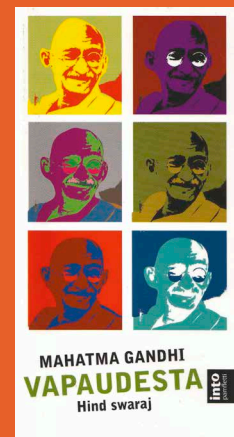
Perusteos kaikille suorasta toiminnasta kiinnostuneille! Sadankomitean julkaisemasta tuoreesta oppaasta löydät perustietoa väkivallattomuuden periaatteista kansalaistoiminnassa sekä hauskoja toimintaideoita ja käytännön vinkkejä katuteatterista ja rekvisiitan teosta mitä erilaisimpiin tempauksiin.

5 €

Mahatma Gandhi
Vapaudesta

Mahatma Gandhin toiminta ja ajattelu on innostanut kansanliikkeitä ja poliittisia ajattelijoita jo sadan vuoden ajan. Suomessa rauhanliike ja ympäristöliike sekä viime vuosikymmenen globalisaatiokriittinen liike ovat saaneet tärkeitä vaikutteita Gandhilta. Tekstien suomenostalkoisiin ovat osallistuneet mm. Satu Hassi ja Thomas Wallgren.

10 €

Talvisateiden
varalle

10 €

Tervetuloa tutustumaan!

Rauhanasema
www.rauhanasema.fi
Veturitori 3
Itä-Pasila, Helsinki

SILMÄ

estöäänestystyö
ympäristö
TULEVAISUUS

VALTA

surffaa valtikkaan
vaikuttamaan

VALTIKKA.FI